

Rom for dialog og deltakelse

Programleder Minna Fahmida Haniffa, 17. mai feiring
i Bjergstedparken 2009. Foto; Stavanger Aftenblad

**Masteroppgave i Kunst- og Kulturvitenskap
med fordypning i samfunnsplanlegging (50 stp.)
av Tina Nådland**

**Institutt for Medie, Kultur og samfunnsfag,
Universitetet i Stavanger, våren 2011**

UNIVERSITETET I STAVANGER

MASTEROPPGAVE

MASTERGRADSSTUDIUM I KUNST- OG KULTURVITENSKAP
FORDYPNING I SAMFUNNSPLANLEGGING

TITTEL: Rom for dialog og deltakelse

EMNEORD:
integrering, etniske minoriteter, dialog, deltakelse, frivillige organisasjoner, rasisme, islamofobi, kultur

FORFATTER:
Tina Nådland

VEILEDER:
Lise Nordenborg Myhre

SIDETALL:
82

SEMESTER:
VÅR 2011

STAVANGER _____ 22. JUNI _____ 2011 _____

DATO/ÅR

Forord

Denne studien er min avsluttende oppgave i masterstudiet Kunst- og Kulturvitenskap ved Universitetet i Stavanger med fordypning innenfor samfunnsplanlegging.

Jeg ønsker å rette en stor takk til alle som har bidratt med å gi meg kunnskap og forståelse for feltets og oppgavens spørsmål og betydning i samfunnsbildet. Det er mange som har gitt mye av seg selv i dette henseende og en takk som ikke kan uttrykkes nok, rettes spesielt til min familie som har søttet meg på min vei i arbeidet med oppgaven. En stor takk rettes også til alle de mennesker som jeg har fått gleden av å møte igjennom mitt arbeid på Internasjonalt Hus, deres perspektiver og stemmer har vært med på å øke mitt ”forståelsesreservoar”, i henhold til kunnskaper om hvordan en kan tilstrebe og skape rom for dialog og deltakelse innenfor en multikulturell kontekst.

Jeg vil også rette en stor takk til alle dem som oppigjennom årenes løp har bidratt med kunnskapsrike og reflekterende forelesninger på Universitetet i Stavanger. Jeg ønsker spesielt å fremheve den fleksible forelesningsformen som ga oss som studenter en reell mulighet til å delta aktivt med våre stemmer i de aktuelle diskusjonene. En stor takk rettes spesielt til min veileder Lise N. Myhre ved Universitetet i Stavanger som har bidratt med kunnskapsrike råd og konstruktiv kritikk, men samtidig latt min stemme forme og fylle oppgavens ramme og mål.

Rennesøy, juni 2011.

INNHALDSFORTEGNELSE

FORORD	I
KAPITTEL 1. INNLEDNING	s 1
1.1 Bakgrunn og formål	s 1
1.2 Problemstilling	s 5
1.3 Oppgavens struktur	s 6
KAPITTEL 2. TEORETISKE PERSPEKTIVER	s 8
2.1 Faglig forankring	s 8
2.2 Rom for alle?	s 9
2.2.1 Utopia - Heterotopia.....	s 9
2.2.2 ”Vi” og ”de andre”.....	s 10
2.2.3 Nasjonale fortellinger.....	s 12
2.3 Rom for en multikulturell hverdag?	s 12
2.3.1 Multikulturalisme som politisk strategi.....	s 13
2.3.2 Møtesteder for en multikulturell hverdag.....	s 15
2.3.3 Innvandrersorganisasjoner.....	s 17
Innadvendte og segregerende fellesskap?.....	s 18
2.3.4 Dialog eller monolog?.....	s 19
2.4 Kultur som ordnende kategori	s 20
2.4.1 Nasjonal orden og ”normalitet”.....	s 20
2.4.2 Polarisering av kulturforskjeller.....	s 21
2.4.3 Islamofobi.....	s 24
2.4.4 Medieskapt reduksjonisme.....	s 26
KAPITTEL 3. METODISK TILNÆRMING OG REFLEKSJON	s 29
3.1 Empiri fra Internasjonalt Hus	s 29
3.1.1 Forskning på lokalt kulturliv og egen arbeidsplass.....	s 29
3.1.2 Innenfra eller utenfra.....	s 30
3.1.3 Metodisk tilnærming.....	s 32
3.2 Empiri fra den offentlige innvandringsdebatten	s 34

KAPITTEL 4. Internasjonalt Hus som empirisk basis	s 35
4.1 Et historisk tilbakeblikk	s 35
4.2 Internasjonalt Hus – en møteplass for samhandling	s 37
4.2.1 Omvendt integrering.....	s 38
4.2.2 Verdensrommet.....	s 39
4.2.3 Etniske minoritetsorganisasjoner.....	s 41
4.3 Prosjekter og aktiviteter på Internasjonalt Hus	s 41
4.3.1 Internasjonal kulturkafé - møter gjennom mat.....	s 41
4.3.2 Barnas Verdensdag	s 42
4.3.3 Anne Frank – en historie for i dag.....	s 43
4.3.4 Free2choose.....	s 43
4.3.5 Velkommen inn, høsten 2010.....	s 44
4.4 Prosjekter og mediedebatt	s 45
4.4.1 Multikulturell 17. mai feiring.....	s 45
4.4.2 Ramadanfestival som møteplass.....	s 47
Vil DU spise middag med meg?.....	s 48
Vår selvtilfredse gruppetenkning.....	s 49
Gilsvik på nettmøte.....	s 49
Ramadanfestival 2009.....	s 50
”Et litt annet inntrykk”	s 52
4.4.3 ”Sammen mot terror”.....	s 53
KAPITTEL 5. Den offentlige innvandringsdebatten som empirisk omdreiningspunkt	s 57
5.1 Kultur og flerkultur	s 57
5.1.1 Innvandringens konsekvenser.....	s 58
5.1.2 Budskap via internett.....	s 59
KAPITTEL 6. ANALYSE/AVSLUTNING	s 62
6.1 Rom for alle?	s 62
6.1.1 Utopiske ordningsprosesser.....	s 62
6.2 Rom for en multikulturell hverdag?	s 63
6.2.1 Integrering eller assimilering.....	s 63
Samhandling mellom etniske minoriteter.....	s 66

6.3 Kultur som ordnende kategoris	67
6.3.1 Empiriske referanser fra Internasjonalt Hus som grunnlag for analyse.....s	68
Multikulturell 17. mai feiring.....s	68
Ramadanfestival som møteplass.....s	69
6.3.2 Empiriske referanser fra den offentlige innvandringsdebatten.....s	71
Media som aktør i den offentlige innvandringsdebatten.....s	73
KAPITTEL 7. AVSLUTTENDE REFLEKSJONERs	77
Det nye tilbudet til byens innvandringsorganisasjoner.....s	77
Oppgavens bærekraft og grunnlag for nye analyser.....s	80

KILDEHENVISNING

VEDLEGG;

Nr. 1 Utdrag fra høstprogrammet på Internasjonalt Hus, 2010

Nr. 2 Internasjonal Kulturkafe, høsten 2010

Kapittel 1. Innledning

1.1 Bakgrunn og formål

Gullestad (2002:152) hevder at norsk forskning generelt har vært lite opptatt av rasisme. Hun hevder at i den grad rasisme har stått på den forskningsmessige agendaen har begrepet ofte blitt definert snevert og da i tråd med en gammeldags og vitenskapelig forståelse hvor det har vært en tendens til å individualisere fenomenet. Gullestad (ibid.:156) fremholder imidlertid at det ikke er intensjonene som definerer noe som rasisme, men selve ...”innholdet i de ytringer som brukes som begrunnelse for ekskluderende eller undertrykkende handlinger”...

I kjølvannet av terrorangrepene i USA 11. september 2001 ser en i økende grad at islam ofte blir forbundet med terror og ekstremisme, samtidig som antallet muslimer¹ i Norge² og Europa generelt øker. Allerede før denne hendelsen hevdet Gullestad (2002:5) at kritikk av ”muslimer” er en del av en trend som kommer til uttrykk på ulike måter i hele Europa. Flere forskere (Hardt og Negri 2000, Gullestad 2002, Gressgård 2006, Døving 2009, Rognstad og Midbøen 2010) peker nå på at en såkalt nyrasisme/kulturrasisme er på fremmarsj, hvis ontologiske utgangspunkt ikke lenger er biologi, men kulturelle markører som setter mennesker i bås som bærer av ulike essensielle verdier eller holdninger. Gullestad (2002:149) viser til at denne såkalte kulturrasismen kan ...”omfatte både mennesker som anses som synlig forskjellige, og mennesker som ikke anses som synlig forskjellige, men hvis kultur og religion anses for å være fremmed”.

Det flerkulturelle samfunn har feilet

Samtidens debatter om integrering og det flerkulturelle samfunnet øker i intensitet, hvor en rekke statsledere i Europa i den siste tiden har proklamert multikulturalismens død, og åpnet for et større fokus på nasjonal identitet. ”Det flerkulturelle samfunn har feilet”, fremholdt Tysklands forbundskansler Angela Merkel høsten 2010³. Også Storbritannias statsminister David Cameron gikk nylig ut og kritiserte en såkalt ”statlig flerkulturalisme”, hvor han tar til

¹¹ Begrepet muslim refereres i det følgende slik det fremkommer i offentlig debatt, men jeg ønsker å understreke at min forståelse av en ”muslim”/”muslimer” er individer som innehar religionen islam som fellesnevner. Jeg anser ikke ”muslimer” som en homogen gruppe og heller ikke at en muslim ikke kan være en norsk muslim.

² Statistisk Sentralbyrå viser til at; ”Ingen offisiell statistikk registrerer den enkeltes tro eller religiøse tilknytning. Flere kommer likevel med anslag over antall muslimer i Norge. I Vogt (2008) antydes antallet å være mellom 120 000 og 150 000 i 2008, mens Opsal (2005) antyder 150 000”.

<http://www.ssb.no/samfunnsspeilet/utg/200903/03/index.html> [lest; 04.04.11]

³ <http://www.rorg.no/noop/page.php?p=Artikler/2304.html&print=1est> [lest; 08.02.11]

orde for en sterkere integrering og nasjonal identitet⁴. I Nederland⁵ ble også nylig Geert Wilders innvandringskritiske parti en del av den nye regjeringen. I fjor ble også det innvandringskritiske partiet Sverigedemokraterna som med sitt slagord ”Trygghet og Tradition” valgt inn i den svenske Riksdagen. I partiets innvandringspolitiske program⁶ vises det blant annet til at målet med partiets politikk...” är att återupprätta en gemensam nationell identitet och därmed också en stark inre solidaritet i det svenska samhället”. Videre fremholdes det at en vil ...”avskaffa det totalhavererade mångkulturalistiska samhällsexperimentet. Vi vill istället se en återgång till en assimileringsspolitik liknande den som fördes i Sverige fram till mitten av 1970-talet”. Også i landet hvor ”det er deilig å være norsk” jubler Dansk Folkeparti over at de har ”Europas strengeste innvandringspolitikk”.⁷

I norsk sammenheng må Fremskrittspartiet kunne hevdes å være det politiske partiet som står nærmest den høyre populismen som kommer til uttrykk rundt om i Europa. Fremskrittspartiet⁸ ble det nest største partiet ved det siste stortingsvalget i 2009, noe som indikerer at spesielt ytringer fra partiet, fremmet igjennom media, sannsynligvis kan ha et stort nedslagsfelt iblant den ”norske” befolkningen. I den forbindelse anser jeg det som relevant å sette søkelys på empiri i form av ytringer fremsatt av sentrale representanter fra Fremskrittspartiet i oppgavens videre materiale. Her innledningsvis vil jeg bare kort peke på kronikken ”Drøm fra Disneyland” (Aftenposten, 25.08.10) for å aktualisere hvilken form meningsytringer fra Fremskrittspartiet kan anta: I kronikken som er forfattet av Kent Andersen, styremedlem i Oslo Fremskrittsparti og Christian Tybring-Gjedde, stortingsrepresentant og leder av Oslo Fremskrittsparti, fremholdes det blant annet følgende: ...”vi tror ikke noe på flerkultur. Vi tror det er en drøm fra Disneyland. Rotløshet satt i system. Idiоти på lang sikt, og vi tror det kan komme til å rive landet vårt i filler”.

Holdninger til innvandrere og innvandring i Norge

Funn fra Statistisk Sentralbyrå (Blom 2010) sin undersøkelse vedrørende holdninger til innvandrere og innvandring i Norge, viser også til at det i løpet av de to siste årene har blitt

⁴ <http://www.tv2nyhetene.no/utenriks/cameron-avlyser-den-statlige-flerkulturalismen-3408610.html> [lest; 08.02.11]

⁵ <http://www.europabevegelsen.no/Nyhetsarkiv/EU/Nederland-har-faatt-regjering> [lest; 16.05.11]

⁶ <http://sverigedemokraterna.se/vara-asikter/invandringspolitisk-program/> [lest; 16.05.11]

⁷ <http://www.morgenbladet.no/apps/pbcs.dll/article?AID=/20110318/OAKTUELT/703189929> [lest; 16.05.11]

⁸ Fremskrittspartiet ble det nest største partiet ved Stortingsvalget i 2009 med sine 41 mandater. Det norske Arbeiderpartiet ble det største partiet med sine 64 mandater. Høyre ble det tredje største partiet med 30 mandater <http://www.ssb.no/emner/00/01/10/stortingsvalg/tab-2009-10-15-21.html> [lest; 05.10.10]

flere som slutter opp om utsagnet ”Innvandrere i Norge bør bestrebe seg på å bli så lik nordmenn som mulig”. I 2010 var 51 prosent er enige i dette, mot 46 prosent i 2008. Videre er 36 prosent også enige i at ”Innvandrere flest er en kilde til utrygghet i samfunnet”. Én av fire oppgir at de ville synes at ...”det ville være ubehagelig om deres sønn eller datter ville ønske å gifte seg med en innvandrer”. Undersøkelsen viser også at personer som har kontakt med innvandrere, inntar mer ”innvandrervennlige” standpunkter enn personer som er uten slik kontakt. Materialet fra Statistisk Sentralbyrå indikerer at det blir stadig viktigere at mennesker med ulik etnisk bakgrunn kan møtes for og lærere hverandre bedre å kjenne, for å dempe frykt og mistenksomhet mot ”de andre”. Hagelund og Loga (2009:7) hevder at; ”Innvandring og spørsmål knyttet til integrasjon og inkludering av nye samfunnsmedlemmer fremstår i samtidens offentlige og politiske debatter som en av de viktigste utfordringer vi står overfor i det norske samfunn fremover”.

Nødvendigheten av interkulturell dialog

Europarådet⁹ (2008) viser til at; “Intercultural dialogue is critical to the construction of a new social and cultural model for a fast-changing Europe” Det fremheves (ibid.:51) at oppgaven med å leve sammen iblant økende kulturelt mangfold, samtidig som en respekterer menneske-rettigheter har blitt en av de viktigste utfordringene i vår tid. Europarådet (ibid.:16) viser til at fravær av interkulturell dialog¹⁰ både på internasjonalt, nasjonalt og lokalt plan, vil kunne føre til utvikling av stereotypie oppfatninger av ”den andre”, som igjen bygger opp et klima av gjensidig mistenksomhet, spenning og angst, hvor minoriteter fremstilles som syndebukker, og som fremmer intoleranse og diskriminering. Det hevdets (ibid.: 33) at nedbryting av dialog i visse tilfeller kan bidra til fremveksten, av ekstremisme og terrorisme Europarådet viser også til potensialet kulturelle aktiviteter kan ha for og fremmbringe respekt for annerledeshet, kunnskap om ulike kulturelle uttrykk, som igjen kan bidra til økt toleranse og gjensidig forståelse mellom mennesker. Det fremholdes også at ... “youth activities in general are key sites for intercultural learning and dialogue”....

⁹ White Paper on Intercultural Dialogue. Living Together As Equals in dignity.

¹⁰ Dahl (200:32) drøfter studiet ”interkulturell kommunikasjon” som han hevder at er et viktig og hurtig voksende fagfelt i vår globaliserte samtid. Interkulturell kommunikasjon forstås her som ”kommunikasjon mellom mennesker med ulik kulturell bakgrunn”.

Innadvendte fellesskap?

I en ny studie¹¹ viser Ødegård (2010) til at såkalte innvandrersorganisasjoner ofte betraktes som ”innadvendte fellesskap”, som i liten grad evner å bygge tillit og nettverk utover ”egen gruppe” og at det dermed blir argumentert for at disse organisasjonene virker segregerende, hvorpå det blir fremholdt at innvandrere heller bør engasjere seg i tradisjonelle norske organisasjoner for å bli integrert. Innenfor denne konteksten har den norske regjeringen, som vi skal se, en uttalt målsetning at kulturlivet skal bli reelt ”flerkulturelt”, betyr det at denne målsettingen bare kan oppnås ved at etniske minoriteter blir en del av det tradisjonelle ”norske” kulturlivet? Eller kan det norske kulturlivet også bli reelt ”flerkulturelt” ved at det også gis rom for andre typer møtesteder som kan ivareta denne funksjonen? Er ikke allerede flerkulturelle møtesteder en del av det norske kulturlivet? I henhold til spørsmål om anerkjennelse og deltakelse, er det i så måte viktig å sette fokus på hvilken betydning såkalte innvandrersorganisasjoner og ”flerkulturelle møtesteder” kan inneha for mennesker i en multikulturell hverdag. Dette er spørsmål som også aktualiseres ytterligere i henhold til den norske regjeringen som i ”Handlingsplan mot radikaliserings og voldelig ekstremisme. Felles trygghet – felles ansvar” (2010), hevder at å forebygge radikaliserings og voldelig ekstremisme er... ”en av vår tids viktigste utfordringer”. Regjeringen viser til at ...”Vi må forebygge i et bredt perspektiv. Vi må dempe konflikter, fremfor å skjerpe og skape nye. Vi må velge dialog fremfor å skape avstand og bygge distanse mellom enkeltmennesker og grupper”.... Videre (ibid.:5) hevdes det at”Rasistiske og diskriminerende holdninger skal møtes på bred front. Dette er et felles samfunnsansvar”. Det fremholdes (ibid.:23) at ...”Arbeidet mot diskriminering krever en langsiktig innsats, både sentralt og lokalt”, noe som kan hevdes å være i overensstemmelse med denne oppgavens case Internasjonalt Hus sine intensjoner:

Integrasjonsprosesser (Døving 2009; 2010) er relasjonelle og hodninger i alle lag av befolkningen er således av betydning. I henhold til stigmatisering av etniske minoriteter¹² og spørsmål knyttet til deltakelse og inkludering, så aktualiseres og aktiviseres også denne debatten lokalt og inngår i noen av de utfordringene som det multikulturelle bylandskapet står ovenfor og derav denne oppgavens problemstillinger.

¹¹ Foreningsliv i et flerkulturelt lokalsamfunn - En studie om integrasjon og sosial kapital, utgitt ved Senter for forskning på sivilsamfunn og frivillig sektor (2010).

¹² En minoritet særkjennes ifølge Kjelstadli (2008:51) ved tre trekk; Den oppfattes som ”en særegen kategori” i forhold til omgivelsene i andres øyne, eller som en egen gruppe i egne øyne, på bakgrunn av for eksempel seksuell orientering, livsstil, religion eller etnisitet. Videre er en minoritet i ”tallmessig undertall”. Og som et tredje trekk står minoritetene i en ”maktmessig underlegen stilling”.

I lys av de perspektiver og utfordringer som er skissert her innledningsvis, er min problemstilling følgende;

1.2 Problemstilling

I en tid med økt global migrasjon og hvor fenomenet kulturrasisme synes å gjøre seg stadig mer gjeldende, etterspørs det løsninger på hvordan en kan skape inkluderende rom, økt dialog, forståelse og samhandling mellom mennesker med ulik etnisk bakgrunn. Oppgavens problemstilling vil ta utgangspunkt i disse utfordringer gjennom å diskutere følgende spørsmål:

Hvordan har Stiftelsen Internasjonalt Hus¹³ som lokal kulturaktør i Stavanger, søkt å fremme inkluderende rom, dialog, forståelse og samhandling mellom mennesker med ulik etnisk bakgrunn?

Herunder utledes også følgende to spørsmål:

Hvilken betydning kan såkalte flerkulturelle møtesteder inneha i samtiden, og hvordan kan en tilrettelegge for at mennesker oppsøker og samhandler med hverandre på slike steder?

Hvordan kommer fenomenet kulturrasisme til uttrykk og blir legitimert innenfor samtidens multikulturelle kontekst?

Internasjonalt Hus har en 29-årig historie i Stavangers bylandskap i henhold til integreringsarbeid og hvor også ca. 80 etniske minoritetsorganisasjoner er tilknyttet institusjonen som brukerorganisasjoner. I 2009 hadde Internasjonalt Hus ca. 71.000 besøkende fordelt på ca. 520 arrangement og møter (Statusrapport 2009). I forbindelse med Stavanger kommunes budsjett for 2011, vil det bli gjort endringer¹⁴ i kommunens integreringsarbeid, noe som medfører at Internasjonalt Hus ikke lenger vil motta driftsstøtte fra kommunen. Styret ved

¹³ Stiftelsen Internasjonalt Hus vil i det videre bli omtalt som Internasjonalt Hus.

¹⁴ Stavanger kommune (Formannskapet 30.09.10) har vedtatt å opprette et tilretteleggende tilbud for ”innvandrersorganisasjonene” i egen organisasjon. Halv annet årsverk fra Internasjonalt Hus vil bli videreført inn i kommunens nye tilbud, hvor en koordineringsfunksjon blant annet skal tilrettelegge for at organisasjonene skal kunne leie lokaler på byens syv ulike bydelshus. Den nye koordineringsfunksjonen og kontaktpunktet mellom ”innvandrersorganisasjonene” og Stavanger kommune, skal opprettes på Sølvberget, Stavanger kulturhus fra og med 01.08.11. På Sølvberget vil det også bli mulig for organisasjonene og leie mindre møtelokaler.

Internasjonalt Hus har på den bakgrunn, besluttet å selge Internasjonalt Hus, men vil i en ny form drive videre de to prosjektene som ikke har vært avhengig av økonomisk støtte fra Stavanger kommune, ”Rogalandsprosjektet mot tvangsekteskap” og ”Out-Reach” prosjektet.

Den utbredte aktiviteten og samhandlingen med minoritetsorganisasjonene i løpet av tre tiår på Internasjonalt Hus, utgjør etter min forståelse et godt utgangspunkt i henhold til kunnskap om hvordan en *praktisk* kan søke å skape inkluderende rom, økt dialog, forståelse og samhandling mellom mennesker med ulik etnisk bakgrunn innenfor en multikulturell kontekst.

Når Internasjonalt Hus er valgt som case for dette prosjektet må det fremheves at jeg har vært arbeidstager ved institusjonen siden 2008. En slik dobbel rolle kan ha både positive og negative forskningsmessige konsekvenser. Som arbeidstager har jeg kjennskap til institusjonens historie, organisasjon og daglige virke, samtidig som jeg ser at en slik posisjon kan forringe en nødvendig vitenskapelig distanse. Dette punkt anser jeg som særlig viktig med tanke på institusjonens omdiskuterte politiske rolle. Når jeg likevel har valgt å bruke Internasjonalt Hus som et empirisk omdreiningspunkt for min analyse, er det ut fra en bevissthet om at slike bånd kan bevistgjøres og reduseres gjennom valg av metode og teori, samt å gi stemme til et sammensatt utvalg av informanter.

1.3 Oppgavens struktur

Kap. 2, Teoretiske perspektiver omhandler studiens teoretiske tilnærming, hvor det først vil gis en kort presentasjon av oppgavens vitenskapelige forankring innenfor Kunst- og kulturvitenskapens tverrfaglige karakter. Denne teoretiske plattform vil legge grunnlaget for en bredere historisk utledning rundt rasismens uttrykksformer og hvordan disse legger premisser for spørsmål om inkludering, dialog, forståelse og samhandling, og hvor og hvordan disse prosesser avstedkommer. Det vil bli satt fokus på multikulturalisme som politisk strategi, møtesteder for en multikulturell hverdag og etniske minoritetsorganisasjoner. Videre vil fenomenet kulturrasisme bli aktualisert, blant annet i lys av ”islamofobi” og mediers rolle når det gjelder stigmatisering og ekskludering av etniske minoriteter.

Kap. 3, Metodisk tilnærming og refleksjon

Vil sette fokus på metodiske implikasjoner ved anvendelse av empiri fra egen arbeidsplass og særlige utfordringer ved å forske på lokalt kulturliv, som denne oppgavens case er en del av. Valg av analyseobjekt, en utledning rundt forskerens førforståelse og en bred tilnærming i søken etter empiri, vil bli aktualisert.

Kap. 4, Internasjonalt Hus som empirisk basis

Kapittelet setter fokus på oppgavens empiriske case, Internasjonalt Hus, hvor leseren først gis et historisk bakteppe for utviklingen av institusjonen som møtested i en multikulturell hverdag. Deretter vil søkelyset bli rettet mot ulike strategier og aktiviteter som har manifestert seg i bylandskapet med utspring ifra eller i relasjon til Internasjonalt Hus. Her vil også aktiviteter som antas å kunne gi et innblikk i hvordan såkalt kulturrasisme kan komme til uttrykk i den offentlige diskursen, blant annet artikulert igjennom nettdebatter i kjølvannet av aktuelle aktiviteter, bli aktualisert.

Kap. 5, Den offentlige innvandringsdebatten som empirisk omdreiningspunkt

Det må fremheves at materialet fra kapittel fire vedrørende Internasjonalt Hus, også er empiri fra den offentlige innvandringsdebatten. Men, som et pedagogisk grep i henhold til materialets omfang og karakter, vil kapittel fire og fem bli presentert som egne kapitler. I dette kapittelet vil det som indikert innledningsvis bli satt fokus på ytringer fremmet igjennom media av sentrale personer fra Fremskrittspartiet. Også empiri i form av meningsytringer fra Hege Storhaug som må kunne betraktes som en sentral aktør i den offentlige innvandringsdebatten, vil bli aktualisert. Det vil også bli satt fokus på ytringer fremmet igjennom facebook som sosialt medium.

Kap 6. Analyse/Avslutning vil søke å konkludere i henhold til oppgavens problemstilling.

Kap. 7 Avsluttende refleksjoner vil reflektere rundt avviklingen av Internasjonalt Hus som møtested og peke på nye spørsmål som grunnlag for utfyllende og fremtidige analyser.

Kapittel 2. Teoretiske perspektiver

2.1 Faglig forankring

Som tverrvitenskapelig disiplin utspiller Kunst- og kulturstudier sitt virke innenfor en global og postmoderne verden. Kulturfeltet har i løpet av de siste tiårene i stor grad blitt en integrert del av samfunnsutviklingen, hvor studiet av by og byliv utgjør et sentralt forskningsfelt for å forstå den generelle samfunnsutviklingen. Kunst- og kulturstudier har en integrert humanistisk og samfunnsvitenskapelig profil, hvor kulturforståelse, kunst- og kulturteori, urbanisering og stedsutvikling er sentrale omdreiningspunkter. Kunnskapsproduksjonen som søkes innenfor dette mangefasetterte feltet må derfor stå i samsvar med samfunnets økende kompleksitet og multikulturelle virkelighet. Dette innebærer at kunnskapsgrunnlaget må være både dynamisk og fleksibelt, i den forstand at både teori- og metodisk tilnærming åpner opp for å se på fenomener i fra ulike faglige og samfunnspolitiske perspektiver. Oppgaven kan i så måte ses i sammenheng med ”cultural studies” som fikk nedslagsfelt i en rekke land på midten av 1900-tallet, fundamentert på en kritikk av de tradisjonelle ”stive” universitetsfagene som en mente hadde båndlagt vitenskapen (Sørensen, Høystad, Bjurström, Vike 2008: 6). Raymond Williams, som var en av pionerene innenfor cultural studies fremholdt at for å analysere sosiokulturelle fenomener, så måtte en også fortolke disse ut fra ulike fagtradisjoner og kilder, derav ulike teoretiske og metodiske tilnæringsmåter. Cultural studies bæres av et ”demokratiseringsprosjekt” og en utbredt idé om en ”kulturell borgerrett”. Innenfor denne intensjonen ligger en definisjon av kultur der enhver har rett til å ytre seg og til å bli hørt og anerkjent for sitt bidrag, (Nick Couldry 2002, 2006 i Sørensen et al.: 2008:8). En slik intensjon må også hevdes å være i overensstemmelse med Internasjonalt Hus og denne institusjonens tiltenkte funksjoner.

Cultural studies er imidlertid blitt utfordret fra flere hold, og er for eksempel blitt kritisert for å gjenninnføre den ideen som en opprinnelig tok avstand fra, nemlig den spesifikke universelle ideen basert på fornuft, fremskritt og endelige sannheter. Det kan derimot hevdes at denne forskningsretningen har en annen agenda, hvor den inngår i en større kritikk av det moderne prosjekt hvor postkolonial teori, feminisme og multikulturell tenkning står sentralt i en postmoderne tilnærming til frembringelse av kunnskap. Cultural studies kan hevdes å handle om ”det felles fremtidige, men også omstridte potensielle”, hvor multikulturalisme analytisk står for ”studiet av hvordan faktisk eksisterende og forestilte forskjeller spilles ut i ulike samfunn”:

2.2. Rom for alle?

Gullestad (2002:147-148) viser til at ulike former for rasisme fikk fotfeste i et Europa preget av store samfunnsomveltninger, som omfattende migrasjon, internasjonal handel, industrialisering og kolonisering i tiden etter renessansen. Den såkalte ”klassiske rasismen” (ibid.:147-148), representert i den vitenskapelige ideen om menneskeraser, oppsto på 1800-tallet, hvorpå selve begrepet rasisme spores tilbake til 1930-årenes Tyskland. Den gang var begrepet rasisme betegnende for de former for ideologier som hevdet at det fantes ulike menneskeraser som kunne utskilles i form av fysiske kjennetegn. Disse kjennetegnene ble koblet sammen med forhold som intelligens og moral, hvorpå det ble opprettet et hierarki hvor den ”hvite rasen” fremsto som overlegen ovenfor ”de andre”. Gullestad (ibid.:147-148) viser til at det finnes et vel av teorier som på ulike måte vektlegges blant forskere om både når, hvordan og hvorfor rasistiske ideologier og praksiser oppstod; hvor det pekes på både kolonialisme og opplysningstid, kapitalisme, nasjonalisme og migrasjon, noe som antyder at rasisme dreier seg om svært kompliserte og mangefaseterte fenomener.

2.2.1 Utopia - Heterotopia

Foucault (1966, 1984) hevder at modernitetens tenkning og vitenskap var preget av et ønske om å beherske og kontrollere omgivelsene og at dette bygget på en idealisme om det gode samfunn. For å beskrive disse prosesser bruker Foucault begrepene *utopia*¹⁵ og *heterotopia*. *Utopia* viser til et forestilt rom; et idealsamfunn skapt gjennom en ”ordningsprosess”, hvor prinsipper om sosial orden og fornuft leder til ekskludering og kontroll av det som ikke passer inn i de idelle forestillinger. Foucault peker på hvordan modernismens forkjærlighet for orden kom til uttrykk igjennom et ønske om å ta kontroll over det ambivalente, hvor identifisering, klassifisering, ekskludering og forflytting av det ikke idelle, slik som kriminelle, gale og syke, kan stå som eksponent for de utopiske roms ordnings- og differensieringsprosess. Institusjonenes definering av de andre og det ambivalente som avik, skaper på samme tid motsatsen, hvor det som ikke blir tillagt denne statusen og representasjonen dermed fremstår og forstås som det normale.

I sin kritikk av modernitetens utopiske samfunnsideal, hevder imidlertid Foucault at disse utopiene er uoppnåelige. Igjennom sin utledning av ”heterotopia” (1984)¹⁶ viser Foucault til at

¹⁵ Til forskjell fra Thomas Moor's bok *Utopia* (1516; 1985) som synes å betegne et såkalla idealsamfunn, er *ikke* *utopia* for Faucault synonymt med det gode samfunn.

¹⁶ Samt forelesning om heterotopia begrepet ved Randi Gressgård.

det alltid vil være rom og steder som motsetter seg homogeniseringsprosesser og sosial ordning. Ifølge Foucault er de heterotopiske rom, i motsetning til utopia, karakterisert ved forskjellighet, usikkerhet og ambivalens. Heterotopia¹⁷ er ”place of Otherness” som kan sies å utfordre den tradisjonelle orden og det som tas for gitt, og viser til en sammenstilling av ting som ”kulturelt sett” ikke anses for å høre sammen. Heterotopia fremsettes som steder hvor forskjeller møtes og det ambivalente sidestilles i dannelsen av noe nytt og annerledes, ved at de bestående diskurser for tenkning og ordning utfordres. Disse heterotopiske stedene representerer flere lag av meninger enn det som er åpenbart i forhold til andre steder. Videre oppleves ikke nødvendigvis disse heterotopiske stedene som ambivalente av de mennesker som bruker disse stedene, men får sin signifikante karakter av annerledeshet ved å settes i relasjon eller kontrast til andre steder. I så måte kan enhver heterotopia sies å ha ulik funksjon avhengig av sin spesifikke kulturelle kontekst:

Internasjonalt Hus står her som eksponent for et heterotopisk sted i lys av samtidens migrasjonsstrømmer. Internasjonalt Hus må kunne sies å være en såkalt flerkulturell møteplass med husets 80 etniske minoritetsorganisasjoner. Institusjonen samarbeider med de ulike minoritetsorganisasjonene og i relasjon til andre samfunnsaktører. Igjenom dette samarbeidet søker en å gi rom for mangefasetterte stemmer og kulturelle uttrykksformer manifestert gjennom institusjonens multikulturelle tilnærming. Det kan hevdes at dette stedet i så måte representerer en kontrast til andre kulturinstitusjoner og møtesteder, hvor majoritetsbefolkningen utgjør flertallet av brukerne og sannsynligvis er dem som legger premisser for stedenes innhold og de førende diskurser.

En som har analysert hvordan majoritetsbefolkningen i århundrer har skapt premissene for de til enhver tids førende diskurser, er Edward Said;

2.2.2 ”Vi” og ”de andre”

Saids retter i sin bok *Orientalism* (1978; 2004) fokus på og kritiserer konstruerte eurosentriske verdensbilder og stereotyper, som har preget dominerende fortellinger om ”de andre”.

I åpningssitatet i boken refererer Said til Marx som skriver om de koloniserte folkene: ”De kan ikke representere seg selv; de må representeres”. Det er denne holdningen og diskursen Said kritiserer. I *Orientalism* viser Said oss hvordan historien gjennom århundrer

¹⁷ Heterotopia er en medisinsk term som viser til deler av kroppen som enten er delokalisert ”out of place”, eller som representerer noe ekstra.

har blitt skrevet av europeiske forfattere og ”seierherrer” som dermed skapte et bilde av ”Orienten” som en motsats til ”Vesten”. Orienten ble fremstilt som eksotisk, stillestående og irrasjonell, i motsetning til et overlegent europeisk samfunn som var tuftet på modernismens idealer om vitenskapelig fremgang, det rasjonelle, dynamiske og demokratiske element. Said var en tydelig kritiker av Vestens diskursive hegemoni, og han skriver (2004:V) at; ...”selve kjernen i det tradisjonelle orientalistdogmet” er ...”en velorganisert følelse av at disse der borte ikke er som ”oss” og ikke setter pris på ”våre” verdier”... Det kan sies at Said forstår rasisme som et fenomen innbakt i språklige praksiser som innbefatter underliggende tankefigurer om ”de andre”, herunder at rasisme manifesteres i den makten som ligger i å definere noe som forskjellig.

Anne-Britt Gran hevder i essayet ”I stereotypienes vold” (2002) at; ...”fremdeles står våre oppfatninger av det etniske i gjeld til både opplysningstidens og romantikkens omgang med Orienten, det eksotiske, det folkelige og den ville”. Gran viser til at etnisk og etnisitet har sin etymologiske opprinnelse i det greske substantivet ”ethnos” og fremholder at en overordnet kan si at ethnos har å gjøre med ”noe som blir oppfattet som annerledes og delvis truende”. Gran viser til at fra midten av 1800-tallet så utvikles en essensialistisk forståelse av ethnos som en iboende egenskap ved ”objektet”, ved kulturer og mennesker. En konstruksjon av ”den andre” er ifølge Gran et utslag av vestens identitetsbehov; ...”Konstruksjonen av den andre skjer ut fra hva som er historisk, ideologisk og sosialt ønskelig fra konstruktørens side”.

I tråd med Foucault representerer også Saida og Grans perspektiver om ”de andre”, motsatsen til det ”normale”, det som ikke hører til og forstyrrer det utopiske samfunnsideal. I lys av disse perspektivene og den kritiske innvandringsdiskursen skissert innledningsvis, kan Internasjonalt Hus sannsynligvis betraktes som et ”annet sted”, og som et sted hvor brukerne med sin ulike etniske bakgrunn blir representanter for ”de andre”.

Gullestad (2002) hevder at rasisme må forstås som den makten som manifesteres i de ytringer og prosesser som ekskluderer ”de andre”. Gullestad viser hvordan slike prosesser har sin forankring i konstruksjoner av fortellinger, om ”hvem som hører til og hvem som ikke hører til”:

2.2.3 Nasjonale fortellinger

Gullestad (2000:20-21) viser til at verden siden 1700-tallet har vært oppdelt i geografiske enheter, som prinsipielt skulle inneha befolkningsgrupper med ”hver sin historie og kultur”. Innefor denne ideen om den ”demokratiske nasjonalstat” ble folk, stat og territorium sammenfallende, hvorpå ”folket” ble bærere av nasjonal suverenitet. I disse nasjonale fortellingene som særlig ble konstruert rundt om i Europa i det attende og nittende århundre, ble det skapt nye fortellinger om ”hvem som hører til og hvem som ikke hører til”. Dette innebar at minoriteter på samme tid både ble ”skapt” og usynliggjort, ved at de ikke fikk innpass i de nasjonale konstruksjonene om det suverene folk.

Norge har (ibid.: 26) som alle andre land per definisjon alltid vært et innvandringsland i den forstand at mennesker alltid har slått seg ned på ulike territoriumer. I norsk sammenheng er de norske samenes historiske tilknytning til landet eldre enn tilblivelsen av Norge som politisk enhet. Majoritetsbefolkningens forhold til samene har imidlertid opp gjennom historien gitt seg utslag i en diskriminerende forskjellsbehandling¹⁸ og en assimilerende fornorskingspolitikk som fremstår som en kjent skamplott i norsk historie. Einar Nemi (2003)¹⁹ viser til at;

”Norsk nasjonsbygging og nasjonalisme, med sin dyrkning av en «ren» norskhet og sin forestilling om at Norge hadde en homogen befolkning, ga ikke noen plass for etnisk og kulturelt mangfold. Nå ble «folket» framhevet på bekostning av «folkene», som i mange andre land”....

I dag er samer anerkjent som urfolk i henhold til den internasjonale arbeidsorganisasjonen (ILO) sin konvensjon (1989) om urfolks rettigheter. I henhold til Europarådets ramme-konvensjon (St.prp. nr. 80 (1997–98) om beskyttelse av nasjonale minoriteter er også jøder, kvener, skogfinner, rom og romani-folk og tatere, som også har lang tilknytning til Norge, anerkjent som nasjonale minoriteter i det norske lovverket. Det minoritetspolitiske hierarkiet i Norge har således tre trinn, representert ved henholdsvis urfolk, nasjonale minoriteter og innvandrere:

2.3 Rom for en multikulturell hverdag?

Innvandring er altså ikke et nytt fenomen, heller ikke i norsk sammenheng. Det som kan sies å være nytt, er den formen som innvandringen tok på slutten av 1960-tallet (Gullestad

¹⁸ Gullestad (2002) refererer til (Seip1998:103) som viser til Stortinget som i 1902 bestemte at jord ikke kunne selges til folk som ikke kunne snakke norsk. Dermed ble samer og kvenenes rettigheter avfeid, da departementet regnet dem for å være av ”fremmed nasjonalitet” uavhengig om de var norske statsborgere”.

¹⁹ Kategorienes etikk og minoritetene i nord. Et historisk perspektiv.

2002); hvor den såkalte ”nye innvandringen” besto i at mennesker fra Asia, Afrika og Latin-Amerika fra slutten av 1960-tallet i økt antall kom til et Norge som hadde behov for arbeidskraft. Fra og med 1975 iverksatte myndighetene en såkalt ”innvandringsstopp” for å få kontroll over antall mennesker som ankom landet og for å søke og integrere dem som allerede var kommet. Til tross for denne innvandringsstoppen, som ennå er virksom, så har det igjennom familiegjenforening, og ikke minst flyktninger og asylsøkere, som ble den største gruppen innvandrere fra midten av 80-tallet, vært en stadig økning i antall innvandrere til landet. I dette lys ser jeg også Norges tilslutning til den Europeiske Union via EØS avtalen om det europeiske økonomiske samarbeidsområdet, som fra 2004 åpnet opp for såkalt fri arbeidsflyt mellom medlemslandene. Hvor resultatet ble at Norge i den senere tid har opplevd økt arbeidsinnvandring fra mennesker fra det såkalte Øst-Europa. Denne endringen i migrasjonsstrømmene har også gitt seg utslag i at mennesker fra ”Øst-Europiske” land har tatt initiativ til å opprette flere nye brukerorganisasjoner på Internasjonalt Hus i den senere tid. I følge Statistisk Sentralbyrås statistikk over ”innvandrerbefolkningen” som inkluderer personer som har innvandret til Norge og norskfødte med innvandrerforeldre²⁰, så utgjør denne ”gruppen” per. 1. januar 2011, 600 900 personer. Dette er 12,2 % av Norges befolkning, med bakgrunn i fra 216 land. De største ”innvandrergruppene” i Norge er fra Polen, Pakistan, Sverige, Irak og Somalia. Nesten halvparten av ”innvandrerbefolkningen” har bakgrunn ifra Europa.

I lys i av den nyere tids migrasjon (Døving 2009:43) og ikke minst på bakgrunn av det økte fokuset mot menneskerettigheter i kjølvannet av 2. verdenskrig, og kritikken av det ”homogeniserende nasjonale bygningsprosjektet”, så oppsto det et behov for en aktiv integreringspolitikk;

2.3.1 Multikulturalisme som politisk strategi

Døving (2009: 43-44) viser dermed til fremveksten av en rettighetsorientert multikulturalisme. I følge Døving kan et flerkulturelt samfunn kalles multikulturalistisk når det har en politikk som ivaretar kulturforskjeller. Begrepet multikulturalisme kan da betegne svært ulike samfunn som opprettholder kulturforskjeller. Døving viser til at alt fra de europeiske kolonistyrene, hvor opprettholdelse av etniske forskjeller var en grunnstruktur i storsamfunnet, til

²⁰ Per 1.januar 2011 er det registrert 100.400 norskfødte med innvandrerforeldre.
<http://www.ssb.no/emner/02/01/10/innvbef/tab-2011-04-28-01.html>

dagens multikulturelle integreringspolitikk i Canada, som tilrettelegger for kulturelt mangfold, i prinsippet beskrives som eksempler på multikulturalisme. Det er ifølge Døving imidlertid den siste varianten av multikulturalisme som begrepet refererer til i den generelle integreringsdebatten. Multikulturalismen representerer her en politisk strategi og en ”handlingsrespons” i forhold til det flerkulturelle samfunnet. Et samfunn kan dermed ikke beskrives som multikulturalistisk, før det er igangsatt en eller annen form for politikk, som ivaretar mangfold. Det som er avgjørende er altså i hvilken grad kulturforskjeller er gjort til utgangspunkt for samfunnets organisering. Politikken handler nærmere bestemt om ...”retten til å bevare kulturell særegenhet”. Døving viser til at selv om multikulturalismen i stor grad dreier seg om bevaring av forskjeller, så er et ”integrert felleskap” et mål. Kjernen i en multikulturalistisk integreringspolitikk er imidlertid, i følge Døving, *ikke* at en søker veien dit i form av og etblere et felles verdisynt, men spørsmålet om hvordan man kan skape solidaritet og fellesskap *uten* å dele sentrale kulturelle konsepter og verdier. Et ideal i en moderne multikulturalistisk samfunnsorden er et samfunn hvor minoritetsgrupper deltar med like rettigheter og plikter, men uten at en må oppgi sine ”nasjonale, kulturelle eller religiøse særtrekk”. Den multikulturalistiske tilnærmingen knytter seg direkte til begrepet kultur, og en generell antakelse om at kulturell tilhørighet er viktig. Dette bygger på en forståelse for at et individ skal kunne utvikle en reell tilhørighet til storsamfunnet, så må individets eget ”språk, historie, tradisjoner og livsyn”, være tydelig tilstede og allment akseptert. Det antas at det er lettere for majoritetsbefolkningen å utvikle et slikt kulturelt grunnlag for tilhørighet, og at det derfor bør utformes en politikk som gir rettigheter og beskytter noen aspekter ved en såkalt minoritetskultur, for å opprettholde dens eksistens.

I det nye årtusen har så en rekke internasjonale rapporter og konvensjoner framhevet kulturelt mangfold som et positivt aspekt i og for samfunnsutviklingen. De forente nasjoners rapport “Cultural liberty in today’s diverse world” (2004) fremhever betydningen av en politikk-utforming som stimulerer til kulturelt mangfold, for å kunne skape inkluderende og levedyktige samfunn. Det vises (ibid.:4) til at; ”Cultural liberty is the capability of people to live and be what they choose with adequate opportunity to consider other options”. De forente nasjoners organisasjon for utdannelse, vitenskap og kultur (UNESCO) sitt arbeid med kulturelt mangfold ble forsterket på en generalkonferanse i 2005, hvor det ble vedtatt en konvensjon²¹ om å verne og fremme et mangfold av kulturuttrykk. I 2006 ble konvensjonen godkjent av norske myndigheter, hvor regjeringen i Stortingsmelding nr. 17 (2005-2006:2)

²¹ Convention on the Protection of the Diversity of Cultural Contents and Artistic Expressions (2005)

2008 som markeringsår for kulturelt mangfold påpeker at; ...”Konvensjonen legitimerer den rolle en målrettet kulturpolitikk²² kan spille for å sikre kulturelt mangfold, både nasjonalt og internasjonalt. Videre (ibid.:8) hevdes det at; ... ”kulturfeltet er et av de viktigste områdene som påvirker betingelsene for fullverdig og kvalifisert deltagelse i et flerkulturelt samfunn”... Også i handlingsplanen for integrering og inkludering av innvandrerbefolkningen (2007-2008:49) uttrykker regjeringen en målsetting om å ... ”synliggjøre det flerkulturelle perspektivet på alle felter i kulturlivet²³ og bidra til å skape bedre møteplasser mellom majoritets- og minoritetskulturer”.

I lys av disse samfunnspolitiske idealer og konvensjoner, vil det i så måte være viktig å se nærmere på hvordan slike intensjoner kan virkeliggjøres på et lokal plan. Hvordan kan en i praksis tilrettelegge for inkluderende rom, dialog, samhandling og forståelse mellom mennesker med ulik etnisk bakgrunn:

2.3.2 Møtesteder for en multikulturell hverdag

I studien ”Store møter - små steder” stiller nettopp Ganapathy og Søholt (2000) spørsmål ved hvilke lokale møtesteder²⁴ som fungerer i samtidens multikulturelle hverdag, sett i forhold til menneskers ulike erfaringskontekster og behov. En begrunnelse for å studere betydningen av slike møtesteder, hevdes (ibid.:76) å være at ... ”vi vet at mangel på kontakt og kjennskap til mennesker som fremstår som annerledes enn en selv, kan bidra til å øke mistenksomhet, skepsis og utestengning”. Det stilles så spørsmål ved hvordan møtesteder kan bidra til samhandling og kommunikasjon mellom folk av ulik bakgrunn?. Et sentralt spørsmål er her betydningen av møtesteder som inkluderer én gruppe versus møtesteder som inkluderer flere ulike grupper. Det vises til at møtesteder som inkluderer en gruppe, for eksempel bare ”muslimer” eller ”innvandrerkvinner” kan ha sin funksjon som skritt på veien til større samfunnsdeltakelse. Det fremholdes at; ...”Ved å ha ”egne rom” hvor det blir verdsatt og samtidig lite truende å gi uttrykk for sin egen identitet, kan man styrkes til å møte resten av

²² Blant annet ble året 2008, utpekt av norske myndigheter som ”Mangfoldsåret”, et statlig politisk tiltak for å starte prosesser som skulle bidra til at kulturelt mangfold ble et gjennomgående trekk i norsk kulturpolitikk.

²³ I følge Handlingsplan for å fremme likestilling og hindre etnisk diskriminering (2009 2012:49) er kulturinstitusjoner som mottar statsstøtte, pålagt å rapportere om sitt arbeid med kulturelt mangfold ihenhold til publikumsarbeid, personalpolitikk og programvirksomhet.

²⁴ Ganapathy og Søholt har studert møtesteder i de to boligområdene Gransdalen på Furuset og Grønland/NedreTøyen i bydel Gamle Oslo. Møtestedene i studien består av ...”trossamfunn og kirker, bibliotek, ungdomstiltak, eldresenter, frivillighetssentral og frivilligeorganisasjoner, spisesteder, butikker, torg og parker”. Fellesnevneren for disse stedene er at de er ...”konkrete fysiske steder som har en lokal møtefunksjon”.

samfunnet som den man ønsker å være”. Imidlertid vises det til at siden det bare er på møtesteder hvor det er blandete grupper at mennesker med majoritetsbakgrunn kommer i kontakt med mennesker med innvandrerbakgrunn, så er det også vesentlig at slike møtesteder finnes;

Det fremholdes videre at den beste situasjonen for at gode møter mellom mennesker av ulik bakgrunn kunne oppstå hadde sin forankring innenfor en ”trygg og meningsfull kontekst”. Med trygghet mente informantene i Ganapathy og Søholts studie at en var ...”trygg på at man ikke blir møtt med forventninger om at man må endre seg”, det være seg alt fra klesdrakt, matvaner til livssyn. At mennesker møttes et sted med utgangspunkt i felles interesser viste seg imidlertid ikke automatisk å føre til samhandling, vesentlig (ibid.:82) var også den måten stedet og aktivitetene ble drevet på, for om det utviklet seg et miljø som var preget av fellesskap og hensyntagen til hverandre. Her var det viktig at lederne på stedet var opptatt av å skape en slik ramme, for eksempel ved å utvikle solidaritetsfølelse innad i gruppen. Typisk for disse møtestedene var også at det var åpenhet for innspill, at stedene ikke var låst fast i rutiner og at de som drev stedene også var opptatt av å forsøke å fange opp hva brukerne var opptatt av og inkorporere det i tilbudet. Dette kunne løses ved å arrangere jevnlig møter med brukerne, at stedene var åpne for at man forholdsvis spontant kunne komme med forslag eller innspill som ble fanget opp. Samt at de som var ansvarlige for møtestedene inntok en lyttende holdning som førte til at de fanget opp ting som rørte seg i miljøet og blant brukerne. Ganapathy og Søholt (ibid.:82) fremholder videre at for at mennesker skal kunne bli kjent, så er det viktig at en kan treffe de samme menneskene igjen ved flere anledninger, noe som lettet kontakten. Det pekes på tilgjengelighet til møtesteder i ens nærmiljø, faste åpningstider og at man føler seg velkommen. Videre at gjentatt bruk av et sted skaper tilhørighet.

Et annet trekk (ibid.:82) ved disse møtestedene var at de fremsto som å ha ”lave terskler”, blant annet ved at det ikke kostet penger å delta i aktiviteten. Videre at stedene var ...”kjenne-tegnet av at det ble gjort anstrengelser for at potensielle brukere skulle finne noe der som passet for dem”, samt at det ikke ble stillt krav til å besitte spesifikke ferdigheter. De møtestedene som hadde ledere og eller ansatte med etnisk minoritetsbakgrunn, fremsto også som lettere å kunne identifisere seg med for en del mennesker med minoritetsbakgrunn. Noe som ga ...”signaler om at virksomheten var åpen for flere måter å gjøre ting på enn det en forbinder med den ”norske måten”. Noe som også ga signaler om maktreelasjoner mellom

majoritet og minoritet. Det konkluderes med at på disse møtestedene ...”viste det seg at mennesker traff mennesker, snarere enn at innvandrere møtte nordmenn”.

Internasjonalt Hus er et flerkulturellt møtested hvor ca. 80 etniske minoritetsorganisasjoner er tilknyttet institusjonen som brukerorganisasjoner. I det følgende vil jeg aktualisere hvilke politiske målsettinger regjeringen hevder at såkalte innvandrersorganisasjoner kan fylle i det norske samfunnslivet:

2.3.3 Innvandrersorganisasjoner

I stortingsmelding nr. 39 (2006-2007:63) ”Frivillighet for alle” drøftets organisasjoner på det som omtales som et eget ”innvandrersfelt”. Det vises til at det i løpet av de siste 15–20 årene på landsbasis har vært en fremvekst av en rekke lokale organisasjoner som organiserer personer med innvandrerbakgrunn i innvandrersorganisasjoner²⁵. Regjeringen fremholder at målsettingen med å gi tilskudd til innvandrersorganisasjoner er ”å bidra til økt sivil og politisk samfunnsdeltakelse”. Det understrekes imidlertid at tilskuddet som eventuelt gis, ikke støtter organisasjonenes ...”identitetsbygging og aktiviteter som fremmer en felles identitet som innvandrere eller som medlem av en etnisk eller nasjonal gruppe”.

Når myndighetene likevel støtter innvandrersorganisasjoner som er bygget opp rundt tilhørighet til en etnisk eller nasjonal gruppe, begrunnes dette med at ”det er viktig å ha et ståsted og et fellesskap” som igjen kan støtte opp om deltakelse i det sivile og politiske liv. Her anses også de frivillige organisasjonene som ”viktige møteplasser”, hvor det fremholdes at samvær og deltakelse har en egenverdi ut over organisasjonenes primære formål. Videre at organisasjonene gir identitet, tilhørighet og selvtillit som en viktig forutsetning for videre deltakelse i samfunnslivet. Det vises til at spesielt for nyankomne innvandrere kan slike organisasjoner fremstå som støttespillere og døråpnere til det norske samfunnet. Det hevdes (ibid.: 67) at regjeringen ønsker et mangfold av stemmer i diskusjonene om flerkultur og inkludering, hvor ulike syn og aktører må få komme til orde. Det understrekes her at det er særlig avgjørende at ulike innvandrergrupper har arenaer og kanaler hvor de kan få synliggjort behov og fremme ulike interesser. Imidlertid vises det til at det er viktig at dette ikke bare skjer i ”etnisk segregerte fora”.

²⁵ Det vises til (Predelli 2006) hvor det i 1979 var mellom 40-50 slike organisasjoner, hvor det i dag anslås å være cirka ett tusen.

Innadvendte og segregerende fellesskap?

I en ny studie²⁶ viser Ødegård (2010) til at innvandrersorganisasjoner ofte betraktes som ...”innadvendte fellesskap, som i liten grad evner å bygge tillit og nettverk utover egen gruppe”. Det blir dermed argumentert for at organisasjonene virker segregerende, hvorpå det blir fremholdt at innvandrere heller bør engasjere seg i tradisjonelle norske organisasjoner for å bli integrert. Ødegård hevder imidlertid at det er høyst problematisk dersom slike holdninger om det multikulturelle foreningslivet får fotfeste, og fremholder istedenfor potensialet disse foreningene kan ha for å motvirke segregeringstendenser. Ødegård peker på at innvandrersorganisasjonene fremmer flere meningsbærende dimensjoner: Det er en arena som er basert på trygghet og tilhørighet, hvor det sosiale nettverket utvides og hvor en overfører kunnskap om det norske samfunnet til andre innvandrere som har et lite nettverk utover egen familie. Det vises til at disse møtestedene, spesielt for ungdom, fremtrer som viktige arenaer for å dele flerkulturelle erfaringer og for håndteringen av mangefasetterte identiteter. Videre at utøvelse av etnisk baserte kulturaktiviteter og morsmålsundervisning for barn er en måte å senke barrierene for kontakt med familien i utlandet, og for å utvikle transnasjonale nettverk. Videre hevder Ødegårds informanter at organisasjonene fungerer som brobyggere og springbrett for deres tilknytning til majoritetssamfunnet. Ødegård advarer derfor mot å fremstille alle disse foreningene som ”isolerte øyer” og hevder istedenfor at det ligger et uutnyttet potensial i disse nettverkene som bør tas i bruk i det lokale integrasjonsarbeidet. En intensjon som må kunne hevdes å være i overensstemmelse med det arbeid som søkes realisert ved Internasjonalt Hus. Ødegård (ibid.: 90) peker videre på at utviklingen av gode lokalsamfunn ofte avhenger av enkeltpersoners initiativ, innsats, kompetanse og evne til å få med seg andre. Disse personene betegnes som samfunnsmevlere og kjennetegnes blant annet ved at:

... ”de har en fot innenfor både norsk-etniske og de minoritetsetniske miljøer. De har kompetanse på hvilke mekanismer som stopper samarbeid, men også hva som skal til for å bygge relasjoner og nettverk. ... De jobber ut i fra en ide om ett felles mål, der deltagelsen for samtlige er basert på trygghet og verdighet, og evner å tenke nytt og se muligheter der andre ser problemer. Men viktigst av alt: de synes å dyrke de ”respektfulle relasjoner”.

I følge Ødegård utgjør disse samfunnsmevlerne en viktig ressurs for lokalsamfunnsutviklingen, hvorpå disse personene synes å fremtre som rollemodeller for mange innvandrere og som en videre kobling til deltakelse i storsamfunnet. Ødegård peker på viktigheten av å

²⁶ ”Foreningsliv i et flerkulturelt lokalsamfunn - En studie om integrasjon og sosial kapital” (Ødegård, 2010). Samt kronikken ”Innvandrersorganisasjoner som brobyggere” (Aftenposten, 29.09.10) av Ødegård og Enjolras.

koble innvandrernettverkene opp mot andre aktører i lokalsamfunnet, og bidra til å løfte innvandrernettverkene fra en ...”usynlig og marginal posisjon til å bli stemmer i utviklingen av det lokalmiljøet de er en del av”. Ødegård fremholder at støttetiltak til lokale organisasjoner og nettverk som danner broer mellom minoritets- og majoritetsbefolkningen må iverksettes i en større skala.

For at det skal kunne dannes såkalte broer mellom mennesker med ulik etnisk bakgrunn, vil interkulturell dialog, ha en avgjørende rolle. Et viktig spørsmål er her, om det er en dialog eller en monolog som legger føringene i møtet mellom mennesker.

2.3.4 Dialog eller monolog?

I tidsskriftet Kirke og Kultur (01/2010), argumenterer Inge Eidsvåg for dialogens nødvendighet. Eidsvåg viser til at tilhengere av dialog ofte blir omtalt som godtroende og naive, ved at det vises til en rekke eksempler hvor dialog har blitt forsøkt, men så har mislyktes. Eidsvåg fremholder imidlertid at hvis en ser nærmere på disse eksemplene, så ser en ofte at det ikke var dialog som ble prøvd, men heller forhandlinger og debatt, hvor styrkeforholdene ofte var ulike og hvor en trussel om maktbruk lå under overflaten. Eidsvåg tror at vi kan innlede dialog med alle mennesker. Han viser til at dialogens mål ikke er at vi skal bli enige, men at vi skal forstå hverandre bedre. Dialogen forutsetter i følge Eidsvåg en mistanke om at ...”jeg bare ser stykkevis og delt”, en nyttig mistanke, som ikke er det samme som ”lettvindt relativisme”, men en innsikt i at mine erfaringer, min religion og min kultur er en av flere. Det argumenteres for ikke å begynne dialogen med standpunkter og argument, men at en fruktbar inngang heller er å begynne med ...”ansiktene, måltidsfellesskapet, livshistoriene og de små fortellingene”. Eidsvåg viser til at ”vi er noe mer enn våre synspunkter og argumenter”, at vi alle har noe felles, da vi deler erfaringer om hva det vil si å være menneske og peker på at ”Tusen tynne tråder binder oss sammen”. Vi har familie, interesser og arbeid, vi har alle opplevd både glede og sorg. Å skifte mening igjennom dialogen er ifølge Eidsvåg ikke en svakhet, men en styrke. Videre at ... ”En større forståelse av den andre blir også en dypere forståelse av meg selv. Av at jeg kunne ha vært den andre”.

Helge Svare (2006:7) argumenterer også for at dialogen bør få en styrket posisjon i dagens samfunn. Han fremholder at alt for mange samtaler ikke er dialogiske og viser til ulike kultur- og folkegruppers mistenksomhet og skepsis mot hverandre som i verste fall kan resultere i vold og hat. Svare (ibid.:10-12) viser til at dialog er sammensatt av det greske ”dia” som betyr

gjennom og ”logos” som betyr ord, tale eller fornuft. Med andre ord er altså en dialog en virksomhet som utøves gjennom ord, og som er fornuftig. Ikke alle samtaler er dialoger. I motsatt ende av dialogen finner en monologen som kan karakteriseres som en ”enetale fra et menneske som har funnet sitt standpunkt”. Dette mennesket kan være så oppslukt av seg selv at han ikke engang enser de andre tilstedeværende. ”De andre” blir her ikke ansett som samtalepartnere, men som mottakere av et budskap. En formidler her sitt standpunkt uten interesse av å få det kommentert, utdypet eller utfordret. Det fremste målet til taleren er å få de tause tilhørerne til å tenke som en selv gjør; ...”Hun leser tilhørerne sine for å se hvor de er mest følsomme, hvor veien inn i tankene deres går. Og når hun finner denne veien, tvinger hun seg inn. Talen hennes er ingen samtale, den er overtalelse”.

2.4 Kultur som ordnende kategori

2.4.1 Nasjonal orden og ”normalitet”

Gullestad retter i sin bok ”Det norske sett med nye øyne” (2002:7), et kritisk søkelys på selve debattene om integreringen av dem som allerede er her. Gullestad søker å avdekke noen tankemønster og tolkningsrammer blant majoritetsbefolkningen som hindrer ”innvandrere” i å bli oppfattet som verdige norske innbyggere. Gullestad hevder at mennesker og hendelser blir kategorisert og begrepsfestet²⁷ innefor en dirskusiv ramme som hun betegner som en nasjonal orden. Innenfor denne nasjonale orden fremstår ”oss”, majoritetsbefolkningen som en utematisert og essensiell tolkningsramme, som av ”oss” oppleves som ”selvfølgelig og naturlig”. Gullestad (ibid.:20) hevder at det virker som ...”mer åpenbart for de fleste ”nordmenn” at ”innvandrene” må modifisere sine skikker enn at ”vi” må endre oss”. Hun peker på at det hele tiden ligger et maktforhold til grunn, når det er majoritetsbefolkningen som avgjør når noen er tilstrekkelig integrert. Gullestad (ibid:21) hevder videre, at innenfor den nasjonale orden, så er en forståelsesramme forankret i avstamning og kultur igjen blitt fremtredende i samtidens innvandringsdebatt. Videre at dette blant annet kan forstås som en form for motstand, til at den ”nasjonale orden” er under press fra samtidens trans-nasjonale migrasjon. Gullestad fremholder at ”nasjonsbyggingens tid” med andre ord ikke er forbi. Videre

²⁷ Gullestad (2009:91) hevder for eksempel at ...”i den hegmoniske tenkning i Norge står ”innvandrere” i begrepsmessig motsetning til ”nordmann”, hvor ...”Diskusjonene om ”innvandrene” er med på å konstituere norskhet (og hvithet” som et utematisert og udefinert normativt sentrum”.

Gullestad (2002:27) rettet en sterk kritikk mot Statistisk Sentralbyrås tidligere bruk av kategorien ”annen generasjonsinnvandrere” som hun hevdet forfektet et underliggende syn på at slekt og avstamning var viktigere enn statsborgerskap. Gullestad fremholder at det å være en såkalt annengenerasjons innvandrere i motsetning til annengenerasjons nordmann, i praksis betyr at å være en annen generasjon ”utenforstående” i forhold til ”det norske”.

(ibid.:41) pekes det på at selv om Norge er et av verdens rikeste land, så er det mange etniske nordmen som opplever en følelse av tap og trussel, og leter etter nye ståsteder og holdpunkter forankret i tilgjengelige forestillinger.

Rogstad og Bidtbøen (2009:2) viser også til at rasisme og diskriminering²⁸ aktualiserer implisitte og eksplisitte fortolkninger av hvem ”vi” er i motsetning til ”de andre”. De stiller spørsmål ved om det finnes noen norske kjerneverdier som er med på å skille ”inngrupper” fra ”utgrupper”? Hvis så er tilfelle, hvilke verdier er så dette, og hvem har makt til å definere disse verdiene som avgjørende, og derav stemple samfunnsborgere som har andre verdier enn de ”norske kjerneverdier” som annerledes og avvikende? Videre at dette perspektivet er av stor betydning, da det er en mekanisme som medvirker til å skille mellom dem som er på innsiden og dem som dermed er på utsiden av fellesskaps vi-et. Det hevdes at ...”Sterkere formulert er det slik at et ”vi” per definisjon alltid forutsetter eksistensen og relevansen av andre, som følgelig ikke tilhører dette ”vi”-et”. Verdier og forestillinger favoriserer dermed medlemmer av vi - gruppa, som derav gjøres til det normale, til en målestokk som ”alle andre sees og vektet i forhold til”. Det vises til at i disse spørsmålene så eksisterer det alltid en rød tråd, som omhandler oppfatninger av hva som til enhver tid oppfattes som normalt, noe som må kunne hevdes å være i overensstemmelse med de utopiske ordningsprosesser.

Som Gullestad, (2002) peker også Rogstad og Bidtbøen (2009:24) på at et avgjørende moment er at normaliteten sjelden er en størrelse som tematiseres, men som likevel er svært virksom fordi den ...”fungerer som en serie tatt-for-gitt-heter”. Det vises til at koblingen mellom rasisme, diskriminering og normalitet blir problematisk, når det normale ”slik gjør vi det her” fungerer rasistisk eller diskriminerende. Videre at det ikke er avviket fra det normale som er problematisk, men selve den ”normale praksis”. Rogstad og Midtbøen fremholder at; ”For at samfunnet skal fungere inkluderende, forutsettes det at borgerne føler tilhørighet og opplever anerkjennelse”.

2.4.2 Polarisering av kulturforskjeller

Døving (2009:83) viser til et skifte i den offentlige integreringsdebatten, hvor den tidligere ”svake” innvandreren nå er blitt den ”sterke muslimen”²⁹ som i sin kraft av å representere

²⁸ I sin drøftelse avgrensner Rogstad og Bidtbøen sin diskusjon til de forhold som dekkes av diskrimineringsloven; Etnisitet, nasjonal opprinnelse, avstamning, hudfarge, språk, religion og livssyn.

²⁹ Islam er den nest største religionen i verden, og den største minoritetsreligionen i Norge
<http://www.hlsenteret.no/kunnskapsbasen/tradisjoner/islam/206> [lest; 06.04.11]

alternative verdisett, betraktes som en trussel mot norske verdier. Den individuelle innvandreren ses her, stadig oftere som en representant for en gruppe, hvis meningssystemer og verdier deles av den ”kollektive muslimen”. Døving fremholder verdidebattenes polariserte tilnærming, hvor verdier anses som meget stabile størrelser, spesielt pekes det på at såkalte ”vestlige verdier” synes å fremstå som om de var ”evig sikret”. Videre at så lenge europisk kultur har sitt fotfeste i arven fra opplysningstiden, så synes det for mange å innebære at ”våre” verdier og holdninger verken trengs å vedlikeholdes eller reflekteres over. Døving minner imidlertid om at det ikke hjalp å være historisk kulturellt forbundet med verken gresk filosofi eller fransk opplysningsideologi, da nazismen fikk sitt fotfeste i Europa. Et typisk trekk i den norske verdidebatten er, ifølge Døving, en oppfatning om at individuelle menneskerettigheter, demokrati, likestilling osv. anses som et resultat av en norsk kultur istedenfor, som hun fremholder, et resultat av politisk kamp. Døving (ibid.:90) peker på at debatter i en ung flerkulturell nasjon selvsagt er nødvendig, men at de tema som debatteres må ha en praktisk forbedring som siktemål, istedenfor ”selvbekreftelse av egne normers fortreffelighet”. Døving (ibid.:86) hevder at den offentlige debattens polarisering av kulturforskjeller bidrar til legitimering av diskriminering.

Rogstad og Bidtbøen (2009:8) viser videre til at det eksisterer mange ulike syn på, og begreper for, hvordan rasismen har ”endret ansikt i senere tid”. Imidlertid vises det til at, det er en ”fellesoppfatning” om at det har skjedd et retorisk skifte på den politiske høyresiden, hvor ”kultur” har erstattet ”rase” som den viktigste ordnende kategori. Her legges vekten på at forskjeller mellom ulike kulturer er uforenlige og at kulturblanding vil føre til konflikt, noe som dermed tjener som argumenter for en restriktiv innvandringspolitikk. Videre at personer som oppfattes som ”kulturelt sett annerledes” tilskrives egenskaper som representerer en trussel mot nasjonalstaten eller majoritetens livsførsel. Hvor det videre fremholdes at, innvandrere må la seg assimilere inn i et ”majoritetsdefinert fellesskap”, eller kort og godt forlate landet. Rogstad og Bidtbøen viser til at dette skiftet fra rase til kultur, ofte betegnes som overgangen fra den klassiske ”gamle” rasismen, til en såkalt ”nyrasisme”.

Hardt og Negri (2000:196-200) viser også til en overgang fra en rasismeteorologi, basert på biologi til en som er basert på kultur. De hevder at denne moderne rasismen insisterer på at raseforskjeller i stedet konstitueres av sosiale kulturelle krefter. Videre at innenfor et slikt perspektiv, anses forskjeller mellom kulturer og tradisjoner som ”uoverkommelige”, hvor det dermed er farlig å tillate eller oppfordre til at kulturer blander seg. En ikke ønsket oppfordring

og intensjon, som her kan ses i lys av, målsettingen om møter mellom *mennesker* på Internasjonalt Hus.

Hardt og Negri hevder at denne kulturelle posisjonen i seg selv er en segresjonsteori, og derav ikke mindre essensialistisk enn den biologiske, som har som ontologisk substans at blod og gener er det som utgjør essens. Det pekes videre på media, politikere og historikere som de hevder forfekter at rasisme har avtatt i det moderne samfunn, hvor Hardt og Negri istedenfor fremholder at det heller har blitt stadig vanskeligere å identifisere rasismens generelle karakter. De hevder at rasime faktisk har økt i samtiden, både i omfang og intensitet. Det virker bare som om den har avtatt fordi dens ”form og strategier” har endret seg til en post-moderne differensiell form for rasisme, som vekter kulturforskjeller som sitt ontologiske vesen.

I forskning.no (”Farlege fiendebilete”, 2006) fremholder minoritetsforsker Randi Gressgård at det i innvandrings- og integrasjonsdebatten foregår en konstruksjon av ”oss” og ”de andre”, som er med på å skape fiendebilder. Gressgård peker på at denne polariseringen er viktigere å fokusere på enn noen gang tidligere. Hun hevder at;

”Muslimar har langt på veg blitt fritt vilt i denne krigen mot terror, og det er oppsiktsvekkjande kor langt ein kan gå. Dette gjeld ikkje berre brot på menneskerettar i krig, men også ytringar og handlingar på kvardagsplanet i vestlege land, Noreg inkludert”.

Det vises til at muslimske minoriteter blir utsatt for ”verbale åtak frå majoriteten”, noe som i stor grad skjer ut fra ”kulturelle og religiøse markører”, som for eksempel bruk av hijab. Gressgård peker på at terskelen for å kritisere muslimsk religion er lav og at; ...”Muslimske minoritetar i Europa er utsett for større tilpassingspress, diskriminering og rasistiske åtak enn andre religiøse og etniske minoritetar”. Gressgård hevder videre at ...”muslimar, blir konstant karakterisert ved sin kultur, som om dei var fullstendig i kulturens vald”, og at det på denne bakgrunn derfor er rimelig å definere dette som ”kulturrasisme”. Gressgård peker på at kultur er en svært forenklet forklaringsmodell, og hun er overrasket over at slike enkle forklaringer har så stor gjennomslagskraft på ulike nivå i samfunnet, og hevder at dette også gjelder i deler av samfunnsforskningen. De som betrakter kultur som forklaring på alt det negative, legg i

følge Gressgård sin egen levemåte og verdier³⁰ til grunn som standard for bedømming. Når det gjelder debattklimaet generelt i Europa så har det i følge Gressgård hardnet til. Den norske offentlige debatten er ”litt mindre krass”, men hvis en følger de anonyme debattene på internett, så finner en likevel mange ”ekstremister”. Gressgård fremholder viktigheten av ...å forstå symbolstrukturane og dei sosiale prosessane og dynamikkane som skapar og gjenskar konstruksjonen av ”oss” og ”dei andre”. Faktorer som Døving (2010) blant annet ser nærmere på i studien ”Religionspluralisme³¹. Religion, migrasjon og integrering”;

2.4.3 Islamofobi

Døving (2010) viser til at nyere tids innvandrings- og globaliseringsprosessers påvirkning på den norske religionsgeografien, må kunne karakteriseres som en historisk unik situasjon. Sett i forhold til at integrasjonsprosesser er relasjonelle, viser hun (ibid.:25) til viktigheten av å avdekke holdninger og forestillinger blant alle lag av befolkningen. Men, sett i lys av posisjonering i forhold til definisjonsmakt, pekes det på majoritetsbefolkningens generelle ansvar i forhold til fordomsproduksjon. Døving viser til at ”Islam” og ”muslim” i dag er de to vanligste begrepene i integreringsdebatter, og peker på tre trekk som hun hevder går igjen i ”fremstillingene”, som dermed er; ...”delaktig i å sementere et forkjært forhold mellom norskhet og islam”. For det første at muslimer blir fremstilt som en gruppe, videre at islam beskrives som tidløst, og fremstilles som en politisk religion. Døving peker på at det er behov for å justere disse oppfatningene, og poingterer at muslimer *ikke* kan betraktes som ”en gruppe”, da sentrale kjennetegn ved en gruppe er en felles agenda, at en gruppe er organisert og at de aller fleste grupper har en ”representant”. Videre at islam ikke er tidløs, men, under endring, for eksempel artikulert igjennom endring av rituell praksis, og videre at islam, først og fremst er en frelsesreligion og ikke en politisk religion. Døving hevder at en kobling mellom religiøs tilhørighet og stigmatisering i dag er tydelig tilstede i fenomenet ”islamo-fobi”. Døving (ibid.:22) viser til at begrepet islamofobi, slik det i dag brukes av både forskere og debattanter ...”betyr redslar for, hat mot og diskriminering av muslimer, eller de som oppfattes som muslimer. Videre at begrepet blant annet, har blitt kritisert for at det er muslimene som mennesker, som utsettes for hat og ikke religionen som sådan. En hovedinnvending mot bruken av begrepet, har her vært knyttet til selve ordet ”fobi” som viser til

³⁰ En slik oppfatning kommer til uttrykk i en etnosentrisk tilnærming. I følge Dahl (2001:32) går *etnosentrismen* ut på at en regner seg selv, sine egne verdier eller sin egen gruppes levemåte som bedre enn andres, og bruker egne verdier som målestokk for å vurdere andre.

³¹ Religionspluralisme som forskningsfelt (Døving 2010) dreier seg om å dokumentere fremveksten av ulike religioner og om å studere ulike samhandlingsformer og endringsprosesser i møter mellom religion og samfunn.

...”en slags ubevisst og uvalgt angst eller frykt – en form for psykisk sykdom”. Døving hevder at ...”islamofobien stort sett består i klart aktive produksjoner av negative stereotypier”, og viser med referanse til Anders Malm (2009), at etablering av ”skrekkvisjoner” er en vesentlig komponent i den såkalte islamofobien.

Døving fremholder at det er viktig å poengtere at islamkritikk, som kritikk av en religiøs lære som for eksempel en spesiell tolkning av islam, eller en praksis blant et bestemt muslimsk miljø, selvsagt er helt legitimt, men at islamkritikk tydelig kan skilles fra islamofobi ved at den tydeliggjør en mottaker for kritikken. Hvor et av islamofobiens fremste kjennetegn er at den ikke har en ”adressat” utover en generell kategori av muslimer. Døving peker på at enkelte politiske temaer i offentligheten har fått en klar xenofob overtone i de siste par årene, for eksempel artikulert gjennom det såkalte uttrykket ”snikislamisering”. Det hevdes at de antydningene som ligger i begrepet ”snik” er betegnende for fremveksten av islamofobe uttrykksformer i Norge, hvor muslimer i så måte har en klar agenda som holdes skjult. Døving viser til at islamofobi i Norge delvis har sin bakgrunn i en egen europeisk bokgenre av apokalyptisk art, hvor det hevdes at millioner av muslimer ikke deler såkalte europeiske verdier, hvorpå det fremstilles som om ”endetiden er nær”. Videre at disse fremstillingene tas opp av rikspresen og ikke minst av debattanter som deltar i ulike nettdebatter.

Hylland Eriksen og Neumann (2011:9-10) viser også til at temaet religion på midten av 90-tallet, nesten var fraværende i den offentlige debatten. Men, at etter denne tid, og spesielt i tiden etter 11. september, så har islam blitt et stadig mer fremtredende tema i debatten. Hylland Eriksen og Neumann hevder at ...”det kan synes som om religionen ”islam” har tatt ”innvandrernes” plass som en konstituerende andre for norsk identitet”. Det vises til at identitet alltid blir artikulert og definert, først når den settes under press ved å bli konfrontert med noe den ikke er, hvor innvandring har bidratt til å sette norsk identitet i relieff og derav reist spørsmål om norskhetens grenser og dens innhold. Hylland Eriksen og Neumann fremholder at ...”debattene om hvem som er norsk og hva som er norsk for tiden overveiende handler om innvandring og minoritetenes angivelige innflytelse på norsk væremåte”. Det hevdes at i debattene om innvandring og integrering, så legges det aldri ... ”skjul på at de norske løsningene og forslagene alltid er de riktige”..., hvor utfordringen består i å få innvandrerne til å akseptere at dette er tilfellet. Det er ...”sjelden noen merkbar interesse for minoritetenes mulige innflytelse på norskheten”, men istedenfor mange forslag om hvordan ”de” kan gjøres mer like majoriteten. Hylland Eriksen og Neumann hevder at ...”prosjektet

generelt går ut på å lære dem å 'bli som oss'... Det pekes videre på at det ikke finnes noen enighet om hva denne norskheten er eller inneholder, hvorpå "norsk identitet" i 2010 både bærer preg av endring og kontinuitet, men at protestantiske dyder, nøysomhet, likhet og egalitær individualisme stadig utgjør "bærende elementer i det nasjonale selvbildet".

I lys av Foucaults utopia, Said og Grans perspektiver om "de andre" og Gullestads "nasjonale orden", kan det i lys av de ovenfor stående perspektiver (Døving 2009;2010, Rogstad og Bidtbøen 2009, Hardt og Negri 2000, Gressgård 2006, Hylland Eriksen og Neumann 2011) hevdes, at det utopiske samfunnsideal forsterkes i relasjon til samtidens migrasjon.

"De andres" såkalte kultur, og da spesielt de kulturelle markører som tilskrives muslimer, kan sies å forstyrre den hegmoniske orden ved sin klare forskjellighet og uforenelighet til majoritetens naturlige "kultur" og levemåte. "Kultur" representerer således en viktig ordnende kategori, som konstituerer og essensialiserer "de andre", og som erstatter *eller* fordekker "rase" som ordnende kategori for rasistiske tilnærminger og uttrykksformer.

Gressgård (2006) viser til viktigheten av å forstå de symbolstrukturene som skaper og gjenskaper konstruksjonen av "oss" og "de andre". I følge Det norske Integrerings- og mangfoldsdirektoratet sin årsrapport for 2009, er media for mange den viktigste kilden til kunnskap om innvandrere i Norge. I lys av min problemstilling vil det i så måte være viktig å se nærmere på mediens fremstilling av innvandrere og integrering, og deres rolle i henhold til en slik dikotomisering.

2.4.4 Medieskapt reduksjonisme

Engelstad viser i sin bok "Maktens uttrykk" (2010:7), til at den viktigste endringen i teorier om makt, innebærer økt innsikt i at makt også manifesteres gjennom tegn, symbol og ytringer som: "...får en selvstendig form for påvirkning av samfunnsforhold ved at de gir virkelighetsbeskrivelser og anvender forståelsesformer som henviser og overtaler, forklarer og forfører". Ifølge Engelstad (ibid.:15) innbefatter makt "...alle slags former for hensiktsrettet påvirkning, hva enten den fungerer direkte eller indirekte". I lys av Max Webers perspektiver viser Engelstad (ibid.:15-17) til at makt kan betraktes som "...evnen til å bevege mennesker, eller til å holde dem fast og hindre at de beveger seg". Hvor kommunikasjon kan påvirke menneskers selvbilde og handlingsevne som igjen kan resultere i avmakt. Engelstad (ibid.:

51) hevder, slik også Gullestad (2002) forfekter, at en viktig kilde til makt finnes i måten et budskap er utformet på, at ...”maktens kilde ligger i ytringens utforming”.

Det norske Integrerings- og mangfoldsdirektoratet har i sin årsrapport³² for 2009, sett nærmere på mediernes fremstilling av innvandrere og integrering. Hovedfunnene i rapporten peker på at saker som omhandler innvandring og integrering ofte er problemfokuserte. I en innholdsanalyse av de åtte største papiravisene i landet, fremkom det at 70 prosent av oppslagene har et såkalt problemfokus, og at 11 prosent kan anses som nøytrale. Videre hevdes det at saker om integrering ofte handler om islam, og at dette har vært en ”dominerende tendens” siden 11. september 2001. Det pekes på at tidligere ble innvandrere som regel omtalt med betegnelser knyttet til nasjon som for eksempel pakistaner, men at det nå stadig oftere er religiøse betegnelser som ”muslim” som får en fremtredende plass i mediadekningen. Det vises så til at islam og muslim ble omtalt 77.000 ganger og dermed slo dekkningen av svineinfluensaen med sine 74.000 treff.

Det fremholdes (ibid.:21) også at fokuset på problemer kan anses som positivt ved at det ...”kan bidra til fremgang på de områdene der integreringen av innvandrere er særlig utfordrende”. Imidlertid fremholdes det at utfordringen ligger i ... ”hvis summen av medieoppslag skaper et bilde av innvandrere, som hovedsakelig fokuserer på problemer”. Det vises til at de ...”gruppene som får mest negativ medieoppmerksomhet, er de samme som i størst grad oppgir å bli utsatt for diskriminering i Norge”. Analysen fremhever også at det norske avgrenses gjennom bruk av begrepene innvandrer og norsk som motsetningspar. Det hevdes at overskriftene ikke åpner for at man kan være innvandrer og norsk på samme tid, og at det henvises til et snevert norsk ”vi”, som ikke inkluderer personer som har innvandret til landet. Daværende direktør for Integrerings- og mangfoldsdirektoratet, Osmund Kaldheim fremholder i rapporten at mediernes polariserte dekning skygger for historier om suksess og de utfordringer som ligger i det daglige integreringsarbeidet, og at debatter om integrering sjelden handler om ”faktiske tiltak”.

I den fjerde rapporten til den Europiske kommisjonen mot rasisme og intolleranse (ECRI) (2009:28) som omhandler Norge, vises det også til at mediasaker som omhandler personer med innvandrerbakgrunn i hovedsak dreide seg om kriminalitet, tvangsekteskap og kjønnslemlestelse. Videre at i saker hvor en mistenkt eller gjerningsmanns nasjonale opprinnelse og etniske bakgrunn ikke var av betydning for saken, ble dette likevel poengtert i saks-

³² Rapporten bygger på 11 artikler fra inviterte medieforskere, redaktører og journalister.

fremstillingen. I saker som omhandlet ...”vold mellom nære familiemedlemmer”, så innbefattet disse spekulasjoner med hensyn til kulturelle eller religiøse motivasjoner, dersom de involverte parter hadde etnisk minoritetsbakgrunn. I saker hvor det var en etnisk nordmann som var mistenkt, ble imidlertid såkalte individuelle forklaringsfaktorer som for eksempel psykologiske eller medisinske aspekter trukket inn for å forklare hendelsen. I rapporten (ibid.:29) sin omtale av ”sårbare og utsatte grupper” vises det til en økende tendens hvor den politiske og mer generelle offentlige debatten preges av;

....”stadige assosiasjoner som gjøres mellom muslimer på den ene siden, og terrorisme og vold på den andre, samt generaliseringer og stereotyper med hensyn til spesielle kulturelle trekk hos personer med muslimsk bakgrunn”.

Den Europiske kommisjonen mot rasisme og intolleranse fremholder at medienes fremstilling av etniske minoriteter, bidrar til stigmatisering av hele grupper. Som Engelstad (2010) viser, kan makt blant annet betraktes som evnen til å holde mennesker fast og hindre at de beveger seg. En makt som her kan hevdes og bli manifestert gjennom mediers problemfokuserte og essensielle framstilling av ”de andre”.

Opgavens teoretiske perspektiver, peker på tendenser, hvor rasisme og diskriminering fortsatt kan hevdes å komme til uttrykk igjennom implisitte og eksplisitte fortolkninger og bilder, av ”vi” i motsetning til ”de andre”. I lys av de utopiske ordningsprosesser, i en hverdag preget av økt migrasjon, er disse perspektivene viktige, da de peker på hvordan det *ikke* idelle blir identifisert og ekskludert i møtet mellom mennesker av ulik etnisk bakgrunn. I denne akademiske diskursen rundt innvandring og integrering, vil det imidlertid også være avgjørende at en i større grad peker på mulige løsningsforslag, om *hvordan* en praktisk kan motvirke disse tendenser, slik blant annet Søholdt (2002) og Ødegård (2010) viser til i sine studier. En praktisk utfordring som kan synes stadig mer relevant, med tanke på debattens polariserte karakter, hvor *også* de akademiske og politiske diskurser i større grad tenderer å kjempe imot hverandre.

Som lokal kulturaktør, kan det synes som om Internasjonalt Hus, med sine mange relasjoner og stemmer, opererer både innenfor, utenfor og i mellom disse diskursene. Hvor et heterotopisk møte mellom de ulike diskursene manifesteres i ulike praktiske prosjekter;

Kap.3 Metodisk tilnærming og refleksjon

3.1 Empiri fra Internasjonalt Hus

3.1.1 Forskning på lokalt kulturliv og egen arbeidsplass

fordrer både metodisk og kildekritisk bevissthet, samt en inngående forståelse av de forskningsetiske retningslinjer som gjelder for denne typen ”nærstudier”. I henhold til generell forskningsetikk stiller Den nasjonale forskningsetiske komiteen for samfunnsfag, jus og humaniora blant annet krav³³ om ...”redegjørelse for hvordan egne holdninger kan påvirke valg av tema, datakilder og avveining av tolkningsmuligheter”. Samt krav om ...”etterrettelig dokumentasjon, upartisk drøfting av motstridende synspunkter og innsikt i egen feilbarlighet”. Videre skal faglig uavhengighet og ikke etablerte interesser styre kunnskapsproduksjonen.

I Norsk kulturråds rapport ”Lokalt kulturliv i endring” (Aagedal, Egeland og Villa 2009: 247-249) fremholdes også noen særlige utfordringer i henhold til det å forske på lokalt kulturliv, som Internasjonalt Hus kan hevdes å være en del av. Blant annet pekes det på at når forskeren møter ivrige og dynamiske arrangører og utøverer som i sitt arbeid legger ned mye tid og krefter i det lokale kulturlivet, så er det lett å bli engasjert og begeistret og utvikle sympatier med det arbeidet som utføres. Videre at det for kulturforskere innenfor humaniora og samfunnsvitenskap også er nærliggende å oppleve et ”slektsfellesskap” med aktører innenfor kulturlivet, da disse aktørene er engasjert i den samme sektoren som forskeren igjen analyserer. Rapporten peker også på at når det dreier seg om lokalt kulturliv, som også gir feltet en politisk dimensjon, så er det også en fare for at det hos noen forskere kan oppstå ”ytterlegare velvilje”. I dette lyset fremholdes det at det lokale kulturlivet er felt hvor mange ”psykologiske faktorer” kan føre til såkalt *begeistringsforskning*, hvor forskningen rapporterer med ”velvilje” og legger vekt på de positive sidene ved sitt analyseobjekt. I tillegg til de omtalte psykologiske faktorene som kan spille inn, fremholdes også økonomiske og organisatoriske faktorer som kan bidra til forskning i samme positive retning. Såkalte oppdragsforskning utført ved regionale forskningstusjoner som analyserer hvordan kulturen kan gjøres mer nyttig for utviklingen av regionen, kan herunder få preg av ”bestillingsforskning”, da oppdraget indirekte kan gi føringer for hva det blir forsket på, hvordan det blir

³³ <http://www.etikkom.no/no/Forskningsetikk/Etiske-retningslinjer/Samfunnsvitenskap-jus-og-humaniora/A-Forskningsetikk-forskningsfrihet-og-samfunn-1---4/1-Forskningens-verdi-og-forskningsetikk/> [lest; 01.02.11]

forsket og hvem resultatene av forskningen så blir formidlet til. Innenfor en slik kontekst pekes det videre med referanse til (Halvorsen et al. 2009) at det også er duket for; ”rolleblandingar der forskaren blir ein del av det fenomenet han eller ho skal undersøke på ein utydeleg og ureflektert måte”. Hvorpå forskere selv kan være ”involverte som kulturaktørar i det same kulturlivet som dei forskar på”. Som eksempel (Aagedal et al. 2009:247-249) på en slik rolleblanding som har møtt kritikk, vises det til Agderforsknings omfattende forskningsprosjekt om festivaler på Sørlandet, hvorpå en av prosjektlederene selv var sjef for en av festivalene i prosjektet. I lys av blant annet nevnte implikasjoner drøftes så selve kulturlivsforskningens troverdighet som ”seriøst forskningsfelt”, hvor det pekes på at de kulturaktørene som er under lupen har krav på uavhengig og kritisk tilbakemelding. Her inngår også hensyn til offentlighetens generelle behov for kunnskap som grunnlag for en videre kritisk refleksjon over kulturlivet sin rolle.

I lys av disse skisserte forskningsetiske og metodiske implikasjonene vil det i denne oppgaven være spesielt viktig for meg som ansatt ved Internasjonalt Hus å være bevist den dobbeltrollen jeg innehar som forsker og ansatt.

3.1.2 Innenfra eller utenfra

For det første, betyr valget av analyseobjekt som en kjenner til fra før av og som en selv har en relasjon til, at en som forsker ikke tilnærmer seg analyseobjektet fra utsiden med ”distanse”, men fra innsiden med ”nærhet”. Gry Paulgård (2007)³⁴ drøfter utfordringer ved ”Feltarbeid i egen kultur”, og viser til at et sentralt krav i den samfunnsvitenskapelige forskningstradisjonen har vært at en som forsker, skal tre inn i en ”ukjent verden”, da dette har blitt ansett som den beste måten å kunne kartlegge og forstå et fenomen på, da en ikke vil være blindet av sin førforståelse. Imidlertid hevdes det også at den som kommer utenfra, vil ha problemer med å komme innenfor, både som tilgang til feltet og som tilgang til forståelse.

I tråd med et sosialkonstruktivistisk epistemologisk ståsted, er forståelse betinget av den konteksten viten forstås utifra. Både forfatter og fortolker bringer med seg egne erfaringer og disposisjoner inn i forståelsen, og er en del av den sosiale verden som studeres. Det erkjennes at kunnskap ikke er verdifri, at viten alltid er situert, hvorpå begreper, materiale og forskeren også vil måtte utgjøre en dynamisk helhet. Om forskeren kan sies å være på ”innsiden”, for-

³⁴ Metodisk Feltarbeid. Produksjon og tolkning av kvalitativ e data (1997) Fossåskaret, Fuglestad og Aase (Red.)

dres imidlertid en særlig redgjørelse av egen førforståelse og rolle i dataproduksjonen, for å oppfylle de generelle forskningsetiske krav:

Min førforståelse vil her være preget av både kulturell, faglig bakgrunn og erfaringsbasert kunnskap fra mitt arbeid på Internasjonalt Hus, samt taus kunnskap som jeg eventuelt ikke er meg bevisst og som derav er uarktikulert. Det er derfor nødvendig å redegjøre for min rolle ved Internasjonalt Hus. Målet er at denne utledningen skal klargjøre min rolle og mitt ståsted for det prosjektet jeg ønsker å utforske.

I forbindelse med mitt studium ved Universitetet i Stavanger, var vi på omvisning ved Internasjonalt Hus, for å høre om hvordan de arbeidet som kulturinstitusjon og for å få et nærmere innblikk i såkalte flerkulturelle prosjekter. Besøket på Internasjonalt Hus åpnet mine øyer for en ny og mangefasettert side av byens kulturliv, som jeg ikke kunne finne igjen i andre studiebesøk på for eksempel Rogaland Teater, Rogaland Kunstmuseum og de andre mer profilerte kulturinstitusjoner. Denne for meg ukjente siden av byens kulturliv fanget min interesse, og da Internasjonalt Hus igjennom lokal media i 2008 søkte etter ny medarbeider, søkte jeg stillingen. Jeg var selvsagt glad da jeg fikk tilsagn om stillingen og øynet en mulighet for å kunne tilegne meg ny kompetanse innenfor denne delen av det lokale kulturlivet.

På Internasjonalt Hus er vi tre personer som er fast ansatt i 100% stilling, direktør, administrasjonsleder og jeg som kulturarbeider³⁵. Det er også to personer som er prosjektansatte i ”Rogalandsprosjektet mot tvangsekteskap” og en person er prosjektansatt i prosjektet ”OutReach”, som jobber med informasjon om frivilligretur, hvor disse har ulike stillingsbrøker³⁶. Direktør fungerer som daglig leder og rapporterer til og må forholde seg til de vedtak som blir fattet av stiftelsens styre som består av både uavhengige representanter og representanter som er oppnevnt politisk.³⁷

³⁵ I forbindelse med skrivingen av min masteroppgave, har jeg hatt ulønnet studiepermisjon.

³⁶ I tillegg er det ved behov andre personer som er engasjert i kortere faser, for eksempel under avviklingen av et større prosjekt.

³⁷ Styret består av styreleder som uavhengig representant, nestleder innehar posisjon som ”innvandrernes” representant, en politisk representant sitter som styremedlem for Stavanger kommune (H) og en representant for Rogaland Fylkeskommune (AP). Styret har også en uavhengig representant og direktør innehar det siste styremedlemsmandatet.

I løpet av et år samarbeider Internasjonalt Hus med en rekke aktører, men sett i lys av denne oppgavens ramme, vil jeg her aktualisere noen av dem som jeg anser som de mest sentrale: Stavanger kommune, som vi skal få se var en av stifterne av Internasjonalt Hus, har som sentral samarbeidsaktør igjennom en årrekke bidratt med driftstilskudd til huset. Likeså er Intergrerings- og mangfoldsdirektoratet som bevilger midler til ”Rogalandsprosjektet mot tvangsekteskap”³⁸ og Utlendingsdirektoratet som Internasjonalt Hus samarbeider med om prosjektet ”OutReach”³⁹, sentrale aktører. Andre samarbeidspartnere som vil jeg trekke frem er Rogaland Fylkeskommune og Stiftelsen Fritt Ord som har bidratt med ulike prosjektmidler, samt Anne Frank Huset i Amsterdam, som Internasjonalt Hus har samarbeidet med ved flere anledninger. I forbindelse med forskjellige prosjekter samarbeides det i utstrakt grad med etniske minoritetsorganisasjoner, som vi skal få se i kommende empiri.

3.1.3 Metodisk tilnærming

I mitt virke ved Internasjonalt Hus, har jeg daglig kontakt med ulike personer og representanter fra minoritetsorganisasjoner ved Internasjonalt Hus, både gjennom direkte møter, e-post korrespondanse og per telefon. Jeg har også i utstrakt grad samarbeidet med mange av minoritetsorganisasjonene i forbindelse med utviklingen og gjennomføringen av ulike samarbeidsprosjekter⁴⁰. I lys av mitt virke ved Internasjonalt Hus, vil dette forholdet, som indikert stille meg som forsker overfor flere etiske dilemma; Jeg vil her inneha en egen rolle i og valg av dataproduksjonen, hvor leseren vil kunne tenke seg, at jeg i lys av min stilling, selv vil ha nytte av å fremstille Internasjonalt Hus i et fordelaktig lys. Min begrunnelse for å anvende empiri fra Internasjonalt Hus, er som indikert i oppgavens innledning, at jeg anser at den utstrakte aktiviteten og samhandlingen med minoritetsorganisasjonene ved Internasjonalt Hus over flere ti-år, sannsynligvis kan frembringe relevant data i henhold til oppgavens problemstilling og kunst- og kulturstudier generelt;

³⁸ ”Rogalandsprosjektet mot tvangsekteskap” har som målsetting å forebygge tvangsekteskap. Det gis råd og veiledning til ungdommer som har blitt eller står i fare for å bli utsatt for tvangsekteskap. I tillegg driver prosjektet ungdomsnettverksgrupper, og støttegrupper for individer som kan eller har blitt utsatt for tvangsekteskap. Gruppene har månedlige samlinger. Det gis også råd og veiledning til foreldre som ønsker det. Høsten 2009 produserte prosjektet filmen ”Retten til å velge” og i 2010 var det premiere på dokumentarfilmen ”I mine sko”.

³⁹ ”OutReach” prosjektet ble startet opp høsten 2009. Målet med prosjektet er å gi asylsøkere som oppholder seg i Norge uten oppholdstillatelse, et bedre beslutningsgrunnlag om frivillig retur. Det gis herunder individuell oppfølging ved vurdering av frivillig retur. Internasjonalt Hus driver prosjektet i et nært samarbeid med International Organisation for Migration (IOM) og Utlendingsdirektoratet. Høsten 2011, skal prosjektet arrangere en konferanse som skal sette søkelyset på og drøfte livssituasjonen for såkalte ”papirløse” i Norge.

⁴⁰ For eksempel ramadanfestivaler, 17-mai arrangementer, Barnas verdensdager og internasjonale kulturkafeer.

I henhold til oppgavens problemstilling har jeg ikke satt meg fore å avdekke et riktig svar, da det kan hevdes at det ikke finnes noen endelig sannhet. Jeg søker å frembringe empiri, som viser hvordan en multikulturell tilnærming kan ta form og bli manifestert i ulike strategier og konkrete prosjekter. Empirien fra Internasjonalt Hus, er her en av flere små historier som sannsynligvis kan utgjøre et supplerende kunnskapsgrunnlag i lys av andre historier og tilnæringsmåter, sett i lys av oppgavens problemstilling. Valg av perspektiv er selvfølgelig av avgjørende betydning for hvilke sider av virkeligheten man avdekker. I lys av min problemstilling søker jeg metodologisk å tilnærme meg empiri fra Internasjonalt Hus på et mer generelt nivå, hvor uttalelser fra for eksempel medarbeidere eller personer fra etniske minoritetsorganisasjoner er fremsatt i offentlige fora eller fremkommet i skriftlig materiale. Dette er gjort slik at leseren selv skal kunne se mine tolkninger i lys av tilgjengelig empiri slik kravet er for etterprøvbarhet for vitenskaplige arbeider.

I min søken etter svar på oppgavens problemstillinger, ville det sannsynligvis vært mulig å belyse relevant empiri, ved å forta kvalitative intervju av både ansatte og brukere av Internasjonalt Hus. Spesielt medlemmer av etniske minoritetsforeninger, for å avdekke deres stemme og opplevelse av hvordan prosjekter på Internasjonalt Hus eventuelt kan bidra til å skape rom for dialog og deltakelse i en multikulturell hverdag. Imidlertid har jeg, etter metodisk avveining sett i forhold til mitt arbeidsforhold på Internasjonalt Hus, valgt ikke å benytte meg av intervju som metode. Å forta intervju av informanter som forskeren har en relasjon til, byr på særlige metodiske og analytiske utfordringer. Denne relasjonen vil for eksempel kunne føre til at informanter ikke vil kritisere en institusjon som en vet at forskeren har en relasjon til. Ikke bare forskerens relasjon til informantene, men også informantens relasjon som representanter for brukerorganisasjoner ved selve Internasjonalt Hus, vil kunne utgjøre en mulig barriere ved at informantene vil kunne kvie seg for å utlevere data som eventuelt tenker kan slå uheldig ut for Internasjonalt Hus, med tanke på deres samhandling med institusjonen. Ikke å benytte seg av intervju som metode, kan selvsagt føre til at forskeren går glipp av viktige perspektiver, men kan sannsynligvis også bidra til frembringelse av mer valide data. Stemmer og perspektiver som jeg anser relevante for dette prosjektet, vil istedenfor som indikert bli aktualisert med utgangspunkt i empiri som har fremkommet gjennom den offentlige diskursen, og ikke direkte til en forsker med relasjon til Internasjonalt Hus. Denne tilnærmingen kan også ses som et forsøk på innta en mer ”utenifra” posisjon, i henhold til forskerens situering og sannsynligvis bidra til å oppfylle forskningens krav til valide data og etterprøvbarhet.

Det erkjennes at jeg i mitt daglige virke har inngått i en større diskurs om Internasjonalt Hus. I praksis betyr dette blant annet at jeg som ansatt er sosialisert inn i en kontekst hvor medarbeidere på Internasjonalt Hus arbeider ut ifra en av institusjonens sentrale strategier som i det kommende empirimaterialet vil bli nærmere aktualisert som ”omvendt integrering”. I så måte kan jeg i lys av min sosialisering være farget av såkalt ”begeistringsforskning”.

Jeg vil ikke benytte meg av diskursanalyse som metodisk redskap, men prosjektets tilnærming fokuserer likevel på og er seg bevisst de maktkamper, som utspilles innenfor dette feltet. I forbindelse med overskriften for oppgavens kapittel fem ”Den offentlige innvandringsdebatten som empirisk omdreiningspunkt”, er jeg som indikert innforstått med at empiri fra Internasjonalt Hus også springer ut av og er en del av den offentlige innvandringsdebatten. Det kan i så måte hevdes at perspektiver fra oppgavens teorikapittel og selve oppgaven inngår i en større diskurs om såkalte innvandringsspørsmål.

3.2 Empiri fra den offentlige innvandringsdebatten

I kapittel fem vil det som indikert bli satt fokus på ytringer fremmet gjennom media av ulike aktører i den offentlige innvandringsdebatten. Hensikten med disse data er å søke og spore hvordan den såkalte kulturrasismen eventuelt kommer til uttrykk og legitimeres innenfor debatten. Utvalget av aktører er gjort på bakgrunn av at disse personene kan hevdes å være sentrale aktører i debatten, og dermed kan besitte en posisjon hvor ens perspektiver kan bli fanget opp og gis en videre betydning for både majoritets- og minoritetsbefolkningen.

Selv om intervjuer ikke er benyttet, og at all empiri⁴¹ som brukes er hentet ut fra offentlige kanaler, vil det understrekes at prosjektet er meldt til Norsk Samfunnsvitenskaplig Datatjeneste.

⁴¹ Foruten undertegnede *egne* refleksjoner i lys av min arbeidserfaring.

Kapittel 4. Internasjonalt Hus som empirisk basis

”Vi er alle rammet av det rasistiske viruset og trenger derfor å sikre oss en jevnlig dose med vaksine slik at ikke rasismen får ta overhånd. Derfor jobber vi ved Internasjonalt Hus hver dag for å kommunisere på tvers av grenser, utfordre fordommer og bygge broer mellom mennesker”⁴²

Et sentralt omdreiningspunkt for min analyse er aktøren Internasjonalt Hus som er lokalisert i Stavanger. En by som til alle tider har mottatt og eksportert impulser fra og til utlandet gjennom naturlig handel langs sjøveien. Siden starten på oljeeventyret på begynnelsen av 1970- tallet og samtidens globale migrasjonsstrømmer, har imidlertid denne tendensen utviklet seg markant. I løpet av de siste tiårene har byen gjennomgått en urban transformasjon hvor innbyggertallet per 01.01.11 utgjør 126.021 personer⁴³. Herunder inngår en sterk økning i den etniske minoritetsbefolkningens⁴⁴ tilstedeværelse i bybildet, hvor andelen pr. 1. januar 2011 utgjør 22.245 personer, noe som tilsvarer 17, 7% av byens innbyggere⁴⁵.

4.1. Et historisk tilbakeblikk

I 1975 innførte regjeringen innvandringsstopp, med føringer for at forholdene for integrering skulle legges bedre til rette for dem som allerede var kommet som arbeidsinnvandrere (Internasjonalt Hus - kulturell brobygger igjennom 26 år, 2009:4). Som en av fem kommuner oppretter Stavanger et tverrsektorielt innvandrerrutvalg. Den første innvandrerkonsulenten i Stavanger, Anne-Grethe Thesen Godal, blir tilsatt. I årene 1978 – 1980 vokste det så frem et behov for et treffsted og kontorer for innvandrerorganisasjonene. Et innvandrersenter med kontorplass for fem innvandrerorganisasjoner og to kommunale stillinger ble opprettet.

⁴² Internasjonalt Hus - kulturell brobygger i Stavangerregionen gjennom 26 år (2009:2)

⁴³ http://statistikk.stavanger.kommune.no/befolkning_02s.html [lest; 02.05.11]

⁴⁴ Statistisk Sentralbyrå (<http://www.ssb.no/innvandring/>) viser til at begrepet ”Innvandrere” betegner personer som er født i utlandet av to utenlandsfødte foreldre og som på et tidspunkt har innvandret til Norge. Videre blir begrepet ”Norskfødte med innvandrerforeldre” anvendt på personer som er født i Norge, men som har to foreldre som er innvandrere. Disse begrepene representerer til sammen kategorien ”innvandrerbefolkningen”. I denne oppgaven anvender jeg begrepene etniske minoriteter og etnisk minoritetsbefolkning, forstått som personer som har innvandret til landet og norskfødte med innvandrerforeldre. Bakgrunnen for denne begrepsbruken er at jeg anser at ved å anvende ”innvandrerbefolkningen” i tråd med SSB definisjon, så fryses alikevel ”norskfødte med innvandrerforeldre” fast som en del av innvandrerbefolkningen, til tross for at de er født og oppvokst i Norge. Der hvor jeg har, og i det videre, benytter meg av begrepene innvandrere og innvandrerbefolkningen så er det den begrepsbruken som blir anvendt i det materialet jeg refererer til, og ikke min egen forståelse av disse begrepene.

⁴⁵ http://statistikk.stavanger.kommune.no/befolkning_15s.html [lest; 02.05.11]

De fem største etniske minoritetsgruppene i Stavanger er fra Polen, Storbritannia, Tyrkia, Somalia og Sverige.

Det tverrsektorielle innvandrerrutvalget bestemte at for å ”unngå særomsorg”, samt at det ville være hensiktsmessig å legge ansvaret for organisasjons- og kulturlivet til fritidssjefen for å få brukt denne kompetansen på en mer systematisk måte, så ble Petter Gilsvik i 1982 tilsatt i fritidsseksjonen for å ivareta denne oppgaven. Innvandrersenteret satte seg som målsetting å være et kultur- og aktivitetssenter for alle, også for etniske nordmenn. Senteret skulle stimulere og utvikle sosial og kulturell kontakt. Innenfor en multikulturell filosofi skulle innvandrere her få bevare og utvikle sin egen kultur, og gis en reell mulighet til å utøve og formidle sin kultur til majoritetsbefolkningen. Sentrale stikkord i dette arbeidet var samhandling og fellesskap. Innvandrersenteret utarbeidet et bredt program med aktiviteter som ”åpent hus”, ungdomsklubb, sommerleir for ungdom, lørdagskafé, matlagingskurs, flerkulturell 17. mai-fest, debatt- og filmkvelder, FN-dagen ble markert med en fredsfest og det ble organisert norskopplæring med barnepass. Innvandrersenteret tok også initiativ til et prosjekt som fikk navnet ”Første kontakt”. Her var tanken at etniske nordmenn og innvandrere sammen skulle gå ut på kulturarrangement for å få nye felles opplevelser og utvidet kunnskap om hverandre. Det første året ble over 20 personer koblet sammen. Kommunaldepartementet og Stavanger skolestyre bevilget midler til prosjektet. Mange etniske nordmenn og innvandrere fikk i gjennom årenes løp sine første møter igjennom dette tiltaket⁴⁶. I denne perioden da innvandring og integrering var et relativt ”nytt” fenomen i norsk sammenheng, kom fagfolk fra ulike deler av landet på besøk til Innvandrersenteret for å lære av integreringsstrategier i Stavanger.

På denne tiden (ibid.:8) så en fremvekst av klare motkrefter som Foreningen mot innvandring. I stadig krassere ordelag kom ”skjult rasisme” til overflaten. ... ”Gode nordmenn” fant det legitimt å kunne påpeke feil og mangler ved andre nasjonaliteter på en nedverdiggende og rasistisk måte”. Strategien ”Ja til et fargerikt fellesskap” i 1987, som var et samarbeid mellom 32 organisasjoner, søkte å sette farene ved rasismens fremvekst i fokus. Det ble tidlig understreket at frykt og fordommer er det som oftest ligger til grunn for rasisme, og en fremhevet betydningen av kulturutveksling og kunnskap som ”brobyggende elementer”.

Økt aktivitet (ibid.:5 og 8) på Innvandrersenteret førte til at lokalene begynte å bli trange og i tillegg var etniske nordmenn med interesse for internasjonale spørsmål, blitt en stadig større brukergruppe. Ideen om et internasjonalt senter i den gamle hermetikfabrikken i Sandvigå

⁴⁶ I dag drives tilsvarende prosjekt videre av for eksempel Norges Røde Kors, igjennom deres ”Flyktning guide”

27. i Bjergsted blir lansert. Målet var at alle skulle få bidra i fellesskapsutviklingen av Stavanger som en åpen og inkluderende by - uavhengig av etnisk, kulturell eller religiøs bakgrunn. Internasjonalt Kultursenter ble etter iherdig jobbing fra et internasjonalt miljø, en realitet i 1989. Integreringsarbeidet og stadig nye prosjekter⁴⁷ ser så dagens lys. Men, økning i antall minoritetsorganisasjoner og aktiviteten på Internasjonalt Kultursenter utgjør også etter hver et tydelig behov for et større lokale, som også kunne romme en kulturscene og nye samarbeidspartnere. Ideen om et ”Internasjonalt Hus” ble første gang lansert i 1995 og flere års strategiutvikling og arbeidsinnsats begynte å bære frukter:

4.2 Internasjonalt Hus – en møteplass for samhandling

”Å være Norges mest internasjonale by forplikter” Det er dette som er bakgrunnen for at Stavanger formannskap gjennom ulike beslutninger har stilt seg positiv til etablering av Internasjonalt Hus i Stavanger.” (Ordfører i Stavanger, Leif Johan Sevland)⁴⁸

Stiftelsen Internasjonalt Hus ble etablert med utgangspunkt i en overføring av det kommunale Internasjonalt Kultursenter og kommunens tolketjeneste⁴⁹. I år 2000 kunne daværende kommunalminister Sylvia Brustad foreta den offisielle åpningen av Internasjonalt Hus. Et bilde (ibid.:21) fremmet i en lederartikkel i Stavanger Aftenblad (24.10.2000), hevder at;

”Det var ein merkedag då Sylvia Brustad opna Internasjonalt Hus i går. Både sjølve huset og opningsseremonien vitnar om at me har ei innvandrarbefolkning med sjølvtilitt og ressursar til å setje eit sterkt preg på regionen i tida framover”.

Det nye huset ble lokalisert i Hillevåg ca 5 km sørøst fra Stavanger sentrum. Imidlertid var det et sterkt ønske fra Internasjonalt Hus og minoritetsorganisasjonene at det nye huset skulle være lokalisert i Stavanger sentrum. En anså at en lokalisering i sentrum, ville kunne ”lette” integreringen og samhandlingen betraktelig ved at etniske nordmenn da mer naturlig ville kunne droppe innom Internasjonalt Hus, uten at en måtte dra ut til Hillevåg med et spesielt

⁴⁷Eksempler på prosjekter/aktiviteter (ibid:14-15): I 1992 var det over 50 skoleklasser som besøkte Internasjonalt Kultursenter, hvor de blant annet fikk møte innvandrere og flykninger som fortalte sine *egne* historier. Prosjektet ”Mohammed Olsen” som ble skilt ut som en egen stiftelse, hadde som formål å skape mer samhandling mellom nordmenn og innvandrere. 15 norske kommuner deltok i prosjektet som gikk over ett år. Herunder engasjerte en og koblet sammen lokale aktører som speidere, fotballag, kirkelige organisasjoner og næringslivet. Det hele ble koblet sammen med en aktivitetsbuss ”Mohammed Olsen” som turnerte kommunene med blant annet filmen ”Jeg se på deg – du ser på meg” og en egen revy. Prosjektet ble blant annet støttet av Utlendingsdirektoratet, Norsk Kulturåd og Ungdomskampanjen mot rasisme.

⁴⁸ Internasjonalt Hus - kulturell brobygger igjennom 26 år (2009:18)

⁴⁹ Andre samarbeidspartnere ved etableringen foruten Stavanger kommune var, Rogaland fylkeskommune, Kommunal- og regionaldepartementet, Utlendingsdirektoratet, samt privatpersoner som gikk inn i stiftelsen med kapital.

ærend. Imidlertid, på grunn av stiftelsens økonomi, så en seg dessverre nødt til å gi avkall på en lokalitet i sentrum. Formålet (ibid.:18) til stiftelsen og huset ble formulert følgende:

”Stiftelsen skal være et miljø for formidling av informasjon og kunnskaper til allmennheten om flerkulturelle og internasjonale spørsmål. Internasjonalt Hus skal være en møteplass for samhandling – på tvers av etnisk, kulturell og religiøs bakgrunn”.

Med utgangspunkt i stiftelsens og husets formål, fikk flere andre organisasjoner som jobber med internasjonale spørsmål tilhold på Internasjonalt Hus, blant annet; Norsk Folkehjelp, Amnesty International, Europakontoret, Ung Agenda 21, Kristent Interkulturelt arbeid (KIA), FN-Sambandet Rogaland, Hei Verden!, Human -Etisk Forbund og tolketjenesten Semantix Interpreto AS som tidligere var en del av stiftelsen⁵⁰. Stiftelsen og disse andre organisasjonene utgjør til sammen et kunnskapsmiljø som gir hverandre og brukere av Internasjonalt Hus synergier innenfor internasjonale spørsmål og mangfoldsarbeid. I år 2000 var det ca. 60 minoritetsorganisasjoner som var tilknyttet Internasjonalt Hus som brukerorganisasjoner. Flere av organisasjonene hadde vært med siden starten ved etableringen av Innvandrersenteret på begynnelsen av 1980-tallet.

4.2.1 Omvendt integrering

Direktør ved Internasjonalt Hus, Petter Gilsvik, viser (ibid.:19) til at ”omvendt integrering” har vært en metode som har preget integreringsarbeidet fra Innvandrersenteret på begynnelsen av 80-tallet og frem til i dag. Gilsvik hevder at ”det er viktig for en by som ønsker å fremstå som åpen og inkluderende - at det finnes en institusjon hvor det å være etnisk norsk ikke utgjør flertallet av brukerne”. Videre hevder Gilsvik at;

”Blant mange etniske nordmenn finner vi ofte en holdning som viser at skikkelig integrering først forekommer når et norsk idrettslag eller en norsk forening inviterer en håndfull innvandrere. Etter vår mening er det minst like god integrering når en innvandrersorganisasjon samler 300 mennesker fra 17 forskjellige nasjoner, deriblant 40 etniske nordmenn”.

Innenfor denne filosofien og tilnæringsmåten, søker Internasjonalt Hus å ta utgangspunkt i minoritetsmiljøene blant annet ved å tilstrebe en ”åpen dør” policy og invitere til jevnlig brukermøter. Målsettingen er at de etniske minoritetene selv skal få være med på å legge premissene for hvordan arbeidet med integreringsprosesser skal få manifestere seg i bybildet,

⁵⁰ Per 2010 er det Stiftelsen Internasjonalt Hus, FN-Sambandet Rogaland, Hei Verden!, Human - Etisk Forbund og tolketjenesten Semantix Interpreto AS som er lokalisert på Internasjonalt Hus.

ved å få fremme sine egne interesser og behov. Brukerne oppfordres til selv å ta initiativ til ulike prosjekter og inngå som samarbeidspartnere i utviklingen av ulike strategier og tiltak. Bak denne filosofien ligger også, som indikert, en forståelse av at det å ha en arena hvor en som etnisk minoritet ikke utgjør et mindretall, utgjør en styrke for de mennesker som bruker stedet. Videre ligger det en forståelse av at integreringsprosesser er en toveis prosess, hvor også majoritetsbefolkningen har et ansvar ved å la seg integrere med ”de andre”. Ved å bli invitert ”inn”, gis majoritetsbefolkningen en mulighet til å bli kjent med de etniske minoritetene på deres egne premisser. I dette møtet utvides sannsynligvis både vår og minoritetenes forståelse av ”den andre”, slik vi har sett Eidsvåg (2010), fremholder viktigheten av.

4.2.2 Verdensrommet

En viktig målsetting fra Internasjonalt Hus og minoritetsorganisasjonene, var å få etablert en flerkulturell scene i Stavanger. Etter iherdig jobbing og lobbying, kunne storsalen og scenen ved navnet ”Verdensrommet”,⁵¹ åpnes i underetagen på Internasjonalt Hus i 2003. Gilsvik viser (Internasjonalt Hus - kulturell brobygger igjennom 26 år, 2008:22) til UNESCO sin rapport om kultur og utvikling ”Our Creative Diversity” (1995), som fremholder at kunst og kultur har sin egenverdi, men at kunst og kultur også er et godt virkemiddel for å skape sosiale og kulturelle endringsprosesser. Gilvik fremholder at dette dokumentet ble ”en viktig ledestjerne i vår profil for Verdensrommet”.

Internasjonalt Hus har altså klare målsettinger med sitt kulturprogram i Verdensrommet. Her søker en å fremme kunst- og kulturuttrykk, debatt og dialog, som igjen kan provosere og utfordre til handling og samhandling mellom mennesker med ulik etnisk bakgrunn, for å skape et mer åpent og inkluderende samfunn. Målet (ibid.:22) er ... ”å slippe til kunstnere som bruker den kulturelle skaperkraften til å fremme dialog og forståelse, og som kan bidra til sosiale endringsprosesser”. Kulturprogrammet søker å fremme arrangementer og prosjekter med utspring fra hele verden. Verdensrommet brukes blant annet til teateroppsetninger, konserter, ulike utstillinger, prosjekter, temamøter og kurs. Teatermonologen ”Via Dolorosa”, skrevet av den britiske dramatiker David Hare, som omhandler konflikten i Midt-Østen, kan her illustrere en konkret aktivitet på verdensscenen. Internasjonalt Hus var også en av samarbeidspartnere og en av hovedarenaene for ”Internasjonal Uke” i regi av Utlendingsdirektoratet og FN-Sambandet i 2003. I den forbindelse inviterte Internasjonalt Hus den

⁵¹ Verdensrommet ble finansiert gjennom stiftelsens egenkapital, lånte penger, statsstøtte og bidrag fra blant annet, LO – Rogaland og privat næringsliv.

danske fotografen Jacob Holdt, til å formidle sin lysbilledokumentar ”American Pictures”, som satte fokus på et dystert bilde av det ”svarte” Amerika i kontrast til forestillingen om USA som mulighetenes land. I pressemeldingen som ble sendt fra Internasjonalt Hus heter det at:

...”Med brutale virkemidler ber Jacob Holdt oss grave dypt i våre egne fordommer og finne vår egen naivitet. ... Vi bombarderes av inntrykk og påstander lik dem undertrykte grupper har møtt til alle tider, og vi blir totalt frarøvet vår rett til å forsvare oss. I følge Holdt er denne undertrykkingen den eneste muligheten vi har til å innse vår egen rasisme”.

Tema- og dialogmøter har forankring i det arbeidet som har pågått siden oppstarten av Innvandrersenteret i 1982, hvor en har søkt å drøfte ulike og utfordrende spørsmål. Det var en klar målsetting fra Internasjonalt Hus å videreføre dette inn i det nye årtusen, ved bevisst å fremme foredragsholdere med bredde og innsikt⁵² i de til enhver tid samtidsaktuelle temaer. Faste ”Tema Torsdager” har for eksempel vært en av strategiene i dette arbeidet. Temaer som har blitt drøftet er for eksempel trafficking, ytringsfrihet i lys av Krakar saken, 11. september - bakgrunnen for terrorangrepet i USA og den såkalte ”voldtektsbølgen” i Stavanger, hvor etniske minoriteter kom i søkelyset som ”gjerningsmenn” høsten 2009.

Verdensrommet, som kan romme opptil 300 personer, leies i utstrakt grad ut til minoritetsorganisasjonene, hvor de for eksempel feirer ulike nasjonal- og høytidsdager, avholder markeringer av ulike slag, og hvor det inviteres ulike artister og foredragsholdere fra ulike deler av verden. Verdensrommet blir også leid ut til andre aktører, for eksempel offentlige instanser som arrangerer seminarer og kurs med ”flerkulturelle” tema på dagsorden.

I 2009 hadde Internasjonalt Hus 71.419 besøkende fordelt på 520 arrangementer og møter.⁵³ Ca. 46.000 av de besøkende hadde etnisk minoritetsbakgrunn og ca. 25.000 av de besøkende hadde etnisk norsk bakgrunn (Statusrapport, 2009). Internasjonalt Hus som alltid har vært politisk og religiøst nøytralt, har, som vi gjennom korte glimt har sett, en 29-årig historie i

⁵² Foredragsholdere på SIH, for eksempel; Pinar Tank, forsker fra PRIO Freds-forskningsinstitutt, Thorvald Stoltenberg, generalsekretær i Norges Røde Kors, Jan Egeland, FNs visegeneralsekretær, Geir Lundestad, leder av Nobelinstituttet, Sherin Khan, forsker og leder av Foreningen Kritiske muslimer, Dr. Ataullah Siddiqui, fra Markfield Institutt og Ranjit Sondhi fra The Intercultural City Network.

⁵³ I disse tallene er også minoritetsorganisasjonenes egne aktiviteter og møter inkludert. Samt besøkende på arrangementer som ikke har vært avholdt på selve Internasjonalt Hus, men i regi av Internasjonalt Hus, for eksempel 17. mai festen i Bjergsted og Ramadanfestival i Stavanger sentrum.

Stavangers bybilde. I det følgende vil jeg aktualisere nærmere de etniske minoritetsorganisasjoner, og deres videre bruk av Internasjonalt Hus;

4.2.3 Etniske minoritetorganisasjoner

Per 1. januar 2011 er det som indikert ca.80 etniske minoritetsorganisasjoner som er tilknyttet huset som brukerorganisasjoner. Organisasjonene spenner fra ulike lokale kvinneforeninger, barneklubber, ungdomsforeninger til større regionale og noen landsomfattende organisasjoner. Et grovt anslag fra Internasjonalt Hus tilsier at disse organisasjonene tilsammen består av ca. 11-12.000 mennesker⁵⁴. Noen av organisasjonene har vært virksomme i flere tiår, mens andre er av nyere dato, for eksempel opprettet i kjølvannet av økt innvandring fra såkalte Øst-Europiske land. Spennet i organisasjonenes formål og aktiviteter er av varierende karakter og omfatter alt fra; sosiale aktiviteter, språkundervisning, religiøs utøvelse, bistandsformål, utvikling av nettverk, ulike typer kurs og seminarer, dialogforum, og utøvelse av ulike kulturelle aktiviteter⁵⁵ etc. For mange av organisasjonene kan flere av de nevnte formålene og bruken inngå i foreningenes virke, samt andre formål som ikke eksplisitt kommer til uttrykk. Organisasjonenes aktiviteter kan være rettet mot medlemmer i ”egen” organisasjon og- eller utgjøre samarbeid med andre aktører, som for eksempel andre minoritetsorganisasjoner, offentlige instanser etc.

4.3 Prosjekter og aktiviteter på Internasjonalt Hus

”Internasjonalt Hus har vært og er et lokomotiv i arbeidet for å skape et mer inkluderende samfunn både lokalt, regionalt og nasjonalt. Mange av de tiltak som er utviklet av Internasjonalt Hus har dannet modell for integreringsarbeidet i andre deler av landet”
(Nadeem Butt, daværende leder av Antirasistisk Senter i Oslo, 2006)⁵⁶

4.3.1 Internasjonal kulturkafé - møter gjennom mat

Siden 1986 har Internasjonalt Hus og minoritetsorganisasjonene arrangert over 900 internasjonale kulturkafeer, på folkemunnet kalt ”Lørdagskafé”. Hver lørdag i vår- og høstsemesteret, er det en ny organisasjon som frivillig står som ansvarlig for aktivitetens innhold og avvikling. Internasjonalt Hus koordinerer kafeene og er ved behov behjelpelig med planlegging og tilrettelegging av de enkelte organisasjonenes arrangement. Det blir lagt ned en betydelig innsats i å formidle mattradisjoner og kunnskap fra opprinnelsesland, og invitere

⁵⁴ Det finnes ikke statistikk over hvor mange mennesker som totalt er medlemmer i disse organisasjonene, da det er ulik praksis for hvordan organisasjonene registrerer sine medlemmer, hvorpå noen bare registrerer enkeltmedlemmer til andre som har familiemedlemsskap.

⁵⁵ Foruten Verdensrommet, finnes det også et musikkrom og en dansesal på Internasjonalt Hus.

⁵⁶ Sitatet er hentet fra jubileumsheftet Internasjonalt Hus - kulturell brobygger igjennom 26 år (2008:11).

gjestene med på ulike kulturaktiviteter. Hver kulturkafé har i snitt ca. 70-100 gjester, hvor flere av gjestene igjennom en årrekke har lagt lørdagslunsjen til kulturkafeen for mat og prat.

4.3.2 Barnas Verdensdag

Rikskonsertene har som en del av "Oslo World Music Festival", arrangert "Barnas Verdensdager" som en del av festivalen i over 10 år med positive erfaringer. Internasjonalt Hus søkte om å få arrangementet som en pilot i Stavanger-regionen, og i 2009 kunne ca. 1400 mennesker møtes en lørdag i oktober, gjennom ulike deltakende musikkverksteder, barnas scene, barnas kafé og kunstutstillinger. Foruten samarbeidet med Rikskonsertene hadde Internasjonalt Hus et utstrakt samarbeid med husets minoritetsorganisasjoner og andre aktører⁵⁷. Det at arrangementet fokuserer på kulturuttrykk fra store deler av verden, skulle i arrangementes andre leveår vise seg å bli avgjørende i henhold til omsøkt økonomisk støtte fra Stavanger kommune, hvor de viser til at;

"... Fungerende kultursjef, Trond Lie, vektlegger særskilt at dette er et kulturtilbud som kan nå ut til mange barn og familier med tverrkulturell bakgrunn, og at Barnas Verdensdag dermed bidrar til å mobilisere publikumsgrupper med et begrenset kulturtilbud". ... (Notat i Rogalands Avis, 03.08.10)

I forbindelse med arrangementet i 2010, ønsket Internasjonalt Hus ytterligere å bringe barns stemmer og kreativitet frem i lyset og inngikk et konkret samarbeid med ulike barne- og ungdomsorganisasjoner ved Internasjonalt Hus om prosjektet "Vennskap i byen"⁵⁸. Målsettingen med deltakelse fra disse ulike barne- og ungdomsorganisasjoner, var ut fra ønsket om mer samarbeid og møter *også* på tvers av de etniske minoritetsorganisasjonene. Kunstneren Teresa Puig og forfatter Odveig Klyve ble invitert med inn i prosjektet, hvor målsettingen var å skape refleksjon over prosjektets tema i en by som opplever en stadig økning i ikke etnisk norske samfunnsborgere, og utfordringer som barn kan møte på i deres bomiljø, skoler og bylandskapet generelt, i henhold til kulturell og sosialt mangfold, på "godt og vondt". Prosjektet munnet ut i et fysisk og et digitalt arbeid som ble presentert under arrangementet i 2010, hvor ca. 1300⁵⁹ mennesker deltok.

⁵⁷ FN - Sambandet Rogaland, Stavanger kulturskole, Solborg folkehøyskole, British International School, The Children´s house, Storhaug skole, ulike barnehager og frivillig team ved Internasjonalt Hus.

⁵⁸ Prosjektet fikk tilslag på omsøkt støtte fra mangfolds og inkluderingsmidlene som Landsrådet for Norges barne- og ungdomsorganisasjoner (LNU), forvalter for Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet.

⁵⁹ Foruten alle dem som bidro som frivillige i forkant, under og etter arrangementet.

4.3.3 Anne Frank – en historie for i dag

Ungdom med etnisk minoritetsbakgrunn, som utstillingsverter under Anne Frank utstillingen i 2008. Foto: Internasjonalt Hus

I samarbeid med Anne Frank Huset i Amsterdam⁶⁰, har Internasjonalt Hus fått laget en norsk versjon av utstillingen som omhandler livet til den unge jødiske jenta Anne Frank. Inten- sjonen med utstillingen er å utfordre fordommer og søke å skape større forståelse mellom mennesker med ulik etnisk bakgrunn. Internasjonalt Hus ser at historien til Anne Frank også er aktuell for samtiden, og aktualiserer viktige spørsmål som: Hvorfor er det hat og diskrimi- nering? Hva er frihet? I formidlingen av denne historien, tar også Anne Frank et kritisk blikk på seg selv og sin egen identitet og spør: Hvordan ser andre mennesker på meg? For å søke å skape enda sterkere refleksjoner til samtidsaktuelle problemstillinger, inngikk Internasjonalt Hus et samarbeid med ungdommer med muslimsk bakgrunn, som inntok rollen som utstillingsverskap. De fortalte om egne opplevelser og kunne svare på ulike spørsmål.⁶¹ Foruten at utstillingen vises på Internasjonalt Hus, er den utformet for å kunne distribueres til andre steder for visning. I 2009 ble utstillingen satt opp syv ulike steder rundt i landet og sett av toltalt 4300 personer.

En annen strategi⁶² i Internasjonalt Hus sitt arbeid, er det interaktive demokratiprogrammet ”Free2choose”, som også er et samarbeid med Anne Frank Huset i Amsterdam;

4.3.4 Free2choose

Siden 2008 har Internasjonalt Hus hatt de norske rettighetene til dette programmet, som ble utviklet for å utfordre folk til å tenke på den avgjørende betydningen av menneskerettig- hetene. Disse rettighetene, nedfelt i konstitusjoner og erklæringer, er sentrale pilarer i ethvert

⁶⁰ <http://www.annefrank.org/>

⁶¹ Under formidlingen av utstillingen på Internasjonalt Hus, har Internasjonalt Hus samarbeidet med FN- Sambandet Rogaland som også er lokalisert på Internasjonalt Hus. De besøkende på utstillingen har fått mulighet til å bestille et foredrag fra FN-Sambandet om hva FN og verdenssamfunnet har gjort for å hindre folkemord og forbrytelser mot menneskeheten etter andre verdenskrig.

⁶² Internasjonalt Hus, arrangerer også Mangfold- og dialog kurset (MOD), som i en årrekke har inngått som en del av den obligatoriske undervisningen til en del av studentene fra en av regionens høyere utdannings- institusjoner.

demokratisk samfunn, men hvor ingen rett er absolutt. Søkelyset rettes på samtidsaktuelle dilemmaer som oppstår i forholdt til såkalt frihetsproblematikk, som for eksempel ytringsfrihet, pressefrihet, demonstrasjonsfrihet og frihet til et privatliv.

Det interaktive programmet tar utgangspunkt i 11 kortfilmer som viser konkrete eksempler fra hele verden, om hvordan menneskerettighetene kan komme i konflikt med hverandre eller med den demokratiske rettsstaten. Alle filmklippene begynner med en kort beskrivelse av et situasjonsdilemma, etterfulgt av et utfordrende spørsmål vedrørende temaet som programmets deltakere så skal stemme for eller imot. Deretter får en opp en statistikk, som viser hvor mange som var for eller i mot det aktuelle dilemmaet. Resultatet danner utgangspunktet for påfølgende debatt. Det er selvfølgelig interessant å se hvordan folk har stemt, men resultatet i seg selv er mindre viktig. Debatten tar utgangspunkt i *hvorfor* man stemte som man gjorde. Det som er viktig i programmet er at deltakerne reflekterer over argumentene i henhold til om de er for eller imot et bestemt ”dilemma”, og dermed skaper større bevisstgjøring rundt egne og andres holdninger eller fordommer. Internasjonalt Hus har lært opp flere diskusjonsveiledere med etnisk minoritetsbakgrunn som leder den videre debatten. Veilederen stiller kritiske spørsmål og søker å utfordre deltakerne til å argumentere for sine synspunkter.

Med programmet er en ikke ute etter et ”riktig” svar i de dilemmaene som presenteres, men det er et pedagogisk grep som benyttes for å utfordre mennesker til å reflektere over og styrke egen evne til *også* å lytte til andre mennesker. Mennesker kan ha andre vurderinger, ut fra egne erfaringer, verdier og holdninger. Free2choose, har deltakere i fra grunnskole til studenter på høyere grads utdanning.

4.3.5 Velkommen inn, høsten 2010

Høstprogrammet på Internasjonalt Hus i 2010 er i stor grad et samarbeidsprosjekt med mange av husets etniske minoritetsorganisasjoner, fremkommet etter felles brukermøte med flere av organisasjonene. I tråd med den såkalte omvendte integreringsmetoden, er det de etniske minoritetsorganisasjonene som står som ansvarlige for innhold og gjennomføring av de fleste av aktivitetene i programmet. Programmet som er åpent for alle, søker å fremme en variasjon i kulturuttrykk⁶³ og videre skape ulike rom for dialog⁶⁴ og samhandling mellom mennesker

⁶³ Se vedlegg nr. 1, for et større ”Utdrag fra Høstprogrammet på Internasjonalt Hus, 2010”.

Med tanke på anonymitet anser jeg det som legitimt å vise til programmet da det må kunne betraktes som offentlig tilgjengelig, da organisasjonene som fremkommer i programmet har godkjent at programmet kunne trykkes opp i et større opplag og distribueres rundt i Stavanger-regionen.

med ulik etnisk bakgrunn. Internasjonalt Hus informerer om og distribuerer programmet i Stavanger-regionen, og er behjelpelig med påmelding der hvor det er nødvendig.

De aktiviteter og prosjekter som vi her har sett manifestert seg i Stavanger i løpet av de siste tre tiår, kan synes å fremstå med samme mål og tilnærming, hvor det å skape en demokratisk arena i bylandskapet har vært sentralt. En inkluderende arena hvor de etniske minoritetsmiljøene på egne premisser kan hevdes å ha blitt stemmer og deltakere i lokalsamfunnet. Og hvor det å skape møtepunkter og større forståelse mellom mennesker av ulik etnisk bakgrunn, fremstår som en tydelig fellesnevner i arbeidet med utspring fra Internasjonalt Hus. Et arbeid hvor det tidlig ble understreket at frykt og fordommer måtte motarbeides for å stagge rasismens uttrykksformer.

4.4 Prosjekter og mediedebatt

Som vi har sett i lys av cultural studies tradisjonen forstås ”kultur” som en bred prosess, hvor et hvert menneske har rett til å ytre seg og til å bli hørt og anerkjent for sitt bidrag. Denne prosessen kan sies å komme til uttrykk i de to kommende prosjektene som sannsynligvis vil gi et videre innblikk i drakampene som utspilles i en multikulturell hverdag. Som vist (Døving, 2010) har majoritetsbefolkningen et generelt ansvar i henhold til fordomsproduksjon, hvor Gullestad (2002) også fremholder at diskurser om innvandring og integrering bidrar til å opprettholde og begrepsfeste dikotomien ”oss” og ”de andre”. I lys av disse perspektivene og oppgavens problemstilling velger jeg herunder å gi forholdsvis mye rom til noen av de mange stemmene som deltar med sine meningsyttringer;

4.4.1 Multikulturell 17. mai feiring

Det multikulturelle 17. mai arrangementet i Bjergstedparken ble opprinnelig startet som en beskjeden gatefest i regi av Innvandrersenteret i 1983 og har igjennom årenes løp utviklet seg til å bli et av Rogalands største multikulturelle arrangement. I 2010 var ca. 10-12.000 mennesker samlet i møtet med kulturinntrykk fra ulike deler av verden. Internasjonalt Hus søker med arrangementet å skape en følelse av samhold og tilhørighet, hvor alle står sammen om å skape fremtiden. Ca. 250 mennesker med etnisk minoritetsbakgrunn samarbeider hvert år med Internasjonalt Hus som frivillige i forkant og under byens 17. mai feiring, hvorpå de

⁶⁴ Der det eventuelt har kunnet oppstå språkutfordringer, har flere av minoritetsorganisasjonene bidratt med tolk, for å tilrettelegge for en bedre kommunikasjon med de besøkende.

bidrar inn i felleskapet med kulturinnlag på scenen, mattradisjoner og andre praktiske gjøremål. Internasjonalt Hus søker bevisst å ikke la arrangementet få utvikle seg til et såkalt ”proffesjonalisert” kulturarrangement, hvor en i stor grad henter inn artister og programledere, men lar den herboende lokale ressursen som byens etniske minoritetsbefolkning besitter, få komme til uttrykk denne dagen.

I 2009 fikk arrangementets programleder Minna Fahmida Haniffa, fra Sir Lanka og Varhaug 323 kommentarer, mange av dem svært kritiske, på Stavanger Aftenbalads nettsider på grunn av at hun kombinerte hijab og Rogalandsbunad. På Stavanger Aftenblads web (18.05.2009) skriver Sverre Vestre følgende; ”Unaturlig” ...”Vi bor i Norge. Er det en multinasjonal dag vi feirer? Eller er det Norges nasjonaldag? Følg norske tradisjoner og regler. Få vekk hijab. Bunad er Norges nasjonaldrakt”. Cato Larsen fremholder på sin side (18.05.2009); ” Huff og huff” ...”Dere Rogalendinger er ikke sanne..dere maser om integrasjon, men når en muslimsk kvinne prøver seg med bunad, blir dere sinte fordi hun kombinerer det med hijab. Dere er Norges mest trangsynte fylke, jeg blir flau!”

Stavanger Aftenblads journalist Isioma Daniel viser (Landets nye heterogene kulturlandskap, 17.05.2009) til at ”Hijab og bunad passer godt sammen” og at ”Nye og gamle nordmenn feiret nasjonaldagen i Bjergstedparken. Feiringen viste fram landets nye heterogene kulturlandskap”. Til Stavanger Aftenblad (ibid.) sier programleder Haniffa; ”Jeg er både norsk og muslim. Hvorfor kan jeg ikke vise fram de to identitetene mine på vår nasjonaldag?”

Tore Berge følger opp artikkelen til Isioma Daniel på Stavanger Aftenblads web (18.05.2009) ved å vise til følgende bilde av:

”Andre ting som passer sammen”.”Åja Isioma Daniel, du traff så godt med overskriften. Her er en liten liste over flere ting jeg synes passer sammen i vårt nye flotte mangfoldige samfunn; 1. Hijab og badedrakt. 2. Svineknoker til Ramadan. 3. Gutter og jenter i svømmetrening sammen. 4. Alkoholsalg i Moskeen (Moskepol)”.

Også på nettstedet sol.no⁶⁵ oppstod det meningsytringer, etter at nettstedet spurte sine lesere om det var riktig å kombinere bunad og hijab. Følgende innlegg fra den folkelige diskursen av ”Anonym” (18/05/2009 - 11:36) fikk 29 såkalte anbefalinger, noe som betyr at en sier seg enig i innleggets ytring;

⁶⁵ <http://debatt.sol.no/content/sol-spor-bunad-og-hijab-horer-sammen> [lest; 21.03.11]

”Kan ikke 17. mai få være 17. mai og ikke nok et integreringsprosjekt. ... La 17. mai få være en festdag med glede og gode følelser, det er ikke nødvendig å provosere slik og forsure dagen for andre på akkurat denne dagen. At konferansieren var utlending (på 17. mai!) var sikkert irriterende nok for mange, og det var ikke nødvendig å "smøre det inn". ”

Et annet innlegg med 52 anbefalinger, også forfattet av en ”Anonym” (18/05/2009 - 11:57), hvor det kan synes som om redatøransvaret i denne typen debattforum er tilsidesatt, viser til at; ”Kan ikke alle dere jævla muslimer dra hjem snart? Vi liker dere ikke og ønsker ikke dere her i Norge ... Muslimer er verdens kreft”. Et annet innlegg av en ”Anonym” (18/05/2009 - 14:19) som fikk ni anbefalinger, fremholder at; ”Nei blir landet for muslimsk flytter ikke jeg, men jeg lader hagle og plukker ned flest mulig av avskummet Nordmenn bør melde seg inn i vigrid -norgespatriote ol.” Følgende innlegg forfattet ”Av Muslim” (18/05/2009 - 14:03) fikk 22 såkalte anbefalinger;

”Hvis det er noen som vet hvordan det er å få det som ligger deg kjært tråkket på, så er det muslimene selv. Derfor tror ikke jeg personlig at denne jenta gjorde dette for å provisere. Det å ta igjen med samme mynt er ingen selvfølge i den Islamske læren. Hun prøvde bare å uttrykke seg selv, sin identitet. Det kan være lurt å se ting fra andres øyne av og til også, da skjønner man litt mer av hvorfor vedkommende handlet slik hun gjorde. Dette gjelder selvsagt alle mennesker, muslimer som ikke-muslimer, nordmenn som ikke-nordmenn. Jeg er sikker på at nordmenn flest er åpne for nye impulser og ikke så fikantete som mange her på forumet gir uttrykk for å være. Nasjonalisme er bra, så lenge det ikke får deg til å bli etnosentrisk.... Norge er flerkulturellt land, dvs et land der folk både tenker og handler ulikt”.

Fra og med 2009 ble det mangeårige 17. mai arrangement i Bjergstedparken i regi av Internasjonalt Hus, også utvidet til å være Stavanger kommune sin offisielle 17. mai markering i samarbeid med byens 17. mai komité.

4.4.2 Ramadanfestival som møteplass

Ramadanfestivalen ble for første gang arrangert i Amsterdam i 2005. Internasjonalt Hus anså festivalen som et ”mulighetsrom”, hvor en kunne bringe mennesker med forskjellig kulturell og religiøs bakgrunn sammen. Internasjonalt Hus inngikk samarbeid med ideehaverne om å få etablert en slik festival i Stavanger i kultur-

hovedstadsåret⁶⁶ 2008. London by fikk også sin forgreining av festivalen samme år. På spørsmål fra media⁶⁷ om hvorfor Internasjonalt Hus arrangerer en slik festival, svarer Petter

⁶⁶ Stavanger kommune var sammen med Rogaland Fylkeskommune og Sandnes kommune vertskap for Europeisk kulturhovedstad i 2008. Visjonen (www.stavanger2008.no) til kulturhovedstaden som også

Gilsvik, direktør på Internasjonalt Hus, blant annet følgende; ...”Vi har fått tilbakemeldinger fra nordmenn som er kritiske til muslimer og islam. Samtidig uttrykker det muslimske miljøet at de er utrygge i forhold til det norske samfunnet. Derfor er det viktig at vi møtes og kommer sammen for å bli bedre kjent”. Gilsvik utdyper også hensikten med festivalen i et intervju i Stavanger Aftenblad⁶⁸ hvor han fremholder at; ”Ofte er ikke våre personlige kontakter like rike på variasjon som det kulturelle mangfold som omgir oss. Derfor ønsker vi å legge til rette for møteplasser med denne festivalen”. Summer Ejaz, daværende leder av Muslimske fellestråd i Rogaland uttalte i forkant⁶⁹ av festivalen at: ”Det kan være greit å få vist at muslimer ikke berre er mullahar og imamar med grått skjegg og turban”.

Vil DU spise middag med meg?

En av de sentrale strategiene under festivalene var å tilrettelegge for og oppfordre til direkte møter mellom mennesker med ulik etnisk og religiøs bakgrunn. Internasjonalt Hus utfordret derfor det Muslimske fellestrådet i Rogaland til å samarbeide under festivalen, noe de takket ja til. Et konkret tiltak ble et av festivalens største prosjekter, vennskaps- og dialogmåltidet ”Iftar”, ramadanmåltidet som bryter fasten i det solen går ned. Byenes ulike moskeer fikk forespørsel om noen av brukerne der kunne tenke seg å åpne opp sine private hjem for etniske nordmenn og invitere dem hjem på ramadanmåltidet ”Iftar”. Ca. 40 vertsfamilier meldte sin interesse, og det skulle vise seg at pågangen fra etniske nordmenn var stor. Internasjonalt Hus koordinerte koblingen mellom vertsfamiliene og gjestene, hvorav flere av vertsfamiliene hadde opptil firefem besøk. Foruten koordineringsfunksjonen på Internasjonalt Hus, ble vertsfamiliene selv også utfordret til å invitere naboer og kollegaer til Iftar måltidet, noe som blant annet medførte at flere familier fikk så mange gjester, at ”prosjektet” måtte operere med venteliste. Omar Ali Abdi og kona Anab Jama Hindi fra Somalia var blant de muslimske familiene som åpnet sine hjem under Ramadanfestivalen. Liv Runes-datter og Steinar Engelsen er gjestene i leiligheten på Hundvåg, hvor Stavanger Aftenblad⁷⁰ ”følger” besøket. Runesdatter innrømmer at hun var nervøs på forhånd. Religion, politikk, kultur og mat blir samtaletema. Ifølge Omar Ali Abdi kan en; ... ”bryte enorme barrierer når du sitter ved

videreføres inn i Stavangers nye kommuneplan ”Sammen for en levende by” 2010-2025, var ”Open Port”. Stavanger 2008 skriver blant annet at; ”Open Port - åpenhet mot verden - handler om at regionen og menneskene i den skal bli enda mer åpne og inkluderende i forhold til hverandre, kunst, ideer og muligheter”. Et av de sentrale målene for Stavanger 2008 var altså å bidra til kulturell åpenhet og toleranse. Internasjonalt Hus fikk ikke tilslag på noen av sine omsøkte prosjekter til kulturhovedstaden 2008.

⁶⁷ ”Inviterer på middag” <http://www.rogalandsavis.no/nyheter/article3723868.ece> [lest; 01.03.10]

⁶⁸ ”40 familier åpner hjemmene sine” <http://www.aftenbladet.no/livssyn/article681784.ece#> [lest; 01.03.10]

⁶⁹ Muslimer er ikke berre grått skjegg. www.abcnyheter.no/node/59726 [lest; 09.04.10]

⁷⁰ <http://www.aftenbladet.no/lokalt/article-697206.ece#> [lest; 12.02.11]

bordet og spiser og prater"... Og hvor Runesdatter viser til at; "Å møte mennesker på denne måten gjør at du ser dem som de er. Som mennesker".

Som 17. mai feiringen i Bjergsted, skapte også ramadanfestivalen debatt, noe som et innlegg på Stavanger Aftenblads webside kan sies å gi et bilde av;

"Kjempetiltak?? Hvorfor er dette et bra tiltak? Religiøse ritualer spredd utover i det offentlige rom. Det blir så ukritisk fordøyet, og er i realiteten intet annet enn atter et venstresradikalt sosiologisk stunt. Dette er og blir en ren og skjær agendadrevet snikinnføring av islamsk kultur hvis vi med empirisk etterrettelighet kan fastslå er inkompatibel til vestlige verdier. ... Denne spontane overbegeistring fra det norske folk er til å bli syk av". (John Larsen, 15.08.08 15:00)

Vår sjølvtilfredse gruppe tenkning

Som en del av programmet⁷¹ til Ramadanfestivalen ble konferansen "Hvordan motvirke islamofobi i det norske samfunnet?" arrangert den 11. september 2008. Redaktør i Stavanger Aftenblad, Tom Hetland drøftet i sitt innlegg på konferansen⁷² "Vår sjølvtilfredse gruppe-tenkning". Hetland fremholdt at... "Mange er redde for mennesker med muslimske navn, Islamofobi/islamfrykt er en realitet vi må forholde oss til". Videre at ... "Vi må fri oss fra tendensen til å tenke i grupper, oss og dem, vi må se forskjellene, se enkeltmenneskene, se mangfoldet" og han understreket at "den vi kjenner blir vi ikke så redde for". Hetland viste også til at ... "alle er vi del av flere felleskap, det kan være viktig for mennesker som har flyttet fra andre land og ha bånd til sin kultur, det gjør livet rikere".

Gilsvik på nettmøte

Samme år som Internasjonalt Hus arrangerte sin første Ramadanfestival, og hvor Stavanger som indikert var Europisk kulturhovedstad, ble Petter Gilsvik tildelt Stavanger Aftenblad sin statuett. Sjefredaktør Tom Hetland viser⁷³ til følgende i begrunnelsen for tildelingen:

... "Med sta idealisme har han lagt ned eit enormt arbeid for at Stavanger og Rogaland skal møte utfordringane frå det fleirkulturelle samfunnet på ein positiv og konstruktiv måte. Prisivinnaren har ingen naiv tilnærming til utfordringane. Han har sjølv uttalt: «Integrering betyr ikke: Kom som du er,

⁷¹ Andre deler av programmet var blant annet; Internasjonal kulturbazar og familiedag i Byparken, Kulturkveld for ungdom – Ethnic Fusion, temamøtet Mangfold og verdiskapning, "Tanker om det hellige" i St. Petrikirken og de tre fotoutstillingene "WITH-OUT", "Jeg er muslim" og "Building Bridges". Festivalen hadde ca 10.000 besøkende fordelt på totalt 87 arrangementer i løpet av ramadanmåneden.

⁷² Andre medvirkende under konferansen var medieforsker Elisabeth Eide, seniorforsker ved Islamic Foundation, Ataulah Siddiqui, samfunnsdebattant Iffitt Z. Qureshi, direktør i IMDi, Osmund Kalheim og Tv2 journalist Khadafi Zaman.

⁷³ <http://www.aftenbladet.no/lokalt/Grunngjeving--for-tildelinga-2581602.html> [lest; 10.11.10]

bli en av oss. Det betyr snarere: To parter kommer sammen, slipes, tilpasses.» I 26 år har han medverka til å leggja til rette for denne krevjande, men nødvendige tilpassinga” .

I forbindelse med tildelingen av Aftenbladets statuett, svarte Gilsvik på spørsmål på et nettmøte hos Aftenbladet.no⁷⁴. Svarene til Gilsvik aktualiserer sannsynligvis noe av tankegangen som kan sies å ligge bak mye av det arbeidet som har manifestert seg igjennom ulike prosjekter og aktiviteter i regi av Internasjonalt Hus i løpet av tre tiår, og det vies derfor rom for noen av disse ytringene her. En leser lurte på ”hva vi kan lære av innvandrere?

Gilsvik fremholder at;

”Språk, kultur og historie helt åpenbart. Det viktigste vi kan lære av hverandre er at verden ikke er svart-hvitt. Vi er ofte så fiksert på å finne fram til en sannhet at det ofte skygger for at det er mange måter å løse utfordringer på”

En annen leser viser til at ...”Av en eller annen grunn så er endel eldre mennesker ganske store rasister... Har du noen forslag til hvordan vi kan takle det?? .” Gilsvik hevder blant annet at;

.... ”Rasisme, fordommer og stereotypier finner vi i alle grupper. Det er ikke bare i gruppen eldre nordmenn vi finner disse holdningene...Vi må erkjenne at dette er noe som ligger latent og at dette er noe vi alle må arbeide hardt for å bli kvitt. Uten at vi får disse holdningene fram i lyset klarer vi heller ikke å motarbeide disse. Vi må våge å møte hverandre - stille de vanskelige og ubehagelige spørsmålene. Min erfaring er at når folk får lov til å komme med sin negative erfaring - blir møtt seriøst og nettopp får dagens lys på sine holdninger så sprekker ofte trollet. Jeg er derfor en stor tilhenger av at det må være lov å stille vanskelige og provoserende spørsmål”.

En annen leser spør ”Hvordan kan jeg bidra?”. Gilsvik viser til at; ”Alle kan bidra med å være positiv nysgjerrige i andre mennesker. Likegyldighet er det mest skadelige i forhold til å utvikle en mer åpen og inkluderende region”.

Ramadanfestival 2009

Den 28. august 2009 åpnet ordfører Leif Johan Sevland den andre Ramadanfestivalen, med et stort vennskaps- og dialogmåltid på Nytorget. Ordføreren gav uttrykk for følgende bilde i sin åpningstale; ”Denne festivalen, skal dere vite, er et av de viktigste uttrykk på at Stavanger er et flernasjonalt og et flerkulturelt samfunn”. I forkant av festivalen, ble det produsert en ”Ramadanfestivalavis”⁷⁵, som et ledd i å skape mer kunnskap og forståelse mellom

⁷⁴ <http://www.aftenbladet.no/debatt/nettmote/article967181.ece> [lest; 05.08.10]

⁷⁵ Velkommen til en annerledes kulturfestival. Ramadanfestival - Stavanger 28. august - 26. september 09 Avisen ble trykket i ca. 1500 eksemplarer og distribuert rundt på ulike arrangementer i forkant og under festivalen.

mennesker med ulik etnisk og religiøs bakgrunn. I avisen er det blant annet flere muslimer fra Stavanger-regionen som blir intervjuet, hvorpå det pekes på flere utfordringer som det hevdes at samfunnet står ovenfor i henhold til dialog og deltakelse i samtidens multikulturelle hverdag. Under headingen ”Lidenskapelig fluefisker” (ibid.: 7) blir daværende leder av Muslimske Fellestråd i Rogaland, Summer Ejaz intervjuet. På spørsmål om hvordan det er å være leder for Muslimske fellestråd i Rogaland, fremholder Ejaz at ”Det er et tungt ansvar, fordi moskeene ikke er samstemte i alle sakene”. Han viser til at ”mye fritid blitt ofret på møter og dialog med moskeene” og at ”det er tungt i enkelte perioder”, men fremholder at ledervervet også har gitt ham utfordringer og gode erfaringer. På spørsmål om hva lederen av det Muslimske Fellestrådet mener er de største utfordringene i det ”musliske miljøet”, viser Ejaz til at: ”Den største utfordringen er å være muslim og nordmann og ha en balansegang mellom disse to miljøene. Dette kommer nok av at mange sliter med en dobbel identitet”. Videre fremholder Ejaz at ”Muslimer må også bli flinkere til å engasjere seg i storsamfunnet, som å delta på sportsaktiviteter og gjøre dugnadsarbeid”. På spørsmål om hva Ejaz synes om ”begrepet snikislamisering?”, hevder lederen at;

”Det er en ny måte å stigmatisere og kriminalisere muslimer på. Det gir inntrykk av at Islam spres med tvang, og at enhver som følger religionen er hjernevasket. Summer Ejaz mener at begrepet nærmest setter islam i samme bås som nazismen og bidrar til mer fremmedfrykt og flere misforståelser”.

På spørsmål om hvordan Ejaz ser på ”fremtiden for muslimene?”, fremholder lederen at ... Det kommer til å være store utfordringer. Siden mange blander begrepene assimilering og integrering, er det, og kommer det til å bli, alt for store forventninger fra storsamfunnet til hvordan innvandrere skal være”. På spørsmål om hva Ejaz syntes om fjorårets festival, svarer han at ...”det var en kjempestor utfordring. Vi i det muslimske miljøet sa ja til å bidra til festivalen, uten å vite hva vi gikk til. Mitt inntrykk er at den var en stor suksess, fordi den både var barrierebrytende og dialogskapende”. Som eksempel pekes det på vennskapsmåltidene hvor ...”Noen muslimske familier hadde for første gang besøk av nordmenn”.

I festivalavisen under headingen ”Ung og rebelsk” (ibid.: 6) blir også Kamran Sheikh⁷⁶ intervjuet. Sheikh gir oss et innblikk i hvordan han mener at det kan skapes videre dialog og deltakelse i bylandskapet. Sheikh hevder at 11. september førte til at det generelt ble mye negativ fokus på muslimer, som igjen skapte ”fordommer og fremmedfrykt”. Sheikh

⁷⁶ Kamran Sheikh (ibid.:6) er født og oppvokst i Stavanger og studerer barnevernspedagogikk på Universitetet i Stavanger

fremholder videre at ”for å nedkjempe disse fordommene, må arbeid som er med på å bryte barrierer og skape forståelse fremmes”, og viser for eksempel til ”dialogfremmende konferanser” som kan bidra til ”økt forståelse mellom religioner og kulturer”. På spørsmål om hva Sheikh anser som de største utfordringene i det muslimske miljøet, viser han blant annet til at ”unge muslimer har svært få rollemodeller å se opp til”. Han retter også kritikk mot det muslimske ”miljøet”, hvor han hevder at; ”Moskeene må reformeres kraftig. De bør være åpne for alle nasjonaliteter og styres av unge muslimer som behersker norsk”. På spørsmål om hva Sheikh synes om at ”ytterliggående partier får større oppslutning i Europa”, svarer han at; ...”Det er skremmende at folk flest forandrer mening på grunn av noen få innvandreres dårlige handlinger, uten å tenke over hva fremmarsjen av slike partier vil føre til.”... Videre viser Sheikh til at folk som stemmer på ytterliggående partier ”ofte tenker på kortsiktig gevinst, og glemmer at dette vil ramme dem selv senere”. Han fremholder at for å bekjempe slike krefter, ”må noe gjøres straks”, og at dette bare viser ”hvor viktig det er at alle moderate krefter må samles for å skape bedre forståelse og et bedre samfunn”.

”Et litt annet inntrykk”

Som en del av festivalprogrammet, ble det arrangert en Internasjonal kulturbazaar på Nytorget i Stavanger sentrum, som i følge Rogalands Avis (-Trenger mer slikt, 26.09.2009) ble besøkt av ” Tusenvis av mennesker”. Under arrangementet, slår journalisten av en prat med Ryszard Khalinowski, lederen av Polsk-Norsk forening. Til avisen fremholder Khalinowski at arrangementer av denne typen er utrolig viktige og at dette, ...”er veien å gå for å hindre å stigmatisere ulike folkegrupper” og at han viser til at ...”de fleste polakkene i Norge er flotte mennesker som er med på å bygge opp landet gjennom industrien. Da er det synd at folk tror at vi helst er kriminelle og fulle”. Khalinowski hevder at ...”polakker de siste årene i stadig større grad blir sett ned på i det norske samfunnet”, noe som er ...”veldig vondt for mange. Spesielt for barna som nå opplever å bli mobbet fordi de er polske”. Lederen gir journalisten beskjed om at mediene her har et spesielt ansvar;

”Aviser og TV er kjappe med å være interesserte når det handler om negative ting om polakker og utlendinger generelt. Når vi ønsker å vise fram det positive i vår kultur, er det normalt ikke like interessant for mediene. Det er dumt, for veldig mange polakker er kommet til Norge og Stavanger⁷⁷ for å bli værende”...

⁷⁷ Lederen av Polsk-Norsk forening, viser i intervjuet til at han antar at det er ca. 15.000 ”polakker” i Rogaland.

I forkant og under arrangementet jobbet ca. 20 medlemmer av foreningen med å tilby gjestene Pierogi med fetaost under sin salgsstand, og lederen viser til at ... ”På denne måten kan nordmenn få et litt annet inntrykk av polakker enn de har nå”.

I etterkant av festivalåpningen oppstod det også i festivalens andre leveår, meningsytringer på Stavanger Aftenblads web, for eksempel;

”Jeg blir flau på nordmenns vegne når jeg leser slike oppgulp som står her nå. Enkelte vil ikke være fornøyde før muslimer spiser grandiosa, ser Hotel Cæsar og helst blir kultur-kristne og hvite i huden som dem selv. Jeg synes dette er et kjempeflott tiltak hvor man har en åpen og interessant festival som kan spre dialog og forståelse mellom ulike kulturer”. (Trine Hattestad, 29.08.2009 11:44:02)

Et annet innlegg (Lise Hagen, 29.08.2009 20:54:07) viser til at; ...”Stilt over for grov kvinne-diskriminering, tvangsekteskap etc. syns jeg ikke hverken dialog eller aksept er på sin plass. Skal man akseptere slik undertrykkelse bare fordi de som praktiserer den har en annen hud-farge enn oss?”

I den senere tid har det blitt rettet ytterligere kritikk mot Internasjonalt Hus (Rogalands Avis 09.02.2010) hvor Mohamad Jaman, som jobber i flyktningsseksjonen i Stavanger kommune, blant annet fremholder at; ... ”Internasjonalt Hus er sikkert bra for noen, men det handler svært lite om integreringsarbeid der ute. ... Jaman mener det meste på Internasjonalt Hus er lagt opp etter muslimske interesser. Ramadanfestivalen er vel og bra, men også andre religioner må få slippe til”. Også direktør i Hero Norge AS⁷⁸, Ahmed Bozgil, hevder i Stavanger Aftenblad (16.02.10) at; ”Stiftelsen er lite brukerorientert og har langt fra blitt et senter for alle” ... Internasjonalt Hus har den senere tiden utviklet seg til å bli et menighetshus som støtter seg kun til bestemte miljøer”...

4.4.3 Sammen mot terror

Som vi så i intervjuet med Sheikh, så oppfordret han til at ”moderate krefter må samles”, denne oppfordringen kan her ses i lys av en konkret markering ”Sammen mot terror” i regi av Muslimsk Fellesråd i Rogaland⁷⁹ som ble avholdt 08.01.11 i Stavanger sentrum. Bakgrunnen for markeringen var det nylige terrorangrepet i Stockholm som ble utført av en ”muslim”. Muslimsk Fellesråd ønsket derfor å vise at de tar avstand fra alle former for terrorisme og ekstremisme. I forkant av markeringen til Muslimsk Fellesråd, kom organisasjonen ”Stopp

⁷⁸ Hero Norge AS; ”er en privat virksomhet som tilbyr tjenester rettet mot målgruppene flyktninger, innvandrere og asylsøkere”. Heros visjon er å være "Ledende i mangfold". Adm.dir. har base i Stavanger. www.hero.no

⁷⁹ Islamsk Råd Norge var arrangør av markeringen ”Sammen mot terror” i Oslo den 18.12.10

islamiseringsen av Norge” (Sian), på banen og varslet en motdemonstrasjon mot Muslimsk Fellestråd markering. I Rogalands Avis (06.01.11) hvor tittelen ”Islam er som nazisme”⁸⁰ slås opp over to sider, hevder lederen av Sian, Arne Tumyr, at ...”det finnes ikke forskjeller mellom moderate muslimer og ekstremister. En muslim er en muslim, akkurat som en nazist er en nazist. Islam er en ideologi på linje med nazismen”. Tumyr viser videre til at de allerede har mange medlemmer i Rogaland og at de jobber med å få etablert en egen avdeling her. Stavanger Aftenblad⁸¹ følger opp og viser til møte med arrangørene av markeringen ”Sammen mot terror” på Internasjonalt Hus, hvorpå Summer Ejaz som nå er ”talsmann” for Muslimsk Fellestråd, viser til at; Sians uttalelser om at all terrorisme i dagens samfunn er utført av muslimer er ...”propaganda, som skaper fremmedfrykt, og en brenner broer som er i ferd med å bygges av felleskapet”. Yasir Iftikar, en av medarrangørene, viser videre til tall fra den Europiske Politiorganisasjonen Europol som viser at av 294 terroranslag i Den Europiske Union i 2009, så var ett av disse utført av en islamist. I intervjuet stiller Sahfana M. Ali, som jobber på Internasjonalt Hus, spørsmål ved hvor mange muslimer Tumyr egentlig kjenner? De intervjuede fremholder at Tumyrs holdninger bygger på uvitenhet og de ”inviterer han gjerne til Internasjonalt Hus for å lære mer”. Ejaz fremholder at ... ”jeg er disponibel hvis han vil ha kontakt med muslimer og lære mer om islam”. Videre hevder Ejaz at han frykter at denne manglende kunnskapen kan føre til radikalisering ”både i det norske samfunnet og blant muslimer”, og at det derfor er viktig at meningene til Sian blir tatt på alvor.

Som jeg kunne observere under selve markeringen, så fremhevet Amir Saleem Sheikh, leder av Muslimsk Fellestråd, at det ikke bare er i dag en tar avstand fra terror, men for alltid. Sheikh hevdet at å leve i fred uten frykt er en menneskerettighet og fremholdt ”Lenge leve freden”. Om det er en menneskerett å leve uten å frykte terrorisme, så kan spørsmålet også stilles om det ikke er en menneskerett å leve uten frykt for å bli fremstilt som en potensiell terrorist? Under markeringen var det også apeller fra blant annet Internasjonalt Hus, Den Norske Kirke og Røde Kors som støttet opp om initiativet til Muslimsk Fellestråd. Organisasjonen ”Stopp islamiseringsen av Norge” (Sian) søkte om å avholde sin motdemonstrasjon på torget, parallelt med markeringen til Muslimsk Fellestråd, men ble henvist

⁸⁰ Deler av artikkelen ble også publisert på Rogalands Avis sin web side: <http://www.rogalandsavis.no/nyheter/article5436636.ece> [lest; 25.05.11]

⁸¹ ”Muslimene ønsker motdemonstrant velkommen” (07.01.11)

til en gate ikke så langt fra torget. Under motdemonstrasjonen fremholdt Tumyr, lederen av Sian, ifølge deres egen nettside⁸² blant annet følgende budskap;

”Det vakte en smule oppsikt i Stavanger sentrum da Tumyr besteg bruskkassen der han med bibelen i den ene hånden omtalte den som nestekjærlighetens evangelium med direkte linje til Menneskerettighetene – mens han med koranen i den andre hånden karakteriserte den som hatets og voldens budskap”.

Videre vises det til at Tumyr i sin tale blant annet stilte spørsmål ved ... ”Hvorfor hater muslimer de vestlige samfunn?” og fremholdt at det er ... ”koranen som er terroristenes ”Mein kampf”. Videre hevdet Tumyr at; ... ”Det kommer også en tid da det ikke lenger nytter med dialog, men at man må velge konfrontasjon. Det tidspunktet er kommet nå” ... ”Vi må sørge for at også fremtidige generasjoner har et fedreland som ikke er overtatt av andre”.

Under Sians motdemonstrasjon møtte en del unge mennesker opp og vendte Tumyr ryggen i protest. Sian hevder imidlertid på sin nettside at dette ... ”fikset Tumyr ved at han plasserte ”talerstolen” tett opptil protesterende, slik at de måtte høre hans tale – enten de ville eller ikke”. I følge Stavanger Aftenblad⁸³ var det rundt 40 tilhørere som klappet mens 50 ungdommer vendte ryggen til Tumyr og ”buet”. Ungdommene bar plakater med teksten ”Ingen rasister i våre gater”, hvorpå Tumyr fremholdt at ... ”Vi står ikke for rasisme. Islam er ingen rase”.... Sian hevder videre på sin nettside at de ... ”oppnådde en formidabel suksess med sitt standarrangement i Stavanger lørdag”, hvor Tumyr ... ”fikk ut informasjon til størstedelen av Rogalands vel 400.000 innbyggere – via bred dekning i media”.

Foto; Pål Christensen,
Stavanger Aftenblad

⁸² ”SIAN’s bibelske motdemonstrasjon!” (<http://www.sian.no/node/1315>) [lest; 02.03.11]

⁸³ http://www.aftenbladet.no/lokalt/stavanger/1315414/ndash_Vi_staar_sammen_mot_all_terror.html [lest; 08.01.11]

17. mai arrangementet i Bjergsted har, som vist, sin sentrale forankring i inkluderingen av byens etniske minoritetsbefolkning, hvor det søkes å gis rom for ”friheten” til *alle* byens borgere under arrangementet. Også Ramadanfestivalene hvor det Muslimske Fellestrådet i Rogaland, ble utfordret til å samarbeide, og hvor også andre etniske minoritetsorganisasjoner ble involvert, viser til inkluderingsaspektets potensial i det lokale integreringsarbeidet. Et potensial som *ikke* bare går en vei, men som kommer til uttrykk i en toveis prosess, hvor også etniske minoriteter over tid har inkludert majoriteten inn i deres livsverden og utfordret stereotyper om ”de andre”. En intensjon hvor også motdiskursen ”Sammen mot terror”, søker å dempe frykt og trusselbilder av den ”kollektive muslim”, som i følge monologen til lederen av Stopp islamiseringen av Norge, hevder at hater ”de vestlige samfunn”. En påstand som kan hevdes å møte motstand igjennom de overforstående prosjekters manifestasjon i det lokale kulturliv. Prosjekter som blant annet lederen av det Muslimske Fellestrådet og lederen av Polsk-Norsk forening viser til viktigheten av, for å skape inkluderende rom, økt dialog, forståelse og samhandling mellom mennesker med ulik etnisk og religiøs bakgrunn.

En intensjon og utfordring hvor det kan synes stadig mer relevant å peke på mulige praktiske handlingsvalg, sett i lys av de overforstående erfaringer og debattenes polariserte tilnærming i tiden som kommer;

Kapittel 5. - Den offentlige innvandringsdebatten som empirisk omdreiningspunkt

5.1 Kultur og flerkultur

Innledningsvis ble det vist til europeiske statsledere som hevder at det flerkulturelle samfunnet så og si har spilt fallitt, noe som også kan hevdes å komme til uttrykk i norsk sammenheng i kronikken ”Drøm fra Disneyland” (Aftenposten, 25.08.10). I kronikken som indikert er forfattet av sentrale representanter fra Oslo Fremskrittsparti, stilles det spørsmål vedrørende norsk innvandringspolitikk. Spørsmålene rettes til Det Norske Arbeiderparti som omtales som ”etterkrigstidens samfunnsarkitekt”: ... ”Hva var galt med norsk kultur, siden Arbeiderpartiet vil erstatte den med flerkultur? Som er rotløshet satt i system og vil rive landet vårt i filler”. Videre ... ”Hva er målet med å dolke vår egen kultur i ryggen? Hvilket land bruker dere som rollemodell for det flerkulturelle eksperimentet?”. Det etterlyses konsekvensanalyser for hva som kan skje med det som betegnes som den opprinnelige kulturen, når man ... ”starter en prosess som endrer landet vårt for all fremtid”. Det vises til hylekorene som fra sine babelske tårn roper ut at de kulturelle bevegelsene over landegrensene er en berikelse, hvor en videre hevder at siden Norge alltid har vært flerkulturelt, så utgjør denne nye ”kulturinvasjonen” derfor ikke noe nytt eller noen trussel.

”Vi hører også naive og overfladiske kulturellevister stemple oss som sjåvinister, og som gjennom hersketeknikker og utvanningstaktikk forsøker å bevise at norsk kultur slett ikke finnes - og at det derfor ikke spiller noen rolle at fremmedkulturer og ukulturer samler seg i Norge og simsalabim danner en helt ny kulturform. Vi fnyser av det”.

For dem som så og si benekter at det finnes en ”norsk kultur”, så viser det imidlertid til at ”Norsk kultur er summen av det vi feirer på 17. mai”, blant annet: ”Felles land, historie, tradisjoner” ... ”religionsbakgrunn, verdigrunnlag, kulturarv” ... ”nasjonalsang, kongehus, landslag” ... hvorpå disse elementene utgjør et ”kulturfellesskap” slik det hevdes å være i alle ... ”sterke, stolte kulturer”. Videre hevdes det at den norske kulturen vil bli stadig mer marginalisert, og etter en tid omskapt til ... ”symboler for en intolerant og ekskluderende fortid”. Kronikkforfatterne viser til at de aldri vil være med og ... ”bidra til kultursviket”, ... ”Ikke om noen satt opp plakaten «skutt blir den som...!»”. Det hevdes videre at det er Arbeiderpartiet som har åpnet grensene og ... ”som gir oss tusenvis nye nordmenn fra ulike kulturer og ukulturer hvert eneste år”. Videre at ... ”Vi som er glad i Norge og som verdsetter tilhørigheten og identiteten landets kulturelle fellesskap representerer, ser med undring og uro

på hvordan dette fellesskapet forvitrer og undergraves av en innvandringspolitikk uten bærekraft”.

5.1.1 Innvandringens konsekvenser

Hege Storhaug fra Stiftelsen Human Rights Service må også kunne karakteriseres som en aktiv deltaker i den offentlige debatten om innvandring, med et særlig fokus på muslimer og islam. I 2006 ga Storhaug ut den omdiskuterte boken ”Men størst av alt er friheten. Om innvandringens konsekvenser”. I denne boken (ibid.:15) hevder Storhaug blant annet at ...”Den nye innvandringen og religionspolitiske krefters stigende innflytelse kan føre til at vårt demokratiske ideologiske grunnlag utvannes” Videre (ibid.: 219) ble det fra Storhaug fremholdt at ...”vi har feilvurdert nye gruppers vilje til å bli som oss”.

Nylig var Storhaug ute med kronikken ”En stigende uro” (Aftenposten, 06.01.11), hvor hun fremholder at ...”en verdigmessig stormbyge er under oppseiling”. Bildet av stormbygen er ”islamistene” som søker en ”verdigmessig omveltning av samfunnet vårt”. Storhaug hevder at dette tiåret vil bli avgjørende for Norges og Europas fremtid, og stiller spørsmålet...”klarar vi å stå imot den åpenbare islamiseringen og tvinge den på retrett”... Storhaug retter sterk kritikk mot en multikulturalistisk tilnærming, og viser til at regjeringen har flerkultur som ”merkevare” og ideologi. En ideologi hun hevder har ”spilt fallitt” og lagt forholdene ”godt til rette for islamiseringen”. Videre fremholdes det at regjeringen ”synes å ha glemt hva som holder en nasjon samlet”, og med referanse til selveste grunnloven fra Eidsvoll, vises det blant annet til at det er ...”ett folk med en felles kultur med røtter i kristendommen...”. Storhaug etterlyser så politikere som ”utviser genuin kjærlighet og erbørdighet for Norges kjærneverdier, og som handler deretter”... Med referanse til Arnold J. Toynbee viser Storhaug til at ”En nasjon dør ikke fordi den blir drept, men fordi den begår selvmord”.

I artikkelen⁸⁴ ”Europe must stand up to Islamism” (National Post 14. Mars, 2011) viser igjen Hege Storhaug til den såkalte islamiseringen av Europa, hvor hun hevder at ”Europe risks being plunged into a new Dark Ages”. Storhaug henter næring til sitt budskap ved å vise til europeiske statsledere som alle nylig har avist ...”the disaster that is multiculturalism”. Storhaug viser til et Europa som endelig våkner opp til den trusselen som er et resultat av flere tiår med politisk forkynnelse for toleranse. En forkynnelse hun hevder at

⁸⁴ <http://fullcomment.nationalpost.com/2011/03/14/hege-storhaug-europe-must-stand-up-to-islamism/> [lest; 16.03.11]

istedenfor har avlet det stikk motsatte, nemlig en intoleranse fra mange innvandrere og særlig fra islamister, mot verdiene i deres nye hjemland. Storhaug viser til hvor langt den såkalte islamiseringen har kommet i Norge, eksemplifisert ved blant annet etableringen av IslamNet⁸⁵ som Norges største muslimske studentorganisasjon. En organisasjon som hun hevder langt fra skjuler sitt ønske om et samfunn styrt etter sharialovgivning. Storhaug avslutter sitt budskap med en klar oppfordring; “As the Norwegian poet Inger Hagerup wrote in a poem penned two years after the Second World War: It is urgent, it is urgent. It can all go wrong again. What are we waiting for?”

5.1.2 Budskap via internett

Politiets Sikkerhetstjeneste viser⁸⁶ (08.12.2008) til et økende globalt fenomen, hvor ekstreme nettsteder søker å spre sitt budskap og påvirke ungdommer til å slutte seg til terror som virkemiddel. Sikkerhetstjenesten peker på at også deler av det ekstreme islamistiske miljøet i Norge formidler sitt ”ideologiske budskap” via internett. Jørn Holme, sjef for sikkerhetstjenesten, hevder at det er ungdom som er sårbare, rotløse og ensomme som er lette å få med i slike nettverk. Holme fremholder samtidig at ...”Vi har vel så store utfordringer med ungdommer med norsk bakgrunn – og deres forhold til ungdom med flerkulturell bakgrunn. Så dette gjelder ikke bare islamister”.

En facebookgruppe som sannsynligvis kan være i sikkerhetstjenestens søkelys i så måte er gruppen ”Nei til mer islamisering av Norge”⁸⁷, som har nærmere 25.000 medlemmer. På denne facebooksidens gruppebeskrivelse⁸⁸ hevdes det at;

⁸⁵ På nettstedet islamnet.no, hevdes det at; ... ”Vi er en gruppe unge muslimer som har startet denne nettsiden og organisasjonen for å spre riktig informasjon om Islam” ...”For at vi alle skal kunne leve i et mangfoldig felleskap basert på respekt, toleranse og forståelse er det viktig å ha tillitt til hverandre. Dette kan vi mye lettere oppnå om vi forstår hverandres synspunkter og meninger. Islam er verdens mest misoppfattede religion. På grunn av enkeltpersoners handlinger er verden under inntrykket av at Islam fremmer terrorisme. Mangel på kunnskap og dialog er årsaken til at mange fortsatt tror at Islam er en kvinneundertrykkende religion. Ved å oppklare disse og alle andre misoppfatninger om Islam kan det lettere bygges broer mellom muslimer og alle andre samfunn, og det er målet med denne nettsiden”.

http://www.islamnet.no/index.php?option=com_content&view=article&id=196&Itemid=19 [lest;27.03.11]

⁸⁶ ”Ekstremister herjer på nett”; <http://www.nrk.no/nyheter/1.6342679> [lest 07.04.11]

⁸⁷ <http://www.facebook.com/group.php?gid=54048951775#!/group.php?gid=54048951775&v=info> [lest; 07.04.11] På facebookgruppen ”Nei til mer islamisering av Norge” fremkommer det under ”Type personvern” at; ”Alt innhold er offentlig”. Jeg har alikevel informert administrator av siden, at data fra nettstedet vil bli brukt i dette prosjektet.

⁸⁸ <http://sites.google.com/site/muslimskbedrag/01> [lest; 07.04.11]

”Det har i lang tid foregått en Islamisering av Europa, Norge og Norden ledet av naive politiske krefter. Folk er nå begynt å få nok og vil ha denne utviklingen stoppet og reversert. Vårt mål er at fremmed elementer og fremmedkulturer skal tilpasse seg oss og ikke vi dem! Nok er Nok”.

Videre⁸⁹ hevdes det at ”muslimske og anti-norsk venstre ekstremist facebook grupper” benytter seg av bedrag, løgn og propaganda, i sin iver etter å ”svække nordmenns besvisthet i forhold til at islam og muslimer har som mål å islamisere og overta herredømme over Norge og resten av verden”. Det vises til at;

...”Det mest brukte ordet i slik propaganda er at muslimer kaller grupper som oss rasister og får støtte fra venstre - radikale grupper som SOS rasisme osv, selv om de meget godt vet at rasisme handler om en rase og ikke en ideologi(religion). Det er ideologien(religionen) som vi(denne gruppa) kjemper mot,ikke mot andre raser. De misbruker ordet rasisme om alt og alle og muslimer vet å utnytte dette”.

Også innvandringspolitisk talsmann i Fremskrittspartiet, Per Willy Amundsen, har i den senere tid benyttet seg av sosiale mediers lette tilgjengelighet, til å uttrykke sitt budskap. Den 05.04.11 kunne Bergensavisen⁹⁰ melde at Amundsen hadde lagt ut følgende melding på sin facebookside:

” Jeg håper at min sønn kan leve opp med den samme friheten som jeg tar som en selvfølge. Denne helgen er jeg alenepappa, det er herlig. Men jeg håper at han får oppleve den samme friheten som meg. Dessverre er jeg ikke sikker. Jeg frykter for at et nytt korstog blir nødvendig”.

Ifølge Bergensavisen fikk meldingen politikere og medlemmer i regjeringsapparatet til å rase, hvorpå Amundsen kort tid etterpå fjernet meldingen som allerede var blitt lagret av flere. Bergensavisen viser til at Barne-, likestillings- og inkluderingsminister Audun Lysbakken karakteriserer hendelsen som smakløs og hvor han er forbauset over at en stortingspolitiker tar i bruk slike begrep. Et begrep Lysbakken hevder er ... ”tett forbundet med brutal religions-konflikt og angrep på muslimer. Det er det som er den historiske betydningen, og ikke minst det muslimer forbinder begrepet med i dag”. Lysbakken hevder videre at en her er vitne til ...”retorikk som brukes av det ekstreme høyre ute i Europa”, og fremholder at det samfunnet i dag trenger er forståelse mellom religioner, og ”ikke konfrontasjoner”. I følge Bergensavisen fnysjer og ler Amundsen av kritikken og hevder at ”dette er en helt tåpelig debatt”. Amundsen viser til at han fjernet innlegget da ...”Lysbakken valgte å tolke det i verste mening”. Videre at han la ut et nytt innlegg hvor han forklarte nærmere hva han mente med et korstog; ...”Mitt korstog handler om å stå opp for våre verdier. Jeg mener det er på høy tid at

⁸⁹ ”Kamp mot muslimer og anti-norsk venstre ekstremister”; <http://sites.google.com/site/muslimskbedrag/> [lest; 07.04.11]

⁹⁰ <http://www.ba.no/nyheter/politikk/article5555437.ece> [lest; 06.04.11]

Europa står opp i mot den folkeinnvandringen vi ser i vår tid. Det er mitt korstog. Jeg oppfordrer ikke til vold”.

De perspektiver som her blir fremhold peker i retning av subtile former for rasistiske tilnærminger. En tilnærming hvor ”de andre” gjennom deres essensialistiske kultur, utvanner våre overlegne vestlige verdier. Retorikken som brukes forankres innenfor en utopisk og nasjonal orden, hvor ”de andre” skal assimileres, da de viser uvilje mot å bli som ”oss”. Fryktbilder synes å være en tydelig fellesnevner i kampen mot ”de andre”, i en kamp hvor det trengs politikere som er glade i landet og som kan stagge eller reversere ”invasjonen” av ukulturer og fremmedkulturer før landet begår et kulturelt selvmord.

I debatten hevdes det at den såkalte marginaliseringen av ”norsk kultur”, etter en tid vil kunne ses som ...”symboler for en intolerant og ekskluderende fortid”. Hvordan samtidens intoleranse for og ekskludering av ”de andre” kan sies å komme til uttrykk, vies imidlertid ikke oppmerksomhet i den viste debatten;

Kapittel 6. Analyse/Avslutning

Denne oppgaven har stilt spørsmål ved hvordan en lokal kulturaktør som Internasjonalt Hus i Stavanger, har søkt å tilrettelegge for inkluderende rom, økt dialog, forståelse og samhandling mellom mennesker med ulik etnisk bakgrunn. Oppgaven har også stilt spørsmål ved hvilken betydning såkalte flerkulturelle møtesteder kan inneha i samtiden, og hvordan man kan tilrettelegge for at mennesker oppsøker og samhandler med hverandre på slike steder. Videre har det blitt stilt spørsmål ved hvordan fenomenet kulturrasisme kan sies å komme til uttrykk og bli legitimert innenfor samtidens multikulturelle kontekst.

I oppgavens siste del, vil jeg forfølge det utopiske og heterotopiske perspektivet til Foucault (1984, 1996), Gullestads (2002) nasjonale orden og Saids (1978) perspektiver om ”de andre”, som redskaper for å svare mer utførlig på oppgavens problemstilling;

6.1 Rom for alle?

6.1.1 Utopiske ordningsprosesser

Det hevdes at modernitetens tenkning og vitenskap (Foucault 1984, 1996) er sterkt bundet opp i utopiske ordningsprosesser, der målet er å kontrollere det *ikke* ideelle og ambivalente. Det hevdes at denne prosessen manifesteres gjennom differensiering og ekskludering av ”de andre” (Said 1978; Gran 2002), ved å bli definert på utsiden av det dominerende samfunnsideal. Innefor disse ordningsprosesser står de europeiske konstruksjoner av nasjonale fortellinger sentralt. Gullestad (2002) viser til at minoriteter på samme tid både ble skapt og usynliggjort, ved at de ikke fikk innpass i de nasjonale konstruksjonene om det ”suverene folk”. I norsk sammenheng viser Nemi (2003) til at dyrkingen av ”ren” norskhet, ikke ga rom for etnisk og kulturelt mangfold, og hvor ”folket” ble fremhevet ved sin ekskludering og assimilering av ”folkene”.

Gullestad (2002) går langt i å hevde at nasjonsbyggingens tid *ikke* er forbi. Hun peker på en diskursiv ”nasjonal orden”, hvor majoritetens verdier og levemåter for ”oss” fremstår som et utematisert og normativt ideal. I disse debattene om innvandring og integrering, essensialiseres ”de andre” ved debattenes forståelsesramme, forankret i ”avstamning” og ”kultur”. Gullestad hevder i tråd med Said (1978) at rasisme, ikke bare kan forstås ut i fra enkelt-individens intensjoner og handlinger, men må forstås ut i fra selve ... ”innholdet i de ytringer som brukes som begrunnelse for ekskluderende eller undertrykkende handlinger”... Dette er

en forståelsesramme, som også Engelstad (2010) peker på, ved at tegn, symbol og ytringer evner å bevege mennesker, eller til å holde dem fast og hindre at de *beveger seg*.

For Foucault (1984, 1996) er det viktig å understreke at det utopiske har sitt motstykke i heterotopiske rom og steder, hvor ”de andre” kan sies å *bevege seg* bort fra det de dominerende tankefigurer og ordningsprosesser. De heterotopiske rom og prosesser begrepsliggjør det utopiske ved sin relasjon og kontrast til andre rom og ordningsprosesser.

Det kan hevdes at modernitetens utopiske idealer og ordningsprosesser møter motstand gjennom fremveksten av en heterotopisk multikulturalistisk tilnærming, forankret i internasjonale avtaler og konvensjoner, i kjølvannet av andre verdenskrigs grusomheter. For ettertiden ble idealet å føre en politikk som ivaretok menneskerettigheter, hvor også kulturforskjeller og retten til å bevare kulturell særegenhet ble sentralt. I lys av den ”nye” innvandringen til Norge ble denne tilnærmingen søkt praktisert, noe som den politiske beslutningen om å etablere Innvandrersenteret i Stavanger i 1982, står som eksponent for i denne oppgaven.

6.2 Rom for en multikulturell hverdag?

6.2.1 Integrering eller assimilering

Ved etableringen av Innvandrersenteret, ble det imidlertid bestemt at dette senteret *ikke* bare skulle være et sted hvor etniske minoriteter skulle møtes og få bevare og videreutvikle sine såkalte nasjonale, kulturelle eller religiøse særtrekk. Innvandrersenteret tok også mål av seg til å være et ”kultur- og aktivitetssenter for alle”. Her skulle innvandrere gis en mulighet til selv å invitere etniske nordmenn *inn*, for at majoritetsbefolkningen skulle få en større forståelse for innvandrernes tradisjoner, verdier og ressurser. Samtidig var det også en uttalt målsetting og forståelse av at mennesker med ulik etnisk bakgrunn i dette møtet skulle lære hverandre bedre å kjenne. I denne tidlige fasen av Internasjonalt Hus, kan det gjennom en rekke aktiviteter, for eksempel prosjektet ”Første kontakt” og kampanjen ”Ja til et fargerikt fellesskap”, hevdes at det ble lagt en sentral grunnstein for Internasjonalt Hus sitt videre arbeid. Et arbeid som søkte å tilrettelegge for inkluderende rom, økt dialog, forståelse og samhandling mellom mennesker med ulik etnisk bakgrunn. Strategien ”omvendt integrering”, som gjennom årenes løp har blitt tilstrebet og praktisert av Internasjonalt Hus, kan ses i lys av heterotopia. Strategiens toveisprosess bryter med den vante tankegang og praksis, som kan hevdes å være at ”vi” majoritets-

befolkningen er dem som skal invitere og integrere ”de andre” inn i det norske kultur- og samfunnsliv. Et kultur- og samfunnsliv, sett i lys av Gullestads nasjonale orden, hvor Eriksen og Neumann (2011) fremdeles hevder at ”prosjektet generelt går ut på å lære dem å bli som ”oss”. En påstand som også lederen av Muslimske fellesting, Summer Ejaz, peker på, da han i forbindelse med Ramadanfestivalen hevder at, ... ”siden mange blander begrepene assimilering og integrering, er det, og kommer det til å bli, alt for store forventninger fra stor-samfunnet til hvordan innvandrere skal være”. Noe som også Bloom (2010) sin studie om holdninger til innvandrere og innvandring i Norge fremholder, hvor over 50 % av studiens respondenter viser til at innvandrere i Norge bør bestrebe seg på å bli så like nordmenn som mulig.

Som Ødegård (2010) viser til, blir det fremholdt at innvandrere må la seg integrere inn i norske foreninger og lag. Dette, i motsetning til flerkulturelle møtesteder og innvandrer-organisasjoner, som hevdes å ha en segregerende virkning på de mennesker som inngår i disse nettverkene, eller deltar på de flerkulturelle arenaer. Segregerende forstås i denne sammenheng, som at de individer som deltar på disse arenaene, *beveger* seg bort fra de utopiske ordningsprosesser; forstått som nettverk og arenaer majoritetsbefolkningen anser innehar en såkalt integrerende funksjon, altså det norske kultur- og samfunnslivet. Her avgrenses, slik jeg ser det, de etniske minoritetsorganisasjonene og flerkulturelle møtestedene, til *ikke* å anses som en del av det norske. Men, utspiller da ikke disse organisasjonene og flerkulturelle møtestedene nettopp sitt liv og virke innenfor samtidens norske kultur- og samfunnsliv? Jeg vil hevde det, men *også* at disse stedene og nettverkene representerer en annen meningsdimensjon for mange av de individer som deltar på disse heterotopiske arenaer, enn det som tradisjonelle norske organisasjoner og møtesteder kan frembringe.

Som Ganapathy og Søholt (2000) hevder, kan det å ha ”egne” rom, hvor det blir verdsatt og samtidig er lite truende å gi uttrykk for sin identitet, utgjøre en styrke for å møte resten av samfunnet som den en ønsker å være. Også Ødegård (2010) fremholder potensialet et multikulturelt foreningsliv innehar som integrasjonsfremmende, i en lokal kontekst. Ikke minst ved de behov som etniske minoriteter kan få realisert og dekket på slike arenaer. Vi lever i et pluralistisk samfunn hvor mennesker nødvendigvis alltid har ulike behov. Hvem som skal ha rett til ”egne rom” for opprettholdelse og videreutvikling av ulike kulturelle uttrykksformer, transnasjonale relasjoner og mangefasetterte identiteter etc., utgjør her sentrale spørsmål i den multikulturelle rettighetsdiskursen. I en diskurs hvor De forente nasjoners organisasjon for

utdannelse, vitenskap og kultur (2004) viser til at "Cultural liberty is the capability of people to live and be what they choose with adequate opportunity to consider other options". Den heterotopiske strategien som utspilles på Internasjonalt Hus, kan hevdes å ha hatt som mål å tilby mennesker dette valget.

Strategiens toveisprosess, skaper forvirring ved at etniske nordmenn *også* skal "integreres" inn i innvandrernes livsverden. Hvor strategien kan hevdes å representere et brudd ved den nasjonale orden, hvor en utopisk assimileringstankegang enda kan synes å ha forankring blant deler av befolkningen. En tankegang som også kan synes å fremkomme gjennom budskapet i Stortingsmelding nr. 39 (2006-2007) "Frivillighet for alle", hvor myndighetene viser til at "de" *ikke* støtter aktiviteter i regi av innvandrerforeninger som fremmer en "felles identitet som innvandrer". Dette kan for det første tolkes som at det skulle finnes en felles identitet som *alle* innvandrere vil kunne slutte seg til, noe som det selvsagt ikke gjør. Videre, hvis denne essensialiserende innvandreridentiteten ikke er ønskelig, hva er da alternativet, - en assimilerende utopisk identitet som norsk? Denne stortingsmeldingen som paradoksalt nok bærer navnet "Frivillighet for alle", gir etter min forståelse et direkte signal om at en såkalt innvandreridentitet er noe negativt og *ikke* ønskelig innenfor den nasjonale orden. Også myndighetenes henvisning til "etnisk segregerte fora", ser jeg som en indikasjon på at dette er noe en må vakte seg for, noe anerledes og "out of place", i motsetning til arenaer hvor etniske nordmenn i så måte utgjør majoriteten.

I henhold til samhandling mellom mennesker med ulik etnisk bakgrunn, viser Blom (2010) til at personer som har kontakt med innvandrere, inntar mer innvandrervennlige standpunkter, enn personer som er uten slik kontakt. I så måte vil det være avgjørende slik Ganapathy og Søholt (2000) fremholder, at det *også* tilrettelegges for det som betegnes som møtesteder for "flere ulike grupper". For deltakerne på de flerkulturelle møtestedene i Ganapathy og Søholts studie, var det viktig at disse arenaene var preget av "lave terskler" og at en kunne være trygg på at en ikke ble møtt med forventninger om å måtte endre seg. Med trygghet for at en ikke må endre seg, forstår jeg at det gis rom for mangefasetterte identiteter, et rom hvor en kan få en stemme og utløp for sine interesser og ressurser, ved å representere seg selv. Et rom hvor mennesker kan møtes på egne premisser og bli akseptert som dem de er. Disse flerkulturelle møtestedene kan i lys av heteotopia, ses som et slags fristed fra den hegmoniske og u-tematiserte nasjonale orden, som også Rogstad og Bidtbøens (2009) problematiske "normale praksis" kan hevdes å være del av. Ut fra det heterotopiske perspektivet, representerer de

flerkulturelle møtestedene og etniske minoritetsorganisasjonene kontraster, som kan hevdes å skapes en *ny* form for ”orden”. Orden i den forstand at arenaenes kontaktprosesser kan hevdes å gi mennesker sin verdighet tilbake, sett i forhold til den nasjonale ordens assimilering-utopier.

Samhandling mellom etniske minoriteter

På Internasjonalt Hus har de enkelte minoritetsorganisasjonene egne rom, manifestert i den enkelte organisasjons egne aktiviteter. Men, det er *også* rom for samhandling mellom flere ulike grupper, noe som selve huset som møtested og de ulike prosjekter har vist. Integrasjonsprosesser er relasjonelle, hvor holdninger blant alle deler av befolkningen er av betydning. Integrasjonsprosesser gjelder ikke bare mellom majoritet og minoritet, men *også* mellom de ulike etniske minoritetene, hvor også deres bilder av ”de andre” må utfordres i samhandling mellom de ulike minoritetsorganisasjonene. Denne viktige dimensjonen vil jeg hevde kommer i skyggen i debatten rundt innvandrings- og integreringsprosesser, hvor fokuset på dikotomien minoritet og majoritet kan synes å være et mantra. I lys av det heterotopiske perspektivet kan Internasjonalt Hus ses som et sted hvor de bestående diskurser kan utfordres; et sted hvor såkalte ”forskjeller” møtes, og som et sted hvor *alle* i så måte er minoriteter, også etniske nordmenn. Hvor denne sammenstillingen av det ”uvanlige” utfordrer det som tas for gitt.

Det kan hevdes at Internasjonalt Hus innenfor denne konteksten søker å skape rom for interkulturell dialog, en strategi som ifølge Europarådet (2008) er et av de viktigste verkøytene, for å skape toleranse mellom mennesker med ulik etnisk bakgrunn. Demokrati-programmet Free2choose aktualiserer dilemmaer hvor menneskers ulike verdier og holdninger støter sammen i det offentlige rom. Ut fra de dialogene som jeg har observert, hvor deltakere med bastante og gjerne stereotypie oppfatninger, underveis får strukket og tøyet sin forståelse i *møte* med andre deltakeres perspektiver, gjerne ender opp med å innta en ny revurdert forståelse og mening. Imidlertid ser jeg at dette programmet, som tilbys skole-ungdom og studenter, med hell også kunne blitt tatt i bruk i grupper hvor ulike etniske minoriteter kunne fått utfordret sine holdninger i møte med hverandre. En strategi som jeg ser vil kunne være viktig i et videre arbeid for økt forståelse og samhandling mellom mennesker med ulik etnisk bakgrunn. Også utstillingen ”Anne Frank – en historie for i dag”, peker mot samtidsaktuelle problemstillinger, og kan hevdes å forsterkes ved sin heterotopiske tilnærming, hvor ungdom med muslimsk bakgrunn leder omvisningen og utfordrer de

deltakende til å se historien i et utvidet perspektiv. Ifølge Eidsvåg (2010) er det å endre mening igjennom dialogen *ikke* en svakhet, men en styrke; en styrke som kan sies å komme til uttrykk i de nevnte prosjekter. Prosjektet ”Barnas Verdensdag”, hvor møtet mellom ca. 3000 mennesker har oppstått gjennom *deltakende* verksteder og kulturuttrykk med utspring fra hele verden, erfares av Internasjonalt Hus som et viktig ledd i arbeidet med å skape inkluderende rom og interkulturell dialog. I dette arbeidet er det, som vist gjennom programmet på den flerkulturelle scenen i Verdensrommet, viktig at mennesker med ulik etnisk bakgrunn også har et inkluderende kulturtilbud som fanger opp ulike preferanser i en hverdag hvor nærmere 18 prosent av byens befolkning har etnisk minoritetsbakgrunn. Noe som også fungerende kultursjef viser til i sin innstilling til Barnas Verdensdag, hvor han fremholder at arrangementet ...”bidrar til å mobilisere publikumsgrupper med et begrenset kulturtilbud”. Et kulturtilbud som også har kommet til uttrykk gjennom alle de ulike kulturaktiviteter som har blitt arrangert under de 900 Internasjonale kulturkafeene gjennom årenes løp.

Disse prosjektene og aktivitetene ser jeg som viktige demokratiske arenaer i bylandskapet, hvor møtene øker vår forståelse av ”de andre”, og også en større forståelse av ”meg” selv og for samfunnet som helhet. En møtearena preget av lave terskler, en trygg ramme og hvor det tas initiativ for å skape samhandling mellom mennesker med ulik etnisk bakgrunn, synes å fremstå som stadig viktigere, sett i lys av samtidens polariserte debatter om ”oss” og ”de andre”. Debatter hvor de andres kultur kan synes å bli ekskludert innenfor en nasjonal orden.

6.3 Kultur som ordnende kategori

I følge Foucault (1966, 1984), Said (1978), Gullestad (2002) og Engelstad (2010), kan utøvelse av makt og ekskludering hevdes å ha en klar forankring i lys av samfunnets hegemoniske diskurser. Diskurser, som Gressgård (2006) betegner som kulturrasime, og kan sies å komme til uttrykk og bli legitimert innenfor samtidens multikulturelle kontekst. I følge Hardt og Negri (2000) har rasisme som fenomen i samtiden både økt i omfang og intensitet, men hvor det samtidig er blitt stadig vanskeligere å identifisere de rasistiske strategier og uttrykksformer. Rasismens ekskludering og undertrykking ble ikke forlatt i tiden etter andre verdenskrig, men kan nå hevdes å komme til uttrykk gjennom ”nye” postmoderne former, knyttet til kulturelle markører, fremmet som ulike grupperes udiskutable essens. Disse kulturelle markørene utgjør en trussel mot ”vår” kultur, og må derfor ikke tillates å komme til uttrykk, ved faren for å utvanne våre normative og overlegne kulturelle praksiser.

6.3.1 Empiriske referanser fra Internasjonalt Hus som grunnlag for analyse

Multikulturell 17. mai feiring

Den multikulturelle 17. mai feiringen i regi av Internasjonalt Hus, har møtt motstand ved programlederens kombinasjon av bunad og hijab. Bunad og hijab blir her kulturelle markører, som skaper debatt om norskhetens grenser, og om hva som kan anses som legitimt innenfor en nasjonal orden. Denne heterotopiske kombinasjonen av bunad og hijab, kan heves å utfordre ”det gitte”, hvor det som kulturelt sett ikke anses for å høre sammen, sidestilles i dannelsen av noe *nytt* og annerledes. Som indikert, omhandler nettopp sentrale deler av multikulturalismen realisering av mangfoldige identiteter, noe som også fremkommer gjennom programleder Haniffas uttalelse til Stavanger Aftenbland, hvor hun hevder at; ”Jeg er både norsk og muslim” og hvor hun videre spør om hvorfor hun *ikke* kan få gi uttrykk for sin hetrogene identitet på en dag som hun *også* anser som sin nasjonaldag?

I debatten om bunad og hijab, blir *begge* klesplagg kulturelle markører, som på den ene siden tilskrives ”vår” kultur versus ”de andres” kultur. I et av debattinnleggene fremholdes det at 17. mai, må få lov og være en festdag med glede og gode følelser, hvor dagen ikke må forsures for andre, altså for ”oss”, majoriteten. Gleden og de gode følelser, forringes videre ifølge innleggets forfatter, ved at konferansieren var ”utlending” på selveste 17. mai. Dagen er ”vår” i en annen betydning, enn det som programleder Haniffa viser til da hun ønsker å gi uttrykk for sine identiteter på det hun omtaler som ”vår” nasjonaldag.

Som Gressgård (2006) og Døving (2010) viser til, finnes det mange ekstremister blant deltakere i samtidens nettdebatter. I debatten rundt 17. mai, fremholder en av nettdebattantene at muslimer utgjør ”verdens kreft”. Og hvor et annet innlegg viser til at, hvis landet blir mer muslimsk nå, så skal haglen lades og flest mulig av avskummet plukkes ned. Det nasjonale vekker sterke følelser i den ”folkelige” etnosentriske diskursen, og det multikulturelle 17. mai arrangementet fremstår for enkelte som ”out of place”. For dem synes ren norskhet å være det viktigste kriteriet for å kunne være en fullverdig deltaker i markeringen og i det norske samfunnet.

En motdiskurs, forfattet ”Av Muslim”, hevder fra sitt ståsted, at programlederens bruk av hijab, ikke må forstås som et uttrykk for å provosere, men at ”jenta”, bare prøvde å uttrykke seg selv, og sin identitet. Videre peker innleggets forfatter på at ”Det kan være lurt å se ting

fra andres øyne”, noe som også Eidsvåg (2010) fremholder viktigheten av. Et perspektiv som også Gilsvik peker på da han i nettmøtet på Stavanger Aftenblad fremholder at ...”Vi er ofte så fiksert på å finne fram til en sannhet at det ofte skygger for at det er mange måter å løse utfordringer på”.

For Internasjonalt Hus og den sentrale inkluderingen av etniske minoriteter i selve arrangementet, er dagen en markering av og rom for *friheten* til alle de individer som deltar under arrangementet. Gjennom tilretteleggelsen for at mennesker kan møte på egne premisser og representere seg selv, skapes et heterotopisk rom, manifestert gjennom *friheten* til å gi uttrykk for mangefasetterte identiteter, og stemmer i samtidens multikulturelle hverdag. Med tanke på byens fremtidige 17. mai arrangementer, vil det etter min forståelse, for de ansvarlige være viktig å ivareta den forankring og det engasjement som gjennom årenes løp har blitt bygget opp ved samhandlingen med store deler av byens minoritetsbefolkning. I lys av min arbeids erfaring fra arrangementet, synes det for meg som om 17. mai arrangementet for mange etniske minoriteter, fremstår som et symbol på åpenhet og verdighet i samtidens bylandskap, hvor minoritetene deltar med stolthet og gir av seg selv tilbake til fellesskapet.

Ramadanfestival som møteplass

Døving (2010) viser til betydningen av samfunnsmevlere og deres initiativ, innsats, kompetanse og evne til å få med seg andre i utviklingen av gode lokalsamfunn. I så måte ser jeg initiativet som, Gilsvik rettet til Muslimsk Fellesråd, som en mulighet for å søke å skape dialog og deltakelse mellom mennesker med ulik etnisk bakgrunn. Deltakelsen på vennskaps- og dialogmåltidene, både i de private hjem og i Stavanger sentrum, viser at *hvis* forholdene legges til rette og anledningen byr seg, så finnes det *også* vilje til både å invitere inn ”de ukjente” og som gjester å tre inn i det ”ukjente”. Tom Hetland understreket i sitt foredrag under festivalen, at ”den vi kjenner blir vi ikke så redde for”. Noe som Summer Ejaz, daværende leder av Muslimsk Fellesråd også peker på, da han i media fremholder at, det kan være greit å få vist at muslimer, ikke bare er mullaher og imamer med grått skjegg og turban. Et bilde som må kunne hevdes å ha blitt utfordret, da en av festivalens besøkende i et privat muslimsk hjem, fremholder at; ”Å møte mennesker på denne måten gjør at du ser dem som de er. Som mennesker”. Summer Ejaz, lederen av Det Muslimske Fellesrådet, viser til at hans inntrykk av festivalen, var at ...”den var en stor suksess, fordi den både var barrierebrytende og dialogskapende”.

Summer Ejaz hevder også at mange minoriteter sliter med en ”dobbel identitet”, slik vi har sett i diskusjonen rundt 17. mai arrangementet. I et videre arbeid med å skape inkluderende rom, vil en sentral utfordring være hvordan storsamfunnet kan gi rom for at disse mangfoldige identiteter kan få komme til sin rett. Mange mennesker må kunne hevdes og ha fått ny innsikt og utfordret holdninger gjennom festivalenes mange prosjekter i løpet av ramadanmåneden. En måned som for den fastende muslimske minoriteten sannsynligvis er som ”julestriden” for majoritetsbefolkningen, og hvor det kan stilles spørsmål ved om ”vi”, i en by som profilerer seg som en ”open port”, i denne hektiske tiden, eller i det hele tatt, ville åpnet våre *private* hjem for ”de andre”?

Ramadanfestivalene skapte også debatt, slik som 17. mai arrangementet. I et av debattinnleggene, ble festivalen fremholdt å være et ”venstreradikalt sosiologisk stunt”, som fremmet en ”ren og skjær agendadrevet snikinnføring av islamsk kultur”, en kultur som ”empirisk etterrettelighet” kunne fastslå var inkompatibel til ”vestlige verdier”. Som Døving (2009) hevder, så anses den individuelle innvandrer, stadig oftere som representant for en gruppe hvis meningssystemer og verdier deles av den ”kollektive muslimen”. Den kollektive muslimens islamske kultur, manifesteres i overfor stående innlegg, med sitt klare motstykke til de vestlige verdier. Verdier som av ”oss” anses å inngå som naturlige elementer i en norsk kultur. Det er ikke lenger snakk om bare etnisitet som ekskluderende strategi, men også ”de andres” uforenelige og truende kulturelle verdier og uttrykksformer.

Som indikert, rettet sentrale stemmer i den lokale innvandringsdiskursen ytterligere kritikk mot Internasjonalt Hus gjennom lokal media. Hvor det ble hevdet at ...”det meste på Internasjonalt Hus er lagt opp etter muslimske interesser” og videre at huset i den senere tiden har utviklet seg til å bli ...”et menighetshus som støtter seg kun til bestemte miljøer”... Det kan hevdes at er det stor variasjon i organisasjonsformen og organisasjonenes bruk av Internasjonalt Hus, og hvor alle de ulike organisasjonene inviteres til samarbeid. Ser en alle organisasjonene, aktiviteter og samarbeidsprosjekter under ett, ser *jeg* at huset, slik det hevdes, ikke kun kan sies å bare støtte seg til bestemte miljøer. Videre ser jeg at aktørenes kritiske ytringer, sannsynligvis kan ses i lys av lokale konkurrerende diskurser om innvandring og integrering. En diskurs som Internasjonalt Hus med sine kontrasterende heterotopiske strategier og aktiviteter i bybildet, selvsagt er en sentral del av.

Diskursene om innvandring og integrering fordrer, i lys rasismens mange ansikter, at de ytringer som sentrale aktører i debatten fremholder, løftes frem og ses i et utvidet perspektiv;

6.3.2 Empiriske referanser fra den offentlige innvandringsdebatten

I boken "Størst av alt er friheten" (2006) hevder Storhaug at "Den nye innvandringen og religionspolitiske krefters stigende innflytelse kan føre til at vårt demokratiske ideologiske grunnlag utvannes". Og videre at "...vi har feilvurdert nye gruppers vilje til å bli som oss". Innvandrere truer her med andre ord "vårt", forstått som majoritetsbefolkningens selvfølgeliggjordte og utematiserte demokratiske ideologiske grunnlag, og "de andre" viser en uvilje til å assimileres inn i den nasjonale orden. I kronikken "En stigende uro" følger Storhaug opp med å vise til "en nasjon", "ett folk", "en felles kultur", "røtter i kristendommen" og "genuin kjærlighet" og "erbørdighet" for "Norges kjærneverdier". Som vi har sett Nemi (2003) hevder, så ga ikke den norske nasjonsbygging plass for etnisk og kulturelt mangfold, hvor "folket" var dem som ble framhevet på bekostning av "folkene". Storhaug kan her med sitt meningsinnhold og valg av begreper, hevdes å plassere seg selv som en tydelig bidragsyter inn i tiltakende europisk nasjonalistisk diskurs.

Som vi har sett, stiller også Storhaug et klart spørsmål ved "What are we waiting for?", forstått som at her må det gjøres noe straks, før det er for sent. Også Tumyr, lederen av "Stopp islamiseringen av Norge" viser i sin tale til frykten for et fedreland overtatt av "andre". Gullestad (2002) hevder at en forståelsesramme forankret i avstamning og kultur er på fremmarsj, noe som også Tumyr sine referanser til blodsband, manifestert gjennom "fedrelandet" og "fremtidige generasjoner" kan sies å stå som eksponent for her. Og videre er det altså snakk om "vårt" land, og ikke "de andres". Også Per Willy Amundsen, innvandringspolitisk talsmann i Fremskrittspartiet, som i sin frykt for at et nytt korstog er nødvendig, spiller på redselens konotasjoner i sine meningsytringer. Amundsen hevder at hans korstog handler om å stå opp for "våre" verdier. "Våre" verdier, majoritetens, er altså de som skal tilstrebes innenfor den nasjonale orden. Fremskrittspartiet etterlyser konsekvens-analyser om hva som kan skje med den "opprinnelige kulturen", når en starter prosesser som endrer landet "vårt" for all fremtid. Den opprinnelige kulturen, er her den norske kultur, som Fremskrittspartiet hevder er summen av det som "vi" feirer på 17. mai. Hvem "vi" er og "hva" vi feirer på 17. mai, er det, som vi har sett i lys av 17. mai arrangementet til Internasjonalt Hus, motstridene synspunkter på. "Vi" i lys av Fremskrittspartiet, forstås her som begrenset til den etnisk norske majoriteten og vårs udiskutable kulturelle markører, hvor "vi-et" i lys av

Internasjonalt Hus sin forståelse og virke, søker å gi rom for alle de borgerne som lever og utspiller sin livsverden i samtidens multikulturelle hverdag, uavhengig av etnisk eller religiøs bakgrunn.

I denne kampen hevdes det, at samfunnet er utsatt for en snikislamisering, en islamisering som imidlertid ifølge Storhaug ikke lenger bare sniker seg innpå ”oss”, men fremtrer som en åpenbar islamisering som hun hevder ”må tvinges på retrett!”. En retrett som foreningen ”Stopp islamiseringen av Norge” (Sian) og nettstedet ”Nei til islamisering av Norge”, kan hevdes å jobbe for. Da ungdommer i Stavanger sentrum vendte ryggen til Tumyr, lederen av Sian, og hans monologiske tale, bar ungdommene plakater med teksten ”Ingen rasister i våre gater”. Hvorpå, Tumyr fremholdt at de ved sin agenda, ikke kan anklages for rasisme, da islam jo ikke er noen rase. Tumyr søker dermed å legitimere sine holdninger og handlinger som *ikke* rasisme, ved å operere ut fra en klassisk og gammeldags forståelse og definisjon av rasisme knyttet opp mot rasehierarkier. En strategi som også aktørene bak nettstedet ”Nei til islamisering av Norge” benytter seg av.

I Stavanger sentrum besteg Tumyr sin bruskasse med bibelen som ”vår” kulturelle markør, som ”nestekjærlighetens evangelium med direkte linje til menneskerettigheten” og hvor han i den andre hånden hevet koranen som markør for ”hatets og voldens budskap”. Det kan stilles spørsmål ved hvem det er som retter hatets budskap, da Tumyr også, hevder at ”Islam er som nazisme”. At Tumyr trekker paralleller til nazismen, må kunne karakteriseres som å sparke seg selv i leggen, er det ikke nettopp Tumyr og hans meningsfeller som med sitt budskap stigmatiserer og uthenger en hel religiøs gruppe, akkurat som praktiseringen av den nazistiske ideologien selv gjorde i sin forakt for og forfølgelse av jødene på 30- og 40 tallet. At muslimer i samtiden blir dømt ut fra forhåndsdommer, og essensialiseres slik Gressgård (2006) hevder, ved å være ”fullstendig i kulturens vald”, bevitnes etter min forståelse av eksistensen og monologen til organisasjoner som Siam. I en monolog hvor Tumyr flyttet sin talerstol ...”tett opptil protesterende, slik at de måtte høre hans tale – enten de ville eller ikke”.

Som historikken til fremveksten av Internasjonalt Hus og den ”nye” innvandringen viser, var det på begynnelsen av 1980 tallet foreningen og agendaen mot ”innvandring” som var virksom. I dag er det organisasjoner som ”Stopp islamiseringen av Norge” og facebookgrupper som ” Nei til mer islamisering av Norge” og andre sentrale aktører i debatten, som i sin kamp

mot ”de andre” har funnet seg en ny fiende i den kulturelle markøren islam. En fiende som i stor grad kan synes å ha tatt innvandrernes plass som et konstituerende andre for norsk identitet, slik Hyllan Eriksen og Neumann (2011) viser til.

Med tanke på at et av ”islamofobiens” fremste kjennetegn, innbefatter etablering av skrekkevisjoner, kan det hevdes at Storhaug, Tumyr og Willy Amundsen, i deres iver etter å bevare et slags rent og ekte Norge fremstår som tydelige eksponenter for en såkalt ”islamofob” strategi. En strategi hvor mennesker med den essensielle kulturelle markøren islam, i så måte utgjør en slags heterotopisk ”urenhet” som ikke hører til innenfor den nasjonale ordens samfunnsideal. I lys av de utopiske ordningsprosesser er det ”vi”, forstått som ekte ”nordmenn” som innehar ærbørdighet for Norges ubestritte kjerneverdier som fortsatt har forrang her.

Media som aktør i den offentlige innvandringsdebatten

Fiendebilder har også, sin forankring i mediens reduksjonistiske fremstilling av ”de andre”, hvor også de ulike facebookgrupper og nettdebatter, innehar en sentral rolle ved sin lette tilgjengelighet for folk flest, til å uttrykke sitt budskap. Et budskap hvor makten til å ekskludere og skape avmakt fremtrer gjennom ytringenes innhold, og hvilket innhold og stemmer som får eller ikke får komme til uttrykk i medias dekning av innvandrings- og integreringssaker.

Som Tumyr, lederen av foreningen ”Stopp islamiseringen av Norge” hevder, så oppnådde de en formidabel suksess med sin ”bibelske motdemonstrasjon”, via ”bred dekning i media”. I Rogaland Avis, ble sitatet fra Tumyr ”Islam er som nazisme” slått opp over to sider. Denne vinklingen, hvor islam som essensialistisk kulturell markør ”er” som nazisme, bidrar sannsynligvis til å forsterke fiendebildet av ”de andre”. En enkel ikke reduksjonistisk tilnærming til sakens overskrift, kunne i stedet for, for eksempel vært ”Foreningen Stopp islamiseringen av Norge, hevder at islam er som nazisme”. Som lederen av Polsk-Norsk forening fremholdt under foreningens deltakelse under Ramadanfestivalen, så opplever han at media er ...”kjappe med å være interesserte når det handler om negative ting om polakker og utlendinger generelt. Når vi ønsker å vise fram det positive i vår kultur, er det normalt ikke like interessant for mediene”. Den ”normale” praksis er her i lys av de utopiske ordningsprosesser en ekskludering av ønsket om å ...”vise fram det positive i vår kultur”. Det *ikke* ideelle bildet av ...”negative ting om polakker og utlendinger generelt”, bidrar slik den Europiske kommi-

sjonen mot rasisme og intolleranse fremholder, til stigmatisering av hele grupper. Og videre til å fremheve ”oss” som normen og normalen i et utopisk samfunnsideal.

Som daværende direktør for Integrerings- og mangfoldsdirektoratet (IMDi), Osmund Kaldheim fremholder i direktoratets årsrapport, så handler debatter om integrering sjelden om faktiske tiltak;

I forhold til media, innehar her det lokale kulturlivets aktører en viktig rolle, ved at det i bybildet avstedkommer aktiviteter for og *med* etniske minoriteter, noe som forsterker medias mulighet til å nyansere sin fremstilling av ”innvandrere”. En nyansert fremstilling som Internasjonalt Hus sine mange ulike arrangementer i årenes løp, sannsynligvis har bidratt til. Både ved sine arrangementer, og i lys av samfunnsmeidlerrollen, hvor en kjemper om å fange medias interesse, og hvor en også selv som kulturaktør utfordrer de hegemoniske diskurser ved å delta i debatten. I det videre vil det selvfølgelig også være viktig at etniske minoriteter selv ikke gir opp forsøkene på å få media til å dekke såkalte positive saker fra deres *hverdagsliv*, og ikke minst at minoritetene selv tar pennen fatt, og deltar i debatten med egne stemmer gjennom medias ulike kanaler. Her vil det også være viktig at media generelt gir rom for etniske minoriteter i redaksjonen og som kilder i de saker som debatteres.

Det hevdes fra stadig flere hold at det flerkulturelle samfunnet er feilslått, og hvor feilen kan synes å være både ”de andre” som med sine kulturelle markører er ”out of place”, og den multikulturelle tilnærmingen som søker å gi rom for det *ikke* ideelle innfor samfunnets hegemoniske orden. Det kan hevdes at den multikulturelle heterotopiske tilnærmingen, som i kjølvannet av andre verdenskrig skulle ivareta menneskerettigheter, kulturforskjeller og kulturell særegenhet, nå blir nedtonet. Dette idealet og dets tilnærming synes i større grad igjen å bli lagt inn under vingene på de utopiske ordningsprosesser, hvor en i lys av samtidens migrasjon, identifiserer og ekskluderer det ikke ideelle.

Som en av stemmene i denne oppgaven hevdet i Ramadanfestivalavisen, i forbindelse med oppslutningen rundt ”ytterliggående partier”, så er ...”det skremmende at folk flest forandrer mening på grunn av noen få innvandreres dårlige handlinger, uten å tenke over hva fremmarsjen av slike partier vil føre til. Og videre at folk som stemmer på slike partier ...”ofte tenker på kortsiktig gevinst, og glemmer at dette vil ramme dem selv senere”, og at for å bekjempe slike krefter, ”må noe gjøres straks”. Også Summer Ejaz, lederen av Muslimsk Felleståd fremholder i Stavanger Aftenblad (07.01.11) at han frykter at manglende kunnskap

om islam og muslimer, slik det kommer til uttrykk i motdemonstrasjonen til ”Stopp islamiseringen av Norge” (Sian), kan føre til radikaliserings *både* i det norske samfunnet og blant muslimer. Lederen fremholder derfor at det er viktig at ytringer som blir fremholdt av organisasjoner som Sian blir tatt på alvor, noe som også er en uttalt målsetting i handlingsplanen (2010) mot radikaliserings og voldelig ekstremisme, hvor regjeringen viser til at ...”Rasistiske og diskriminerende holdninger skal møtes på bred front og hvor ...”Arbeidet mot diskriminering krever en langsiktig innsats, både sentralt og lokalt”. Et lokalt arbeid som her kan sies å bli manifestert igjennom Internasjonalt Hus sine appeller under ”Sammen mot terror” markeringen og medias møte med arrangørene av markeringen på Internasjonalt Hus. Hvorpå arrangørens motdiskurs som kom til uttrykk i media, sannsynligvis bidrar til mer kunnskap om muslimer og islam, og der igjen et mer nyansert mediebilde av muslimer, som en motvekt til de fiendebilder (Gressgård 2006) som i økende grad manifesteres i ytringer og handlinger på et hverdagsplan.

På et hverdagsplan, hvor det å bli møtt med nedlatende blikk på gaten, at mennesker ikke vil sitte ved siden av deg på bussen etc., og at du daglig, gjennom medias ulike kanaler, kan se at du og dine nærmeste utgjør en trussel mot rikets sikkerhet. Å måtte kjenne denne mistenkelig-gjøringen på kroppen, og måtte stå til ansvar for handlinger utført av andre, slikt gjør noe med folk, og det gjør også noe med samfunnet vi alle lever i. Det skaper et samfunn forankret i en destruktiv frykt og en avmaktsfølelse som videre forsterker skillet mellom ”oss” og ”de andre”. Et skille som ikke er bærekraftig i dag eller for samfunnets kommende generasjoner.

Det fremholdes som vist at noe må gjøres straks, noe som også Storhaug hevder, blant annet i sitatet hun låner fra poeten Inger Hagerup;... ”It is urgent, it is urgent. It can all go wrong again. What are we waiting for?” Hagerup skrev sitatet i kjølvannet av andre verdenskrig og hadde nok en annen tanke i hodet idet hun førte pennen, enn den konteksten som Storhaug nyttiggjør seg av hennes sitat innenfor. Som historien har vist oss, har etniske minoriteter vært utsatt for eksklusjon og undertrykking tidligere, og sitatet bør vel heller ses i lys av samtidens tiltakende kulturrasime og islamofobe strategier.

Nasjonalpatriotisme, islamofobi og den tydelige forakt som fra flere hold utvises innenfor den nasjonale orden for de såkalte kulturforskjeller, kan i siste instans synes å bli brukt i kampen for bevaring av etnisk renhet. Det er ikke lenger nødvendig å snakke nedlatende om ”de andre”, kulturforskjellene mellom ”oss” og ”dem” er jo *naturlige*. Rasimens uttrykksformer

opprettholder og naturliggjør adskillelsen mellom mennesker på grunn av deres identifiserte og ekskluderte kulturelle markører.

Kapittel 7. Avsluttende refleksjoner

Min forståelse av kultur springer ut av et relasjonelt og prosessorientert kulturbegrep, hvor enhver har rett til å ytre seg, bli hørt og anerkjent for sitt bidrag. Integrering som kan forstås som *å føye sammen*, gjelder ikke bare at etniske minoriteter skal føyes inn i det ”norske” samfunnslivet, men også at en majoritesbefolkning må lære å leve i et multikulturelt samfunn. Integrering kan hevdes å være er en toveis prosess, hvor ansvaret ikke bare kan tilskrives ”de andre”, men også ”oss”, majoritetsbefolkningen. Hvor det *å føye sammen* gjennom denne toveisprosessen, skaper *en ny helhet*, som innbefatter både minoritet og majoritet. Det finnes ingen enkeltnøkkel til integrasjon, en nøkkel henger som oftest på et knippe med flere nøkler, hvor denne oppgavens hetrotopiske perspektiv sannsynligvis kan bidra til å supplere nøkkelknippet.

Det nye tilbudet til byens innvandrersorganisasjoner

Begrunnelsen for at Internasjonalt Hus ikke kan få videreført de 2,7 millioner kronene til driften av Internasjonalt Hus, slik som de tre foregående år, er at Stavanger kommune i sitt budsjett for 2011, må spare inn økonomiske midler i ulike sektorer. Stavanger kommune tilbød Internasjonalt Hus å videreføre den basisfunksjonen institusjonen har hatt for byens innvandrersorganisasjoner innenfor en ny økonomisk ramme på 1,7 millioner. Hvorpå styret ved Internasjonalt Hus signaliserte til politikerne i Stavanger kommune, at de innenfor denne rammen ikke lenger ville ha mulighet til å fortsette sitt arbeid med både å stille til disposisjon lokaler til husets brukerorganisasjoner, samtidig med at en skulle legge til rette for kultur- og integreringsprosjekter. Et bredt flertall blant Stavangers politikere bestemte imidlertid (Formanskapet 30.09.10)⁹¹ at den økonomiske rammen som tidligere hadde blitt brukt på dette tilretteleggende tilbudet, ikke kunne justeres opp igjen. Formanskapet vedtok dermed å opprette et eget tilretteleggende tilbud for byens ”innvandrersorganisasjoner”⁹² i egen organisasjon, innenfor den nye økonomiske rammen på 1,7 millioner kroner.

⁹¹ Det kommunale Innvandrerrådet, frarådet i sin behandling av saken (29.09.10), at Internasjonalt Hus splittes opp eller bygges ned. Det var innvandrerepresentantene i rådet som fikk flertall for dette, de etnisk norske medlemmene gikk inn for rådmannens innstilling. I så måte kan også flertallsbeslutningen i Formanskapet, hevdes å utgjøre en ”hvit” diskursiv makt.

⁹² I lys av det politiske flertallsvedtaket i Formanskapet (30.09.10), dannet etniske minoritetsorganisasjoner ved Internasjonalt Hus en brukerkomiteé som en motdiskurs i debatten. Brukerne laget blant annet en film som fikk same navn som Stavangers nye kommuneplan; ”Sammen for en levende by”. Filmen fikk brukerne publisert på; http://www.aftenbladet.no/lokalt/stavanger/1287243/Har_laget_film_for_aa_redde_Internasjonalt_Hus.html

Som Ødegård (2010) viser til betraktes det såkalte norske kultur- og samfunnsliv, av stadig flere, som de arenaer som innehar den ideelle integreringsfunksjonen⁹³ for mennesker med ulik etnisk bakgrunn. Byens etniske minoritetsbefolkning skal nå tilbys en koordineringsfunksjon på Stavanger Kulturhus, som skal tilrettelegge for at minoritetene kan få leie lokaler til arrangementer i byens syv ulike bydelshus. Den viktige samhandlingen mellom de etniske minoritetene vil sannsynligvis opphøre ved at miljøet blir spredt rundt i byens ulike bydeler. Vider kan det hevdes at byens befolkning heller ikke lenger vil ha et *kjent* og synlig felles møtested mellom minoritets- og majoritetsbefolkningen. Et synlig og fysisk møtested som må kunne hevdes å ha utgjort et innhold i byens ”Open Port” visjon, som handler om ”åpenhet mot verden”, hvor menneskene i regionen skal bli enda mer ”åpne og inkluderende i forhold til hverandre, kunst, ideer og muligheter”. Videre kan det hevdes at spesielt byens etniske minoritetsbefolkning vil få et redusert kulturtilbud, ved at den flerkulturelle scenen i ”Verdensrommet” ikke lenger vil utgjøre en del av byens kulturelle infrastruktur.

En politisk økonomisk begrunnelse, er alltid også en politisk prioritering. En prioritering hvor det i forkant av beslutningen om endringen i kommunens integreringsarbeid, ikke ble foretatt noen samfunnsmessig konsekvensanalyse. Hva kan eventuelt bli utfallet av at Internasjonalt Hus som møtearena bortfaller? Kan det for eksempel tenkes at møtestedet har motvirket å forebygge konfliktnivået mellom ulike etniske minoritetsgrupperinger eller forebygget kriminalitet? Hvilken betydning har en slik møteplass for innbyggernes psykiske helse, følelse av tilhørighet og kulturell kvalitet? Hva betyr den frivillige innsatsen som blir lagt ned i, og for, lokalsamfunnet fra minoritetsorganisasjonene? En innsats som ikke blir synliggjort i noe regnskap. Vil det få noen konsekvenser ved at flere organisasjoner som jobber med inter-

Den valgte lederen av brukerkomiteen, Rishi Khandelwal forfattet kommentaren ”Ja, vi trenger Internasjonalt Hus” (Stavanger Aftenblad, 30.09.10). Rima Kiblawi, medlem i brukerkomiteen forfattet leser-innlegget ”Et hus med livets rett” (Stavanger Aftenblad, 24.11.10). Elleve minoritetsorganisasjoner forfattet kommentaren ”Kommunalt formynderi” (Stavanger Aftenblad, 15.11.10). Brukerkomiteen arrangerte også en punktmarkering ”La Internasjonalt Hus leve” på torget i Stavanger 05.12.10.

Andre sentrale ytringer i debatten var blant annet; ”Byen trenger Internasjonalt Hus”, lederartikkel i Stavanger Aftenblad (02.02.10). ”Internasjonalt Hus fadese”, Rogalands Avis (05.02.10). ”Hvem er redd for Internasjonalt Hus?”, kommentar i Stavanger Aftenblad (25.10.10). ”Svingte pilsken over Stavangers politikere”, Stavanger Aftenblad (05.11.10).

⁹³ Den 30.11.10 var minoritetsorganisasjonene invitert til et møte med Stavanger kommune, vedrørende kommunens nye tilretteleggende tilbud for organisasjonene. Jeg var tilstede på møtet som observatør. Under møtet ga lederen for levekårsutvalget i Stavanger kommune, Per A. Thorbjørnsen (V), uttrykk for følgende; ... ”jeg er ikke så sikker på om dette begrepet, det som Internasjonalt Hus og miljøet har valgt, den ”omvendte integreringsmetoden” er den riktige, jeg tror at dette kan være noe av kilden til dette”.

nasjonale spørsmål, ikke lenger vil være samlet på samme sted? Hva vil det bety for byens innbyggere at den økonomiske rammen for denne delen av kommunes videre integreringsarbeid, er redusert med en million kroner? Kan det være at eventuelle ikke kartlagte konsekvenser, vil kunne belaste fremtidige kommunale budsjetter mer enn den ene millionen som nå er blitt besluttet å spare inn? Eller kan det være at det nye tilbudet vil kunne utgjøre et bedre alternativ enn de strategier og aktiviteter som har hatt sitt utspring i fra Internasjonalt Hus? Kan den nye koordineringsfunksjonen som opprettes i Stavanger sentrum fange opp nye stemmer og by på nye inkluderende muligheter i samtidens multikulturelle bylandskap? Spørsmålene er mange og kan hevdes å berøre mange menneskers hverdagsliv, og det vil derfor være viktig å forfølge disse spørsmålene, eventuelle konsekvenser eller nye muligheter i tiden fremover.

I lys av min faglige fordypning innenfor samfunnsplanlegging, denne oppgavens empiri og min arbeids- og livserfaring fra Internasjonalt Hus, ser jeg tydelig at by- og samfunnsutvikling ikke bare må omhandle økonomisk vekst og det å sette en "Open Port" på kartet. Men må i større grad ta innover seg integrering som den toveis prosessen og samfunnsansvaret det kan hevdes å være. Demokratiske kunnskaps- og møtesteder som tilrettelegger for inkluderende rom, økt dialog, forståelse og samhandling mellom mennesker med ulik etnisk bakgrunn, er stadig nødvendig for å bekjempe intoleranse og rasisme.

Det hevdes, at dialog er et blindspor hvor tiden for konfrontasjon er kommet. Som jeg selv har erfart og som teoretiske perspektiver i denne studien viser til, er dialog fortsatt riktig vei å gå. Dialogen er ikke et blindspor, et oppbrukt ord uten substans, som bare blir fremmet i idylliserende henseender, Nei, det er et avgjørende element som bringer mennesker sammen i en større medvirkende *helhet*, og som også vil bringe samfunnsutviklingen videre i en bærekraftig retning. Når det tilrettelegges for møter med "de andre" og "fremmede", ansikt til ansikt, og videre lærer hverandre å kjenne, vil det for mange i etterkant være vanskeligere å opprettholde fordomsfulle generaliseringer om hvem som kan sies å være en del av det store "vi". Og hvor vi utvider vår forståelse for at det finnes flere måter å være norsk på. Evnen og tiltakene til å inkludere alle grupper er etter min forståelse en test på samfunnets kvaliteter. Det er ved å la alle mennesker slippe til med sine identiteter, erfaring, kunnskap og perspektiver, at vi vil oppleve at vår multikulturelle hverdag ikke er en byrde eller begrensning, men et mulighetsrom i samtiden og for fremtidens bylandskaper. Et multikulturelt heterotopisk mulighetsrom, hvor andre former for orden oppstår og hvor de bestående diskurser utfordres,

og som motsetter seg homogeniseringsprosesser og sosial ordening, og hvor forskjeller møtes og det ambivalente sidestilles i dannelsen av noe nytt og annerledes; en *ny helhet* i samtidens multikulturelle bylandskap.

I det videre integreringsarbeidet ved den nye koordinerings- og møtefunksjonen på Sølvsberget, Stavanger kulturhus, vil det være viktig at det utvikles et inkluderende rom, innenfor en trygg ramme og med en ”åpen dør” policy. En policy hvor det gis rom for at minoritetsorganisasjonene blir medaktører og stemmer i videreutviklingen av det lokale integreringsarbeidet og det lokalmiljøet som de er en del av. For at dette skal kunne oppnås, må det tilstrebes en god dialog mellom Stavanger kommune og minoritetsnettverkene. En fruktbar dialog, hvor de ansvarlige for det nye tilbudet, inkludert undertegnede, tilstreber samfunnsmeidlerollen hvor en ... ”evner å tenke nytt der andre ser problemer” og ikke minst dyrker de ”respektfulle relasjoner”, for å skape møter mellom mennesker med ulik etnisk bakgrunn.

Oppgavens bærekraft og grunnlag for nye analyser

I lys av min problemstilling, har jeg valgt en bred tilnærming i mitt empiriske materiale fra Internasjonalt Hus. Dette har *også* vært nødvendig for å kunne aktualisere hvordan Internasjonalt Hus selv, i sitt arbeid har anvendt en bred ”inngangsportal” i sine strategier og tiltak. Andre ville sannsynligvis ha valgt å belyse andre eller flere strategier og prosjekter ved Internasjonalt Hus, og oppgavens empiriske basis fra institusjonen er bare en liten del av de møter mellom mennesker som har funnet sted i Stavangers bylandskap i løpet av tre tiår. At oppgaven bare har hatt fokus på ett case, Internasjonalt Hus, innebærer samtidig en bevissthet om at det også er mange andre ”historier” som ikke er belyst. Etniske minoriteter i Stavanger-regionen inngår selvfølgelig også i relasjoner med andre aktører, og flere innehar heller ikke en relasjon til Internasjonalt Hus. At studien ikke har et komparativt aspekt, kan utgjøre en svakhet ved oppgavens bærekraft, men vil kunne styrkes med nye og supplerende studier i tiden fremover.

Et annet viktig spørsmål vil være å diskutere mer inngående hvilken rolle og definisjonsmakt ”vi”, forstått som ulike aktører som jobber med innvandring og integrering har, ved hvilke tema og spørsmål som settes på dagsorden, hvilke prosjekter og ulike tiltak som velges, og hvilke navn og markedsføring som gis de ulike aktiviteter og tiltak. Kan det være slik at arrangementer og prosjekter som gir minoritetsbefolkningen en opplevelse av å være inkludert

i det store ”vi-et”, *samtidig* og *ubevisst* fra kulturlivets aktører og handlingsvalg, bidrar til å forsterke majoritetsbefolkningens bilder av ”de andre”? Kan en multikulturalistisk tilnærming, slik som Internasjonalt Hus gjennom årenes løp har tilstrebet, til syvende og sist, selv ha medvirket til å fremme essensialiserende kulturelle markører, som eksotifiserer ”de andre”? Spørsmålet om rettigheten *til* ”kultur”, aktualiserer også individers rettighet til å fri seg *fra* ”kultur”. Kan vektleggingen av kulturell identitet overdrive ”kulturens” betydning og bidra til at mennesker fremstilles som mer forskjellige enn de i realiteten er?

Som nevnt driver også Internasjonalt Hus med støtte fra Integrerings- og mangfoldsdirektoratet, ”Rogalandsprosjektet mot tvangsekteskap”. Kan det for eksempel være slik at selve prosjektets navnetilsetting som i ulike og gjentatte sammenhenger⁹⁴ kommer til uttrykk, kan bidra til å forsterke en forestilling hos mottakeren, hvor ”tvang” blir noe som ”de andre” dermed ikke kan adskilles fra. Prosjektets navn og selve prosjektets eksistens kan i dette lyset også tenkes å virke stigmatiserende for enkelte etniske minoriteter, hvor prosjektet kan bidra til å opprettholde en følelse av mistenkelighet fra storsamfunnets side mot etniske minoriteter. Kan det også være at selve navnetilsettingen utilsiktet virker mot sin hensikt, og medvirker til at en ikke når enkeltindivider i målgruppen, da prosjektets navn i seg selv kan fremstå som en avskrekkende barriere for å ta kontakt eller involvere seg i aktiviteter i regi av ”Rogalandsprosjektet mot tvangsekteskap”.

Spørsmålsrekken kunne blitt utvidet, da det finnes en rekke aktører som på landsbasis jobber med ulike prosjekter, aktiviteter og tiltak innenfor et såkalt innvandrings- og integreringsfelt. I så måte kan en også stille spørsmål ved om selve dette feltet antar karrakter av en egen innvandringsindustri som bidrar til å problematisere og produsere bilder av ”de andre”, for *også* å opprettholde egen eksistens?

Rasisme, diskriminering og undertrykking, handler etter min forståelse i stor grad om hvordan mennesker i gjennom ulike praksiser og prosesser, fratras muligheten til likeverdig delaktighet i fellesskapet. Som blant annet Foucault (1966, 1984) og Said (1978) hevder, har *også* vitenskapen sin forankring i utopiske ordningsprosesser. Kan det være slik at også ”vi” som forskere, inkludert dette prosjektet, ved vår analytiske diskursive makt, gjennom våre gjentatte henvisninger og anvendelse av for eksempel kategorien ”de andre”, ubevisst bidrar til å

⁹⁴ Prosjektet holder blant annet foredrag for ulike offentlige instanser og skoleverket og egne seminarer. Referater og diskusjoner i etterkant av denne aktiviteten vil også bidra til å videreføre begrepet tvangsekteskap.

reprodusere og opprettholde et ekskluderende bilde og praksis som en egentlig søker å avskaffe? I så måte ser jeg at også stillhet rundt rasismens uttrykksformer bidrar til å legitimere fenomenets mange ansikter.

De prosessene og tendensene som denne oppgaven peker på, kan ved sin metodologiske tilnærming som *også* innbefatter et ”innenfra” perspektiv, sies å utgjøre et heterotopisk bidrag inn i en akademisk ordningsdiskurs om hvordan viten kan oppstå og forstås.

Kildehenvisning;

Litteratur

Aagedal, Olaf, Egeland, Helene og Villa, Mariann (2009) *Lokalt kulturliv i endring*
Utgitt av Norsk kulturråd i kommisjon hos Fagbokforlaget.

Bjurstrøm, Erling, Høystad, Ole Martin, Sørensen, Anne Scott, Vike, Halvard (2008)
Nye kulturstudier. Spartacus Forlag AS.

Blom, Svein (2010) *Holdninger til innvandrere og innvandring 2010*.
Rapport 56, Statistisk sentralbyrå. Oslo

Dahl, Øyvind (2001) *Møter mellom mennesker: Interkulturell kommunikasjon*,
Gyldendal Akademiske forlag.

Døving, Cora Alexa (2009) *Integrering – Teori og empiri*. Oslo. Pax Forlag.

Døving, Cora Alexa (2010) *Religionspluralisme - Religion, migrasjon og integrering*,
Norges forskningsråd, IMER-programmet (program for internasjonal migrasjon og etniske relasjoner)

Edward, W. Said (2004) [1978] *Orientalismen: Vestlige oppfatninger av Orienten*.
Cappelen. Oslo

Eidsvåg, Inge (2010) *Dialogens nødvendighet*. Kirke og Kultur (01/2010)

Engelstad, Fredrik (2010) *Maktens uttrykk. Kulturforståelse som maktanalyse*.
Universitetsforlaget. Oslo

Foucault, Michel (1966, 1996) *Tingenes orden: en arkeologisk undersøkelse av vitenskapene om mennesket*. Spartacus Forlag. Oslo

Foucault, Michel (1967) *Of Other Spaces. Heterotopias*. Utgitt av det franske tidsskriftet
Architecture/Mouvement/Continuité, 1984
Tilgjengelig fra; <http://foucault.info/documents/heteroTopia/foucault.heteroTopia.en.html>

Ganapathy, Jaishankar og Søholt, Susanne (2000) *Store møter – små steder. Møter og møtesteders betydning i flerkulturelle bomiljø*. Utviklingsprogrammet for flerkulturelle bomiljø, prosjektrapport 286, Norges byggforskingsinstitutt.

Gran, Anne-Brit (2002) *I stereotypenes vold*. Det etniske som essens, konstruksjon og hybrid, i *Fanden går i kloster*, Spartacus Forlag, Oslo.

Gullestad, Marianne (2002) *Det Norske sett med nye øyne*. Universitetsforlaget. Oslo

Hagelund, Anniken og Loga, Jill (2009) *Frivillighet, innvandring, integrasjon*.
En kunnskapsoversikt. Senter for forskning på sivilsamfunn og frivillig sektor. Oslo/Bergen.

Hardt, Michael og Negri, Antonio (2000) *Imperiet*. Norsk utgave 2005. Spartacus Forlag. Oslo

Hylland Eriksen, Thomas og Neumann, Iver (2011) *Norsk identitet og Europa*. Europautredningen, Rapport nr. 2.

Internasjonalt Hus - kulturell brobygger i Stavangerregionen gjennom 26 år (Februar, 2009)
Tilgjengelig fra www.inthus.no

Kjeldstadli, Knut (2008) *Sammensatte samfunn. Innvandring og inkludering*. Pax Forlag. Oslo

Paulsgaard, Gry (1997) *Feltarbeid i egen kultur - innenfra, utenfra eller begge deler*.
I Fossåskaret, Erik; Fuglestad, Otto L. and Aase, Tor H. (red.) *Metodisk feltarbeid: Produksjon og tolking av kvalitative data*. Universitetsforlaget. Oslo

Storhaug, Hege (2006) *Men størst av alt er friheten. Om innvandringens konsekvenser*
Kagge Forlag. Oslo

Svare, Helge (2008) *Den gode samtalen. Kunsten å skape dialog*. Pax Forlag. Oslo

Ødegård, Guro (2010) *Foreningsliv i et flerkulturelt lokalsamfunn - En studie om integrasjon og sosial kapital*, utgitt ved Senter for forskning på sivilsamfunn og frivillig sektor.

Utredninger og dokumenter

Arbeids- og inkluderingsdepartementet. *Handlingsplan for integrering og inkludering av innvandrerbefolkningen – styrket innsats 2008. Mål for inkludering*
Vedlegg til St.prp. nr. 1 (2007-2008) – Statsbudsjettet 2008.

Barne- og likestillingsdepartementet (2009) *Handlingsplan for å fremme likestilling og hindre etnisk diskriminering (2009 – 2012)*.

Det kongelige justis og politidepartementet (2010) *Felles trygghet - felles ansvar*.
Handlingsplan for å forebygge radikaliserings og voldelig ekstremisme

Europarådet (Strasbourg, 7 Mai 2008). *White Paper on Intercultural Dialogue. Living Together As Equals in dignity*.

Europeiske kommisjon mot rasisme og intoleranse (2009) *Ecris rapport om Norge (fjerde overvåkingscyklus)*. Norsk versjon.

Integrerings- og mangfoldsdirektoratet (IMDi), Årsrapport for 2009
Innvandrere i norske medier: Medieskapt islamsfrykt og usynlig hverdagsliv.

Stiftelsen Internasjonalt Hus. *Statusrapport 2009*. Tilgjengelig fra www.inthus.no

St.meld. nr. 49 (2003-2004) *Mangfold gjennom inkludering og deltakelse*. Ansvar og frihet.

St.meld. nr. 17 (2005-2006) *2008 som markeringsår for kulturelt mangfold*

St.meld.nr. 39 (2006-2007) *Frivillighet for alle*

St.prp. nr. 80 (1997-98). *Om samtykke til ratifikasjon av Europarådets rammekonvensjon av 1.februar 1995 om beskyttelse av nasjonale minoriteter*

United Nations (2004) *Human Development Report. Cultural Liberty in Today's Diverse World.*

UNESCO (2005) *Convention on the Protection of the Diversity of Cultural Contents and Artistic Expressions*

UNESCO (1995) *Our Creative Diversity.*

Pressemedier

Innvandrerorganisasjoner som brobyggere. Aftenposten (29.09.10)

Islam er som nazisme. Rogalands Avis (06.01.11)

Muslimene ønsker motdemonstrant velkommen. Stavanger Aftenblad (07.01.11)

Velkommen til en annerledes kulturfestival. Ramadanfestival avis 2009

Nettkilder

Aftenbladets statuett 2008. Grunngeving fortildelinga

<http://www.aftenbladet.no/lokalt/Grunngeving--for-tildelinga-2581602.html> [lest; 10.11.10]

Cameron avlyser den statlige flerkulturalismen

<http://www.tv2nyhetene.no/utenriks/cameron-avlyser-den-statlige-flerkulturalismen-3408610.html> [lest; 08.02.11]

Den nasjonale forskningsetiske komiteen for samfunnsfag, jus og humaniora

<http://www.etikkom.no/no/Forskningsetikk/Etiske-retningslinjer/Samfunnsvitenskap-jus-og-humaniora/A-Forskningsetikk-forskningsfrihet-og-samfunn-1---4/1-Forskningens-verdi-og-forskningsetikk/> [lest; 01.02.11]

Det flerkulturelle samfunn har feilet

<http://www.rorg.no/noop/page.php?p=Artikler/2304.html&print=1est> [lest; 08.02.11]

Drøm fra Disneyland, kronikk i Aftenposten (25.08.10)

<http://www.aftenposten.no/meninger/kronikker/article3783373.ece> [lest; 08.02.11]

Ekstremister herjer på nett (08.12.2008)

<http://www.nrk.no/nyheter/1.6342679> [lest 07.04.11]

En stigende uro, kronikk av Hege Storhaug i Aftenposten (06.01.11)

<http://www.aftenposten.no/meninger/kronikker/article3975303.ece> [lest; 08.02.11]

Europe must stand up to Islamism, artikkel av Hege Storhaug. National Post 14. Mars, 2011

<http://fullcomment.nationalpost.com/2011/03/14/hege-storhaug-europe-must-stand-up-to-islamism/> [lest; 20.03.11]

Facebookgruppen *Nei til mer islamisering av Norge*;

<http://www.facebook.com/group.php?gid=54048951775#!/group.php?gid=54048951775&v=info>
[lest; 07.04.11]

<http://sites.google.com/site/muslimskbedrag/01> [lest; 07.04.11]

<http://sites.google.com/site/muslimskbedrag/r> [lest; 07.04.11]

Farlege fiendebilete, Randi Gressgård (2006):

http://www.forskning.no/artikler/2006/desember/farlege_fiendebilete [lest; 11.08.09]

Hijab og bunad passer godt sammen;

www.aftenbladet.no/lokalt/1030310/ndash_Hijab_og_bunad_passer_godt_sammen_.html
[lest; 23.03.10]

ILO konvensjon nr, 169 om urfolk og stammefolk (1989).

Gáldus kompetansesenter for urfolksrettigheter. Norsk utgave 2008.

<http://www.e-pages.dk/grusweb/28/> [lest; 04.02.11]

Inviterer på middag. Intervju med Petter Gilsvik

<http://www.rogalandsavis.no/nyheter/article3723868.ece> [lest; 01.03.10]

Islamnet.no;

http://www.islamnet.no/index.php?option=com_content&view=article&id=196&Itemid=19
[lest; 27.03.11]

Kategoriens etikk og minoritetene i nord. Et historisk perspektiv. Nemi, Einar (2003)

<http://www.nm.no/tekst.cfm?path=10210,10375,10381&id=2682> [lest; 03.05.09]

Muslimar er ikkje berre grått skjegg.

www.abcnyheter.no/node/59726 [lest; 09.04.10]

Petter Gilsvik på *nettmøte hos Aftenbladet.no*;

<http://www.aftenbladet.no/debatt/nettmote/article967181.ece> [lest; 05.08.10]

Reagerer på korstog-ønske

<http://www.ba.no/nyheter/politikk/article5555437.ece> [lest; 06.04.11]

SIAN's bibelske motdemonstrasjon!

<http://www.sian.no/node/1315> [lest; 02.03.11]

– *Trenger mer slikt*

<http://www.rogalandsavis.no/nyheter/article4608346.ece> [lest; 11.10.10]

Vi står sammen mot all terror

http://www.aftenbladet.no/lokalt/stavanger/1315414/ndash_Vi_staar_sammen_mot_all_terror.html
[lest; 08.01.11]

40 familier åpner hjemmene sine. Intervju med Petter Gilsvik

<http://www.aftenbladet.no/livssyn/article681784.ece#> [lest; 01.03.10]

Statistikk;

<http://www.ssb.no/emner/02/01/10/innvbef/tab-2011-04-28-01.html> [lest;02.05.11]

<http://www.ssb.no/samfunnsspeilet/utg/200903/03/index.html> [lest; 04.04.11]

<http://www.ssb.no/emner/00/01/10/stortingsvalg/tab-2009-10-15-21.html> [lest; 05.10.10]

http://statistikk.stavanger.kommune.no/befolkning_02s.html [lest; 02.05.11]

Upublisert litteratur;

Gressgård, Randi (2007). Forelesning i Tid sted og rom, om *heterotopia begrepet*, Universitetet i Stavanger

Vedlegg nr 1.

Utdrag fra høstprogrammet på Internasjonalt Hus, 2010

Thailandsk pop konsert med "Lintara Poonlzb"

Islamsk moteshow i regi av unge kvinnelige gründere

Eritreisk familiefest

Chilensk nasjonalfest med artister fra "Banda Sonora Latina"

Etiopisk Nyttårsfeiring med familiefest og påfølgende konsert med artistene

"Damtew Ayele og Adisu G. Stadik"

Kinesisk høstfest og feiring av nasjonaldag med barnekonsert

Dandiya India med "The dance of Swords"

Nigerias 50 års frihetsfeiring med "Live Music"

Skandinavisk Filippinsk klassisk konsertturné med "Kundiman at Klasiko"

Barnas Verdensdag med kulturinnslag på Barnas scene¹, samt at de besøkende kunne delta i verdensmusikkverkstedene Afrobeat, Flamencodans, Toner fra Andesfjellene og Norsk folkedans/lek og beskuet fotoutstillingen "Min familie", barnekunstprosjektet "Vennskap i byen" og utstillingen "Frames from Andes" utført av elever ved Stavanger kulturskole.

Blomsterfestivalen Loy Kratong-Thailand

Dewali - Indisk Lysfestival

Buddhistisk "Blomsterfest"

Polsk feiring av "Andreasdag" med DJ

Eritreisk konsert

Programmet Tause stemmer; bestod av seminaret "Etniske minoriteters kamp for en kunstnerisk levevei", konserten "Women of the World" med artister fra Missing Voices og konferansen "Maktfordelingen i kulturlivet". Programmet var støttet av FrittOrd.

Fotoutstillingen: *Veien til et bedre liv?*

I utstillingen ble det formidlet erfaringer og inntrykk som norske innvandrere gjorde i Amerika på 18- og 1900-tallet, sett i relasjon til de erfaringene som afrikanske innvandrere gjør i Stavanger i dag. Utstillingen tok utgangspunkt i personlige brev, intervjuer og fotografier, og var delt inn i temaene: avreise, overfart, ankomst, språk, arbeid, økonomi, klima, religion, mat, relasjoner og identitet. Utstillingen var et samarbeidsprosjekt mellom Internasjonalt Hus og Utvandrersenteret og ble vist på Stavanger Museums besøksenter i perioden 16. juni til 23. september.

¹ Kvaleberg skolekor, Indian Society of Stavanger, Filipino Association in Rogaland, Den Thailandske foreningen i Rogaland, Ache Flyktningsforening, Buddhist-samfunnet i Rogaland, Palarong Pinoy og Islamsk Opplæringscenter Rogaland.

Internasjonal Kulturkafé, høsten 2010

Internasjonal Kulturkafé

Velkommen til en større verden! Hver lørdag mellom kl 12.00 - 15.00

SEPTEMBER

- 4/9 CHILE: Musikalsk innslag
- 11/9 FILIPPINENE: Musikalsk innslag og barnedans
- 18/9 VIETNAM: Lær å lage vietnamesisk "festival" dekor
- 25/9 ETIOPIA: Tradisjonell kaffeseremoni

OKTOBER

- 2/10 THAILAND: Barnedans
- 9/10 POLEN *Anne Frank utstillingen er åpen*
- 16/10 SOMALIA: Musikk, dans og sang
- 23/10 UNGARN: "Stand up" om møtet mellom forskjellige kulturer ved leder av humorfestivalen, Annamaria Gutierrez. Hun presenterer også korte noveller av den kjente ungarske forfatteren István Örkény på norsk. Aktivitetsverksted for store og små.
- 30/10 **BARNAS VERDENS DAG: Mat fra flere land. Aktiviteter og musikk**

NOVEMBER

- 6/11 ERITREA: Hårfletting for barn. Kulturutstilling
- 13/11 MADAGASKAR: Filmfremvisning. *Forfattermøte.*
- 20/11 BOSNIA: Feiring av nasjonaldag. *Forfattermøte.*
- 27/11 HELLAS: Historisk tema om Olympia og Olympic games.

DESEMBER

- 4/12 TYRKIA: Kalligrafutstilling og veiledning i kalligrafikunsten, barnedans, ansiktsmaling
- 11/12 **JULEKAFÉ: Juleverksted - Spennende overraskelser - Salg av julegrøt. Vi får besøk av forteller Martje Hofkamp.**

Priser meny: Voksen kr 60,- og barn kr 30,-. Lekehjørne for barn!